

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

4
36

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ
3

Μέ το Φερίδιο

ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΝ Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΚΑΘΟΜΑΙ σ' ένα από τα πλαϊνά καθίσματα του λεωφορείου κι' έχω φάτσ μου όλους τους άλλους επιβάτες. Κανείς όρθιος, τα καθίσματα πλήρη, ο εισπράκτωρ έχει κόψει τα εισιτήρια και χασιμουριέται καθισμένος στη θέση του, τα πρόσωπα των τριανταδύο επιβατών βρίσκονται στη διάθεσή μου.

Δεν έχω καμιά διάθεση να κόμω φυσιογνωμική, ωστόσο τα πρόσωπα αυτά.. μου επιβάλλονται, μου μιλάω, μου αποκαλύπτονται, μου εξομολογούνται. Τα άσπρα μαλλιά, τα μαύρα μαλλιά, τα άπληνη μάτια, οι ρυτίδες, τα άσπρισμένα από τον αβέσθη χέρια του σοβατζή, το μισό πόδι του άναντρου, κομμένο δυό — τρία δάκτυλα κάτω απ' το γόνατο.

Ένας κόσμος όλόκληρος μέσα σ' ένα λεωφορείο. Τριανταδύο επιβάτες ένας κόσμος, κι' ο κάθε επιβάτης χωριστά, ένας κόσμος έπίσης. Μιά μικρή στο δεύτερο κάθισμα κοντά στο παράθυρο σηκώνει κάθε ένα λεπτό το μπράτσο της και κυττάζει το ρολόι. Βιάζεται. Κάποιος την περιμένει, ανυπόμονος, τα μάτια της παίζουν μέσα κι' έξω από το παράθυρο. Γι' αυτήν όλος ο κόσμος είναι ο άγαπημένος της, που την περιμένει, όλο το όπτικό της πεδίο το καλύπτει αυτός. Ψηλός ή κοντός, ξαθός ή μελαγχρινός, 'Η ίδια θα μπορούσε να μιάς πεί τι λογής είναι ο κόσμος της, γιατί φυσικά αυτός είναι όλος ο κόσμος, γι' αυτή, αυτός που την περιμένει κάπου στο βάθος, μια δυό στάσεις πιο δώθε ή στο τέρμα της διαδρομής.

Κι' ο σοβατζής έχει τα μάτια του άπληνη είναι προσηλωμένος σ' αυτό που σκέπτεται, στην πρόσοψη μιάς οικοδομής ίσως, που σ'έ λίγο θ' άνεβοκατεβαίνει ή δούρτα του αλλάζοντας της όψη, περνώντας τον άσπρο άσδέστη, άραιωμένον με μικρή δόση άχρας. Αυτό το σπίτι πιάνει όλο το χώρο μπροστά του, αυτό το σπίτι για σήμερα είναι ο κόσμος του. 'Ο άνάπηρος προσπαθεί να βολέψει το μισό πόδι του. Το βλέμμα του παίζει τότε στο γερό πόδε στο κομμένο του, σαν να τα συγκρίνει μεταξύ του κι' ή σκέψη του δεν φαίνεται ν' απομακρύνεται απ' αυτά. Το άλλο του πόδι, που δεν άποκλείεται νάχε χορέψει πολλές φορές μ' αυτό, θά πρέπει νάχει μείνει σ'έ κάποιο νοσοκομείο ή σ'έ κάποιο χωράφι. Το μυστικό το ξέρει ο ίδιος. 'Ασφαλώς γυρίζει μέσα στο μυαλό του αυτή τη στιγμή αυτό και τίποτε άλλο. Κάνω πώς βέν τον προσέχω, τον άφήνω σπών κόσμο του.

Η γυναίκα με την ξεβαμμένη

καφέ έσάρπα και με τα τρύπια μάλλινα γάντια της, έχει άφήμένη μιάν άδεια μεγάλη τσάντα με ρίγες πάνω στα γόνατά της. Τρείς στάσεις πιο κάτω είναι λαϊκή άγορά. 'Ασφαλώς θα κατέβει εκεί.

Τα μάτια της παίζουν, το πιο πιθανό είναι πώς κάνει λογαριασμούς. Το βλέμα της έχει μπροστά του σωρούς με τα πορτοκάλια, θα πάρει και μερικές πατάτες, βλέπει κι' ένα σωρό μπανάνες, αν της περισέουν θα πάρει μια δυό για το μικρό. Δεν βλέπει ούτε δεξιότερα ούτε άριστερώτερα, όλος ο κόσμος είναι μια λαϊκή άγορά.

Ένας γέρος έχει σηκώσει το γιακά του παλτού του, διαβάει κάποιο περιπετειώδες άνάγνωσμα της «Άκροπόλεως» κι' άλλος κόσμος γι' αυτόν δεν φαίνεται να υπάρχει. Το άνάγνωσμα μπορεί να είναι πολεμικό, μπορεί να είναι έρωτικό, μπορεί να είναι άνάγνωσμα κατασκοπείας, ο γέρος δρίσκει ανάμεσα στους ήρωες του έργου, περιπλανιέται σ' ένα φανταστικό κόσμο. Δεν έχει καμιά σχέση με τους γύρω του επιβάτες, σηκώνεται άπότομα, έχασε τη στάση που έπρεπε να κατέβει, ριχνειματιές στην έφημερίδα του, δεν θέλει φαίνεται να χάσει τη συνέχεια, την έπαφή του, τον κόσμο του. Κατεβαίνοντας παίρνει το πεζοδρόμιο προς τα πίσω διαβάζοντας.

Τους κυττάζω όλους έναν προς έναν, κανενός ο κόσμος δεν φαίνεται να συμφωνεί με του άλλου. 'Ο μελαγχολικός, ο άμέριμνος, ο άφηρημένος, ο συγκεντρωμένος αυτός που μοιάζει σαν να όνειρεύεται κι' αυτή σ'ά νάναι όλος ο κόσμος δικός της. Τριάντα τόσοι κόσμοι έντελώς διαφορετικοί σ'έ έννοιες, σ'έ αίσθήματα, σ'έ επιδιώξεις. Τριάντα τόσες καρδιές που οι χτύποι τους ποικίλουν, μια μικρή πολιτεία από ανθρώπους που ο καθένας πορεύεται προς την έλπίδα του, που ο καθένας τους είναι κάτι άλλο και πού όλοι μαζί ζυ είναι ένας όλόκληρος κόσμος, που ζει κάτω από την κοινή ανθρώπινη μοίρα. Κι' αυτό που τους συνδέει είναι ή κοινή έλπίδα πώς αύριο όλα θα πάνε καλύτερα. 'Αν προεχτείνει κανείς τη σκέψη του, μπορεί να φανταστεί όλους τους ανθρώπους της γής σ' ένα λεωφορείο και δεν έχει παρά να παρακαλέσει τους οδηγούς αυτού του λεωφορείου, να σκεφτούν τα βουβά δράματα των ιερών αυτών προσώπων που ταξιδεύουν από το σήμερα στο αύριο, και να το άδηγήσουν όσο γίνεται καλύτερα με περισσότερη σύνεση και άγάπη, σ'έ περισσότερη χωρά και περισσότερη φώς.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο βιομήχανος στο ύπαλλήλο του: — Δεν έμφανίζεστε διόλου στο γραφείο. Είμαι άναγκασμένος για τον λόγο αυτόν, να σας άπολύσω!

— Μην το κάνετε αυτό, κύριε! Θα καταστρέψετε έναν οικογενειάρχη!

— Ποιόν οικογενειάρχη; Έσού είσαι άνυπανδρος...

— Δεν μιλά για τον έαυτό μου, αλλά για τον ταμία σας, που μου έχει προκαταβάλει έξη μισθούς.

★

Έκείνη: 'Ο μπαμπάς ύποσέθηκε ό-τι άμα παντρευθούμε θα πληρώσει τα μισά έξοδά μας.

Έκείνος: 'Ωραία. Πρέπει τώρα να βρούμε και κάποιον άλλον που να πληρώσει τα άλλα μισά!...

★

— Είδες τα καινούργια χιλιάρικα που κυκλοφόρησαν;

— Για ποιά καινούργια μου μιλάς; 'Εγώ δεν κατάφερα άκόμα να δώ τα παλιά!.

★

Στο γραφείο του Προέδρου Πρωτοδικών που πρόκειται να έκδώσει άπόφαση διαζυγίου:

— Μα κυρία μου, τα έπιχειρήματά σας δεν είναι σοβαρά. Κατηγορείτε τον άνδρα σας ότι κατεργάζεται δερμάτα... Αυτό είναι ένα έντιμο έπάγγελμα.

— Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε. Άλλά το δέρμα που κατεργάζεται δεν είναι δικό μου!

★

Μιά κυρία συναντά στο δρόμο την πρώην ύπηρετριά της.

— Λοιπόν Μαρία τη ρωτά, είσαι καλά τώρα; Σου δίνουν μεγαλύτερο μισθό απ' ό,τι έπαιρνες στο σπίτι μου;

— Όχι, κυρία. Τώρα δουλεύω δωρεάν...

— Δωρεάν; — Μάλιστα, κυρία. Παντρεύτηκα.

★

Ο σύζυγος στη συμβία του:

— Πολύ περίεργο αυτό...

— Ποιό, άντρούλη μου;

— Ψάχνεις κάθε βράδυ τις τσέπες, κι' όμως δε πρόσεξες ποτέ ότι είναι όλες τρύπιες!

★

— Είναι ήσυχο αυτό το σπίτι; ρωτονοικοκυρά.

— Δεν είναι άλλο σαν κι' αυτό, του άπαντά εκείνη. Πέντε κλοπές έγιναν εδώ μέσα τον περασμένο μήνα και κανένας απ' τους νοικάρηδες δεν πήρε είδηση!...

★

Στο ραφείο:

— Νομίζω πώς έχετε ράψει ένα κοστούμι στο γιό μου που δεν σας έ-χει πληρώσει από τρία χρόνια...

— Μάλιστα. Έρχεστε να έξοφλήσετε τον λογαριασμό;

— Όχι. Θάθελα μόνο να μάθω αν μπορείτε να μου ράψετε κι' έμένα ένα κοστούμι με τους ίδιους όρους.

★

— Δεν είναι σωστό να μαθαίνεις τον Παπαγάλο να λείει άσχημες λέξεις...

— Του μαθαίνω ποιές λέξεις δεν πρέπει να λείει!

ΕΤΟΣ Α ΑΘΗΝΑΙ 5—12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960 ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 36

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Έκδότης: ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 63Β ΤΗΛ. 813180 ΠΙΜΗ ΔΡΑΧ. 3

ΟΙ έπικείμενες δοκιμές της γαλλικής άτομικής δόμβας στη Σαχάρα, έχουν ξαναφέρει στο προσκήνιο της διεθνούς έπικαιρότητας το τεράστιο θέμα του κινδύνου από ραδιενέργεια και προκαλούν σφοδρές αντιδράσεις σ' όλες τις χώρες της 'Αφρικής και της Μεσογείου, που διαισθάνονται την τραγική άπειλή. Γιατί, παρά τις αντίθετες διαβεβαιώσεις των Γάλλων έπισήμων — όχι όμως και των Γάλλων έπιστημόνων — ότι ή ραδιενέργεια από τις δοκιμές δεν θα άπλωθει πέρα από τις έρημες εκτάσεις της Σαχάρας, είναι μαθηματικά βέβαιον, ότι ή έπίπτωση της θα φθάσει σ'έ άκτίνα πολλών εκατοντάδων χιλιομέτρων — άκόμα και στην 'Ιταλία και στην 'Ελλάδα.

Μόλις ή άνθρωπότητα είχε αρχίσει να αισθάνεται κάποιαν ήρεμία, μετά τη διακοπή των άμερικανικών, άγγλικών και σοβιετικών πυρηνικών δοκιμών — που οι τραγικές για την υγεία και το μέλλον του ανθρώπου συνέπειές τους συνεχίζονται, ωστόσο, και θα συνεχισθούν άρκετά χρόνια άκόμα — άπειλείται και πάλι από τον φοβερό κίνδυνο με τις γαλλικές δοκιμές. Δεν έχει σημασία, αν ή γαλλική δόμβα θα είναι μικρή. Μικρή — μικρότερη, μάλιστα — ήταν ή δόμβα της Χιροσίμα: έξακολουθούν, όμως, έπειτα από 15 όλόκληρα χρόνια, να πεθαίνουν Γιαπωνέζοι, από τις συνέπειες της ραδιενέργειας της.

★

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Πώλιγκ, Βραβείο Νόμπελ κι' από τους κορυφαίους έπιστήμονες της έποχής μας, είναι κατηγορηματικός: προειδοποιεί ότι κάθε έκρηξη άτομικής δόμβας, σημαίνει χιλιάδες περιπτώσεις λευχαιμίας και καρκίνου των όστών και χιλιάδες άνώμαλα παιδιά, στο άμεσο μέλλον. 'Η άτμόσφαιρα της γής είναι ήδη έπικίνδυνη, μολυσμένη από τη ραδιενέργεια που έως τώρα έχουν εκτοξεύσει οι πυρηνικές δοκιμές. Σ' όλες τις

χώρες, γίνονται τακτικά μετρήσεις, για να διαπιστώνεται το ποσοστό ραδιενέργειας που ύπάρχει κάθε τόσο στην άτμόσφαιρα και να ειδοποιείται ο πληθυσμός — όπως έχει γίνει κατ' έπάνληψη στην 'Ιαπωνία, στις 'Ην. Πολιτείες και στη Σουηδία — αν ύπάρχει κίνδυνος. Στην 'Ελλάδα, δεν είχαμε ποτέ μιάν υπεύθυνη ανακοίνωση, για να ξέρουμε αν έχει έπηρεάσει και τον τόπο μας ή ραδιενέργεια, που την μεταφέρουν οι άνεμοι σ'έ άποστάσεις χιλιάδων χιλιομέτρων.

★

ΣΤΗ Γενεύη οι 'Ην. Πολιτείες, ή 'Αγγλία και ή Σοβ. Ένωση συζητούν, από τα μέσα του 1958, τη σύναψη συμφωνίας για τη διακοπή των πυρηνικών δοκιμών. Δεν κατέληξαν άκόμα σ'έ τελικά άποτελέσματα — μολονότι έχουν πραγματοποιήσει ούσιαστική πρόοδο — άλλα το εύχάριστο είναι, ότι έχουν σταματήσει τις δοκιμές τους. 'Ο κόσμος είχε άρχισει να πιστεύει, ότι οι άτομικές έκρηξεις άνήκουν πλέον στο παρελθόν. Κι' έρχονται τώρα οι γαλλικές δοκιμές, έξαιρετικά έπικίνδυνες, γιατί ή ραδιενέργεια θα μολύνει την άμμο της Σαχάρας, που ο λίβας και ο σιμούν την μεταφέρουν τόσο συχνά στις μεσογειακές χώρες. Οι δοκιμές αυτές, φαίνεται ότι θα γίνουν — και μάλιστα πολύ σύντομα — παρά τις διαμαρτυρίες των ύποψφών θυμάτων. Δεν μένει, λοιπόν, άφοι ή μεταίωσή τους άποκλείεται, παρά να παρθούν έγκαιρα όλα τα μέτρα, που θα κάνουν λιγώτερο τον κίνδυνο από τη ραδιενέργεια στις χώρες που είναι ένδεχόμενο ν' άπειληθούν. 'Ανάμεσα σ' αυτές είναι — θεωρητικά, τουλάχιστον — και ή 'Ελλάδα. Το θέμα είναι τεράστιο, γιατί άφορά την υγεία και το μέλλον της φυλής. Περιμένουμε, ότι οι άρμόδιοι δεν θα πάρουν έλαφρά τον πραγματικόν αυτόν κίνδυνο και θα κάνουν ό,τι είναι δυνατόν, για να τον περιορίσουν σ'έ ελάχιστο.

Εύχαριστούμε θερμά τους άναγνώστες που μας συζητούν με είλικρινή ένδοξοτα σμολιάτο βελτιωμένο επίπεδο της έκδόσεως της «ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ και ΖΩΗΣ». Πράγματι κάθε τεύχος του περιοδικού είναι και καλύτερο. 'Η αύξηση της κυκλοφορίας του άποτελεί φιλικό και άυτονόητο χρέος προς την άξιολογώτερη και σταθερώτερη πολιτιστική σταυροφορία του τόπου μας.

★

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΤΕΥΧΟΣ:

ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑ

Η Παγκόσμια Όργάνωση Υγείας σ'έ είδική συνεργασία της στην «Έπιστήμη και Ζωή» για την χημική εύτυχία των τεχνητών παραδείσων.

ΤΑ ΜΠΑΛΕΤΤΑ ΝΤΙΑΓΚΙΛΕΦ

που έχουν άνανέώσει την τέχνη του χορού.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα - Έπικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Λεωφορείον ο κόσμος	Σελ. 2
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ	» 12
Β. ΠΑΡΙΝ: Κοσμική Βιολογία	» 17
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Η Κοιμήμένη του Χαλεπά	» 19
Π.Ο.Υ.: Τοξικομανία	» 22
* Πώς να προσθέσετε 10—20 χρόνια στη ζωή σας	» 4
* Οι άτομικές κονσέρβες	» 6
* Άνθρωποι στη Σελήνη	» 10
* Υπνοθεραπεία	» 15
* Οστρακιά, διφθερίτις και ίλαρα	» 19
* Σαμανισμός	» 25

Άναγνώσματα-Μυθιστορήματα

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ (Οι άνθρωποειδείς πίθηκοι)	» 7
ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΟΦ: 'Ο Δολοφόνος πλανήτης	» 29
Χριστίνα και Μοναλντέτσι	» 31
ΣΑΜΟΥΕΛ ΕΝΤΟΥΑΡΤΣ: Η «Γυμνή Μάγισσα»	» 33
ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ ('Η κόρη του 'Ηλιου)	» 36
Π. ΓΙΟΓΚΑΝΑΝΤΑ: Η αυτοβιογραφία ενός Γιόγκι	» 38

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΡΒΟΛΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Β.ΒΛ. ΤΟΦΚΗ ΑΡΧΕ.ΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 45.500

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45573

Σε ηλικία 53 ετών, ο Πόνσε ντε Λεόν ξεκίνησε για να βρεί την «πηγή της νεότητας». Οι προσπάθειές του ν' ανακαλύψει τα μαγικά νερά που θ' αφαιρούσαν από τον άνθρωπο είκοσι χρόνια ηλικίας, πήγαν χαμένες. Άλλα και στην εποχή μας, οι άνθρωποι δεν έχουν απαλλαγεί από τις ανόητες ελπίδες, ότι θ' ανακαλυφθεί κάποτε το μαγικό έλιξήριο της νεότητας. Καί, περιμένοντας, ξοδεύουν εκατομμύρια για καλλυντικά, ενδύματα, ειδικές δίαιτες και φάρμακα σε μία μάταιη προσπάθεια να παρατείνουν τη νεότητα και τη ζωή τους.

Ωστόσο, μπορείτε να προσθέσετε δέκα ως είκοσι χρόνια στη ζωή σας και να κάνετε τη ζωή αυτή υποφερτή, χωρίς να καταφύγετε σε τεχνητά μέσα, που συνήθως είναι πρόσκαιρα και απατηλά. Υπάρχουν δυο μέσα, που θα σας επιτρέψουν να επεκτείνετε τη ζωή σας κατά είκοσι χρόνια. Αν τα χρησιμοποιήσετε όπως πρέπει και τα δυο, η ζωή σας θα γίνει καλύτερη, πλουσιότερη και, προ πάντων, μακρύτερη. Τα μέσα αυτά, είναι το σώμα σας και το πνεύμα σας.

ΦΥΣΙΚΗ σας υγεία είναι, ότι πολυτιμότερο έχετε. Για να διατηρηθείτε στην καλύτερη δυνατή «φόρμα» όπως θα έλεγαν οι αθλητές, και συγχρόνως για να προλάβετε την εκδήλωση οποιασδήποτε σοβαρής ασθένειας, ή αποτελεσματικότερη μέθοδος είναι μία περιοδική Ιατρική εξέταση. Κάθε αρρώστεια που ανακαλύπτεται στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής της θεραπεύεται ευκολότερα. Η έγκαιρη θεραπεία θα παρατείνει και, ίσως, θα σώσει τη ζωή σας.

Ανάμεσα στις αρρώστιες που επιδραχύνουν τη ζωή σας περιλαμβάνονται ο διαβήτης, ο καρκίνος, ή καρδιοπάθεια, ή υπέρταση και άλλα εξ ίσου επικίνδυνα νοσήματα. Άλλες φυσιολογικές διαταραχές όπως η δυσπεψία, ο χρόνιος πονοκέφαλος, ή υπερκόπωση είναι συνήθως οι προάγγελοι περισσότερων σοβαρών καταστάσεων. Πολλές ανθρώπινες ζωές έχουν σωθεί και βελτιωθεί όταν ο οικογενειακός γιατρός ανακαλύπτει τα προειδοποιητικά σημάδια μίας αρρώστειας ή οποία υποβάλλεται γρήγορα στην κατάλληλη θεραπεία προτού αναπτυχθεί και προκαλέσει καταστροφή.

Μία γενική Ιατρική εξέταση κάθε χρόνο ανελλιπώς είναι, όπως είπατε, η καλύτερη μέθοδος για να προσθέσετε χρόνια στη ζωή σας. Αν διαπιστώσετε ανησυχητικά συμπτώματα, όσοδήποτε ασήμαντα, μην παραλείψετε να επιστήσετε την προσοχή του γιατρού σας που είναι ο πιο αρμόδιος για να κρίνει την κατάσταση της υγείας σας.

Φθορά της ζωτικότητας

Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ σας ευεξία είναι ένα πολύτιμο κεφάλαιο. Μην το σπαταλάτε άσκοπα. Παρατεταμένη στενοχώρια και κόπωση από το έπαγγελμα και τις οικογενειακές φροντίδες επί πολλά χρόνια, είναι φυσικό να φθείρει τη ζωτικότητα σας. Όταν το σώμα και το πνεύμα είναι εκτεθειμένα από πολλές πλειυρες σε συνεχείς πιέσεις, σε διαρκή υπερένταση, ή αντίσταση του οργανισμού σας στις μολύνσεις και στις αρρώστιες μειώνεται, όπως μειώνεται και η δύναμή σας όσο περνούν τα χρόνια.

Πολλά νοσήματα δε γίνονται αισθητά από τον άρρωστο μέχρις ότου η διαταραχή γίνει χρόνια. Άλλα κι όταν γίνουν αισθητά, οι άρρωστοι παραμελούν συνήθως τη θεραπεία τους. Για παράδειγμα, οι περιοδικοί πονοκέφαλοι μπορεί να οφείλονται σ' ελαττώμα-

τική όραση. Η υπερένταση του όπτικού νεύρου μπορεί να προκαλέσει πονοκέφαλο. Μία έγκαιρη εξέταση από το

γιατρό θ' αποκαλύψει τα ελαττώματα αυτά της όρασης και θα καθοριστεί ή θεραπεία που θα προλάβει την επιδείνωση της καταστάσεως και ίσως την τύφλωση και τις σοβαρές ασθένειες των ματιών.

Κατά τη διάρκεια της γενικής εξέτασεως ο γιατρός θα μετρήσει πολύ προσεκτικά το βάρος σας. Οι στατιστικές αποδεικνύουν ότι η παχυσαρκία, τόσο στον άνδρα όσο και στη γυναίκα, κόβει χρόνια απ' τη ζωή.

Η λεπτή μέση

ΜΕΤΑΞΥ των ασθενειών που συνοδεύουν την παχυσαρκία στην ώριμη ηλικία είναι ή καρδιακή ανεπάρκεια, ή υπέρταση, ή έγκεφαλική αιμορραγία, οι ασθένειες της χολής, των νεφρών. Οι γιατροί ξέρουν ότι το υπερβολικό βάρος, ιδιαίτερα μετά τα σαράντα, είναι ή αιτία περισσότερων θανάτων από οποιαδήποτε άλλη αρρώστεια, έκτος από τις επιδημίες και τους πολέμους!

Η διατροφή επηρεάζει την υγεία και τη ζωτικότητά σας και μπορεί να προσθέσει χρόνια στη ζωή σας. Η ελαφρά διατροφή διευκολύνει την πέψη και την αφομοίωση των θρεπτικών ουσιών. Στην ώριμη ηλικία ο μεταβολικός ρυθμός (ο μετασχηματισμός των τρο-

ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΗ,

φών σε ενέργεια) επιβραδύνεται. Οι συνήθειες διατροφής που είχατε αποκτήσει στα νεανικά σας χρόνια πρέπει ν' αναπροσαρμοστούν στις ανάγκες της επερχομένης ωριμότητας.

Οι παρακάτω τροφές προσθέτουν λίπη και αφαιρούν χρόνια: Οίνονπνευματώδη ποτά, πατάτες, λιπαρές ουσίες, κρέμες, μαγιονέζες, κάθε είδος ζυμαρικού, γλυκίσματα.

Μία θρεπτική διαίτα που ευνοεί τη μακροβιότητα περιλαμβάνει: άπαχο κρέας, άφθονα φρούτα και λαχανικά, βραστά ή ψητά ψάρια, χυμούς φρούτων. Οι τηγανητές τροφές πρέπει ν' αποφεύγονται γιατί είναι δύσπεπτες και περιέχουν περισσότερα λίπη από τις βραστές ή ψητές τροφές.

Και μην ξεχνάτε: Η λεπτή μέση ε-

ναι ή καλύτερη έγγυση για μια μακρά και χαρούμενη ζωή.

Κρατείστε τη «φόρμα» σας

ΤΟ ποδόσφαιρο και ή καλαθοσφαίριση και το τένις και ο αθλητισμός σίτο ανήκουν στα νεοίτα, την ηλικία που υπάρχουν άφθονα αποθέματα σωματικών δυνάμεων. Άλλα το ανθρώπινο σώμα χρειάζεται άσκηση και ή προχωρημένη ηλικία δεν είναι λόγος για να στερήσουμε το σώμα απ' αυτό που χρειάζεται.

Η άσκηση έχει μεγάλη σημασία γιατί ενισχύει το κυκλοφορικό και το αναπνευστικό σύστημα και διατηρεί τους ιστούς του μυϊκού συστήματος υγιείς και έλαστικούς. Οι πόνοι της ράχης, των χεριών και των ποδιών συχνά οφείλονται στη σωματική αδράνεια. Τα όσα γίνονται άκαμπτα και ξερά στις αρθρώσεις και οι μύς χάνουν τη νεανική τους δύναμη.

Για να προσθέσετε χρόνια στα ζω σας πρέπει να προσφέρετε στο σώμα σας την άσκηση που του είναι απαραίτητη. Συμβουλευθείτε το γιατρό σας γι' αυτό το ζήτημα. Θα σας πει ποιές σωματικές ασκήσεις ταιριάζουν στην ηλικία σας. Στην ώριμη ηλικία οι ασκήσεις δεν πρέπει να είναι βίαιες. Λίγη πεζοπορία, λίγο κολύμπι δε βλάπτουν. Κάθε άσκηση που δε σας λαχανιάζει

ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΤΕΡΗ ΖΩΗ ΧΩΡΙΣ ΤΕΧΝΗΤΑ ΜΕΣΑ

και δεν είναι υπερβολικά κοπιαστική, θα σας βοηθήσει να κρατήσετε τη «φόρμα» σας σε προχωρημένη ηλικία, θα προσθέσει χρόνια στη ζωή σας.

Αίμα και ζάχαρη

ΟΤΑΝ τρώτε τροφές που περιέχουν ζάχαρη, είτε πρόκειται για ένα ώριμο φρούτο, είτε για ένα γλυκίσμα, οι τροφές χωνεύονται πολύ γρήγορα. Η ζάχαρη αυτή περνάει μέσα από τα τριχοειδή αγγεία των εσωτερικών τοιχωμάτων των εντέρων και διοχετεύεται στο αίμα, όπου μετασχηματίζεται σε γλυκόζη που χρειάζεται, και αποθηκεύεται στο πλεόνασμα στο συκώτι. Οι ένδοκρινείς αδένες ρυθμίζουν την ποσότητα της ζάχαρης που θα μείνει ή θα φύγει από το αίμα. Για την κανονική τους λειτουργία τα νευρικά και τα έγκεφαλικά κύτταρα χρειάζονται ζάχαρη. Τα κύτταρα του σώματος παίρνουν την ενέργεια που χρειάζονται από ένα συνδυασμό ζαχάρως και οξυγόνου. Αυτά είναι τα «καύσιμα» του σώματος. Οι μύς και ή καρδιά εξαρτώνται απ' αυτή τη ζάχαρη που περιέχει το αίμα. Όταν ο γιατρός παίρνει ένα ηλεκτροκαρδιογράφημα, θα καταλάβει αν ή ζάχαρη στο αίμα σας είναι αρκετή από τις κινήσεις της καρδιάς σας.

Η υπογλυκαιμία (ή ανεπάρκεια της ζαχάρως στο αίμα) προκαλεί αδυναμία, υπερβολική εφίδρωση, ταχυπαλμία, ρίγη, ελαττωματική όραση, έλλειψη συγκεντρώσεως, άπλησμάδα, και κάποτε λιποθυμίες. Όλα αυτά καταστρέφουν το σώμα σας και σας αφαιρούν χρόνια.

Για να υψώσετε το ποσοστό της ζαχάρως στο αίμα σας χρειάζεται μια διαίτα που θα περιλαμβάνει 75 ως 100 γραμμάρια υδατανθράκων την ημέρα. Άφθονους υδατανθράκες περιέχουν όλα σχεδόν τα όσπρια και τα φρούτα.

★

ΕΚΤΟΣ από τη σωματική σας υγεία, ή πνευματική ευεξία και ισορροπία έχει τεράστια επίδραση στη ζωή σας. Το υγιές πνεύμα μπορεί να σας χαρίσει πολύτιμα χρόνια μακροζωίας.

Τα λογικά κέντρα του εγκεφάλου σας αντιδρούν δυσμενώς στη μοναξιά. Οι άνθρωποι μπορούν να αισθανθούν μοναξιά μέσα σ' ένα άδειο σπίτι ή μέσα σ' έναν όχλο. Απ' όλα τ' ανθρώπινα αισθήματα, ή μοναξιά είναι το πιο επικίνδυνο. Κανείς ποτέ δεν «συνηθίζει» στη μοναξιά, έστω κι' αν ισχυρίζεται το αντίθετο. Η μοναξιά είναι ή πιο αφύσικη κατάσταση για τον άνθρωπο. Μπορείτε ν' ανεχθείτε τη μοναξιά για πολλά χρόνια, αλλά ή μοναξιά ταπεινώνει, καταστρέφει τη ζωή και τα νεοίτα. Ακόμα και τα ζώα, όταν απομονωθούν, αρρωσταίνουν και πεθαίνουν πρόωρα.

Μάθετε να διατηρείται ζωηρό το ενδιαφέρον σας για τους άλλους ανθρώπους. Άκούτε τα προβλήματά τους και προσφέρετε τη βοήθειά σας όταν υπάρχει ανάγκη. Μην αποφεύγετε τις κοινωνικές υποχρεώσεις σας. Κάθε κοινωνικός κύκλος θα σας δεχθεί στους κόλπους του αρκεί να κάνετε μία προσπάθεια. Τα γεράματα έρχονται πιο γρήγορα όταν αισθανόσθε μοναξιά, όταν παίρνετε αρνητική στάση απέναντι στη ζωή.

...Τουλάχιστον τα παιδιά μας να ζήσουν ευτυχέστερα...

να ζήσουν σε απόλυτη αδράνεια πεθαίνουν πολύ σύντομα προτού προλάβουν να χαρούν τη σύνταξη που περιμέναν με τόση ανυπομονησία. Μία μερική απασχόληση, οποιαδήποτε απασχόληση, έστω και χωρίς κέρδος, προσφέρει ένα σκοπό ζωής. Οι άνθρωποι πρέπει πάντα κάτι να κάνουν, κάτι να περιμένουν.

Έρωτική όρμη

Η ΖΩΗ χάνει μεγάλο μέρος της αξίας της για μία γυναίκα που έπαψε να αισθάνεται έλκυστική, για έναν άνδρα που θεωρεί την έρωτική όρ-

μή του σδυσμένη για πάντα.

Άλλ' ή φλόγα του έρωτα μπορεί να ξαναλάμψει. Δε χρειάζεται γι' αυτό καμιά ειδική και πολυδάπανη θεραπεία. Μία μικρή αλλαγή περιβάλλοντος, νέοι τόποι, νέες έντυπώσεις, μπορεί να είναι αρκετά. Τα ώριμα ζευγάρια πρέπει ν' ανανεώνουν τη «Σελήνη του μέλιτος» όποτε μπορούν.

Είναι αλήθεια, ότι όσο περνούν τα

Με ολιγόλεπτο ραδιενεργό βομβαρδισμό με ακτίνες Γάμμα, τα τρόφιμα διατηρούν μιά σχεδόν αιώνια φρεσκάδα. 'Η νέα τεχνική δ' αντικαταστήσει το βράσιμο, την κατάψυξη, το κονσερβοκούτι και όλες τις παλιές μεθόδους διατήρησης. Τεράστιες ποσότητες τροφίμων μπορούν να προφυλαχθούν από την αποσύνδεση με λίγες ακτινοβολίες, που δεν στοιχίζουν τίποτε.

ΠΡΟΤΟΥ περάσουν δέκα χρόνια, είναι πολύ πιθανόν ότι οι κονσέρβες, υπό τη σημερινή τους μορφή, θ' ανήκουν στην ιστορία. Το βράσιμο, ή αποστείρωση, το τενεκεδένιο κουτί, θα έχουν αντικατασταθεί από τις ακτίνες Γάμμα και τα ηλεκτρόνια των ατομικών εργοστασίων. Στην Εύρωπη και στην 'Αμε-

ρικανούς αρκετά εκατομμύρια δολларίων κάθε χρόνο. Μ' αυτό το τίμημα, οι έρευνητές είχαν φτάσει σε δυο πολύτιμα συμπεράσματα: Μερικά λεπτά ακτινοβολίας αρκούν για να διατηρηθούν οι πατάτες φρέσκες, χωρίς να πετάξουν φύτρες, επί πολλά χρόνια. Με τον ίδιο τρόπο, τα κρέατα διατηρούνται ωπλά-

πολλοί 'Αμερικανοί, που διατηρούσαν επιφυλάξεις. 'Η Γερουσία αντιδρούσε στην καθιέρωση του «ατομικού» συστήματος στο στρατό. 'Ο δρ. Σάιον, διευθυντής της υπηρεσίας έρευνών της 'Επιμελητείας, παρέθεσε ένα λουκούλλειο γεύμα σε μερικούς γερουσιαστές και, στο τέλος, τους απέκλυσε ότι όλα τα τρόφιμα που γεύθηκαν, είχαν υποβληθεί σε ραδιενεργό ακτινοβολία πριν από εξή μήνες! Λένε, πως ένας γερουσιαστής — όνομα και μη χωριό — λιποθύμησε (από το φόβο, όχι από τη ραδιενέργεια).

Στο μεταξύ, έρευνες προς την ίδια κατεύθυνση είχαν αρχίσει και στη Ρωσία και σ' άλλες χώρες. Στη Γαλλία, τ' αποτελέσματα ήταν τόσο ενθαρρυντικά, ώστε το 1956 ιδρύθηκε το πρώτο πειραματικό εργοστάσιο ραδιενεργού κατεργασίας των τροφίμων, που ονομάσθηκε «Κονσερβα-

ταμίων, όπως, άλλωστε, συμβαίνει και με την κλασική κονσερβοποίηση. 'Η βιταμίνη Ε είναι ιδιαίτερα ευπρόσβλητη, ενώ η βιταμίνη C παθαίνει μερική αλλοίωση σε ώριμα φρούτα, όπως τα σταφύλια και οι φράουλες. Με τη νέα μέθοδο, τα τρόφιμα δεν αποσυντίθενται, αλλ' από την άποψη της θρεπτικής αξίας, μοιάζουν περισσότερο με τις συνηθισμένες κονσέρβες, παρά με φρέσκα τρόφιμα. 'Η επιστήμη βρήκε τον τρόπο να διατηρεί το κρέας νωπό χωρίς κατάψυξη, αλλά δεν μπορεί να προλάβει την καταστροφή ενός μέρους των πρωτεϊνών.

★

Οι έρευνες, σήμερα, αποβλέπουν στην τελειοποίηση της μεθόδου.

Πριν από ένα μήνα, το τμήμα έρευνών του αμερικανικού στρατού, παρατήρησε ότι τα πειραματόζωα που είχαν υποβληθεί σε παρατεταμένη δίαιτα με ραδιοκατεργασμένα τρόφιμα, παρουσίασαν πολύ σοβαρές οργανικές διαταραχές. Οι ποντικοί, πάθαιναν αιμορραγίες και υπερτροφία των ματιών και γερνούσαν πρόωρα. Οι σκύλες γεννούσαν κουτάδια λιγότερα και μικρότερα απ' το κανονικό. Οι άρουραϊά παρυσίαζαν διόγκωση της καρδιάς και πάθαιναν έμβολες.

Οι διαταραχές αυτές, αποδίδονται (αν και τίποτα δεν είναι βέβαιον ακόμα) στην έλλειψη βιταμινών των ραδιοκατεργασμένων τροφίμων. Οι ειδικοί ισχυρίζονται, ότι ακριβώς οι 'ίδιες διαταραχές θα παρετηρούντο, αν τα πειραματόζωα τρέφονταν αποκλειστικά, με συνηθισμένες κονσέρβες. Πάντως, όποια κι' αν είναι η αιτία των διαταραχών, αποκλείεται να τις έχει προκαλέσει η ραδιενέργεια.

Ένα μειονέκτημα λιγότερο σοβαρό, αλλά πάντως όχι άμελητο, είναι οι γευστικές αλλοιώσεις των τροφίμων που συντηρούνται με ακτινοβολίες. 'Η γεύση, ή όσμη, ακόμα και η όψη, φαίνεται ότι μεταβάλλονται ελαφρά. Μερικά φρούτα και λαχανικά παίρνουν μιά υπόγλυκη γεύση. Μερικά κρέατα παίρνουν μιά άρωστημένη πρασινωπή απόχρωση (που δεν όφειλεται σε αποσύνθεση αλλά σε χημική αλλοίωση των χρωστικών ουσιών).

Αλλά κρέατα γίνονται άνοστα. 'Αν όμως το κρέας εκτεθεί λίγο στη φωτιά προτού υποβληθεί σε ακτινοβολία, ή γεύση του δε μεταβάλλεται αισθητά.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

ή Ζωή ναί ο Άνθρωπος

Μετά το μυστήριο της ζωής, μετά το αίνιγμα της εξέλιξεως και της κληρονομικότητας, ή επιστήμη αντιμετωπίζει ένα άλλο πρόβλημα, που είναι προέκτασή τους: ποιά είναι ή καταγωγή του ανθρώπου και ποιο το βιολογικό μέλλον του; Είναι το πρόβλημα που απασχολεί σήμερα περισσότερο παρά ποτέ άλλοτε τους ειδικούς επιστήμονες, γιατί ή λύση του θα επιτρέψει να μάθουμε όριστικά ποιοι είμεθα, από που έρχομεθα και που πάμε. Ποιά είναι, λοιπόν, τα στοιχεία που διαθέτει σήμερα ή επιστήμη σχετικά με αυτό το πρόβλημα;

5. ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΕΙΔΕΙΣ ΠΙΘΗΚΟΙ

ΤΟ επιστημονικό του όνομα — στα λατινικά — είναι Τάρσιους Σπέκτρον. Είναι ένα από τα μικρότερα θηλαστικά κι' ένα από τα πιο δειλά πλάσματα που υπάρχουν. Το σώμα του μοιάζει με ποντικού, έχει όμως δυο παράξενα χαρακτηριστικά: μάτια διεσταλμένα, λυπημένα, ανύσυχια και μακριά χέρια, σχεδόν ανθρώπινα. Ζει στα δάση της Μαλαισίας, μόνη επιβίωση μιάς πολυάριθμης οικογένειας που έσθυσε, τόσο πρωτόγονος, ώστε να μην είναι πθήκος και πιθανός απόγονος του τυφλοπόντικα. Και όμως το ζώο αυτό ανήκει στην τάξη που ο Λιναίος την ονόμασε Τάξη των Γεναρχών. Και ένα από τα σπάνια σημεία όπου συμφωνούν οι παλαιοντολόγοι, είναι ότι ή γραμμή ζωής που απολήγει στον άνθρωπο περνά από το μικρό αυτό έντομοφάγο.

Όταν ο Τάρσιους Σπέκτρον μπήκε στην αλυσίδα της δημιουργίας, ή Γη βρισκόταν στην Τριτογενή Περίοδο — πριν από 60.000.000 χρόνια. Μιά από τις καινοτομίες της μόδας τότε ήταν το χορτάρι, που ή διάδοσή του είχε για συνέπεια τον πολλαπλασιασμό των χορτοφάγων ζώων, όπως του αλόγου και του ρινόκερου, που έτρεφαν τα σαρκώδη, τα οποία έτρωγαν το χορτάρι μέσα στη σάρκα των θυμάτων τους. 'Ο άνθρωπος, όμως, δεν έπρόκειτο να προέλθει από τις γενιές των ρωμαλέων αυτών ζώων. Όπως πάντα, ή 'Εξέλιξη προχωρούσε πλάγια, επάνω στα μικρά, τα αδύνατα, τα ασήμαντα ζώα.

Στην ολιγόκαινη Περίοδο, πριν από 45.000.000 χρόνια, τα δάση κατοικούνταν από ζώα που θα τα άναγνώριζαν οι επισκέπτες των σημερινών Ζωολογικών Κήπων. Στους πρώτους πθήκους ή 'Εξέλιξη είχαν αλλοιώσει την όσφρηση, αλλά είχαν ενοήσει τρομερά την όραση. Οι πθήκοι αυτοί δεν προέρχονταν ασφαλώς από ένα μοναδικό πρόγονο, αλλά από διαφόρους και ή κατοπινή εξέλιξη των ειδών τους χώρισε σε δύο μεγάλους κλάδους. Το πρώτο διαζύγιο ανάμεσα στην Εύρωπη και την

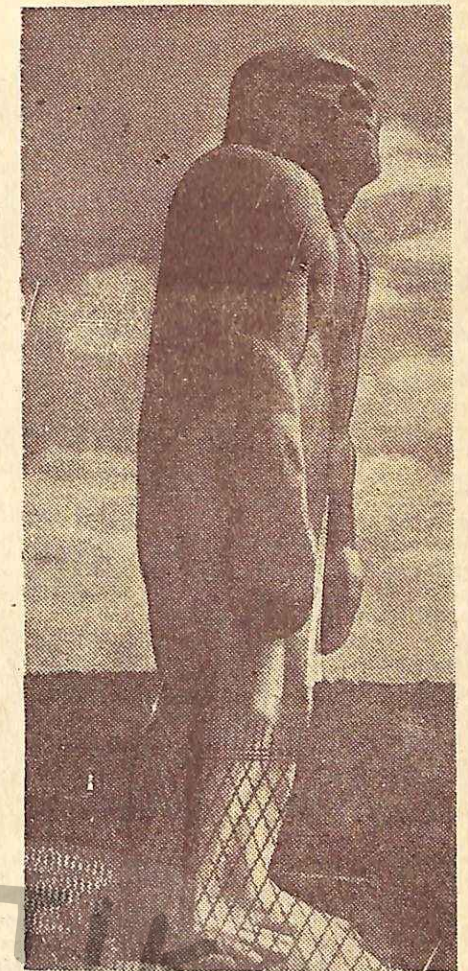
'Αμερική χρονολογείται από εκείνη την εποχή.

Το πρώτο άνθρωποιδες

ΟΙ πθήκοι της 'Αμερικής έμειναν πιστοί στο μικρό ανάστημά τους, δεν στερήθηκαν τις μακριές ουρές τους και εξακολούθησαν να ζούν επάνω στα δένδρα. Πουθενά στην 'Αμερική δεν ανακαλύφθηκε το ελάχιστο ίχνος ανώτερου πθήκου ή όποιουδήποτε πλάσματος που να μπορούσε να γεννήσει το ανθρώπινο είδος — σε τέτοιο σημείο, που οι πρώτοι κάτοικοι της 'Αμερικής, οι 'Ερυθρόδερμοι, υπήρξαν ήδη μεταναστες! Βρίσκονται, αντίθετα, απολιθώματα ή ζώντα, δεκάδες είδη μικρών πθήκων. Το αίνιγμα είναι ό εγκεφαλός τους πού, σε ώριμους, φθάνει το ένα δέκατο έβδομο του συνολικού βάρους του ζώου, ενώ στον άνθρωπο φθάνει στο ένα τριακόστο πέμπτο — το πολύ. Οι «διανοούμενοι», όμως, αυτοί έχουν μετριώτατη νόηση. Έμειναν «δραδυπορόντες» της 'Εξέλιξεως.

Οι πθήκοι του Παλαιού Κόσμου εξελίχθηκαν τούναντιον με όρμη. Το μακρύ ρύγχος των Μακάων έγινε το κοντό πρόσωπο των Μανδρίλων, ενώ ή ουρά, που μίκραινε διαρκώς, έκανε το ρόλο του πέμπτου μέλους και κρεμίστου σαν άπλο στολίδι. Πριν από 30.000.000 χρόνια, οι πθήκοι ήταν πολυάριθμοι και ίκανοί να εκφοβίζουν, με τον αριθμό και την πονηριά τους, ζώα πολύ ισχυρότερα. Ένα απολιθώμα που βρέθηκε στην 'Ιταλία, δύο απολιθώματα που βρέθηκαν στην Αίγυπτο, εισάγουν την ίδια εποχή ένα νέο είδος πθήκου, τον Γίββαν, με μακριά και δυνατά χέρια παλαιστή. Αυτός οδηγεί στους ανθρωποειδείς πθήκους, που τα άλλα τρία είδη που ζούν σήμερα είναι ό χιμπατζής, ό Γορίλλας και ό Ουραγκοτάγγος.

Κάνατο πρόβλημα δεν είναι πια συντακτικό από το πρόβλημα των τριών αυτών πλάσματος. Είναι οι πατέρες του ανθρώπου; Είναι οι θεοί του; 'Η μακρυνό εξάδελφοί του; 'Η μήπως είναι

Μπροστά στη σπηλιά του Κρό — Μανιόν, όπου βρέθηκαν τα περίφημα απολιθώματα, έχει στηθεί το άγαλμα ενός από τους προγόνους του ανθρώπου.

αγγίρια που δεν έχουν τίποτε το κοινό με τον άνθρωπο εκτός από μιάν αόριστη ομοιότητα χαρακτηριστικών κι' από μερικές χυδαίες όρέξεις.

Το πρώτο ανθρωποειδές που μόρεσαν να μελετήσουν οι Εύρωπαίοι, υπήρξε μιά νεαρή παρθένα μαιμού της Βόρνεο, που την είχαν φέρει το 1750 στο Ζωολογικό Κήπο της Χάγης. 'Ο δρ. Μπόντιους, που την είχε αιχμαλωτίσει, άφηγέτο ότι ή μαιμού αυτή έδειχνε τη ντροπή της κρύβοντας με τα χέρια της τα στρατηγικά σημεία της γυμνότητάς της και ό δρ. Βοσμέερ, που την φύλαγε, έλεγε ότι ήταν πεπεισμένος, ότι άρνιόταν να... μοιχάσει, για να δείξει τη δυσανεμία της για την αιχμαλωσία της. 'Ο θηλυκός αυτός ούραγκοτάγγος ανήκε σε ανθρωπίνη φυλή πού — όπως έξηγουσε ό δρ. Μπόντιους — «είχε καταφύγει στα δάση για ν' αποφύγει την ανάγκη της εργασίας που επέβαλλαν οι άλλανδικές 'Αρχές». 'Η δύστυχη πέθανε από φθίση και ό δρ. Κάμπερ, που της έκανε νεκροψία, διαπίστωσε χωρίς να εκπλαγεί, ότι τα όργανά της έμοιαζαν με τα ανθρώπινα. Οι ούραγκοτάγγοι

ρική, ή βιομηχανία των ειδών διατροφής έχει κιόλας αρχίσει να στρέφεται προς την «ατομική κονσέρβα», μιά νέα επαναστατική μέθοδο διατήρησης των τροφίμων.

Με την καινούργια μέθοδο τα τρόφιμα δεν θ' αλλοιώνονται, δεν θα σαπίζουν, δεν θα σκουληκιάζουν. Θα διατηρούν μιά σχεδόν αιώνια φρεσκάδα. Και, πρό πάντων, θα διατηρούνται άμια, έφ' όσον ή ακτινοβολία Γάμμα δεν ύψώνει τη θερμοκρασία. 'Αργότερα, όταν ή μέθοδος τελειοποιηθεί, ή ίδια επαναστατική τεχνική θα προλαμβάνει την αλλοίωση των δερμάτων και των ύφασμάτων. 'Η φθορά του χρόνου, θα έχει κατανικηθεί.

★

Αμέσως μετά το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, ό αμερικανικός στρατός είχε αρχίσει να ενδιαφέρεται για μιά νέα τεχνική, που ύποσχόταν να λύσει ένα από τα πιο περίπλοκα στρατιωτικά προβλήματα: τον έφοδιασμό των στρατιωτικών μονάδων, κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων, με φρέσκες τροφές, αντί της γαλέτας και της κονσέρβας, που ήταν ως τότε ή καθημερινή δίαιτα των έκστρατευτικών σωμάτων — με πολλές δυσάρεστες συνέπειες για την υγεία και τη ζωτικότητα των ανδρών. Το 1954, οι έρευνες σ' αυτό το πεδίο στοίχιζαν στους 'Αμε-

χωρίς κατάψυξη, χωρίς βράσιμο, χωρίς κονσερβοποίηση.

Από το 1956, σε πενήντα περίπου ειδικά εργαστήρια, κάθε φαγώσιμο, από το κρέας και τα ψάρια ως τις μαρμελάδες και τον τοματοπελτέ, υποβάλλεται σε ραδιενεργό ακτινοβολία. Τ' αποτελέσματα, είναι παντού όμοιομορφα: Τα φαγώσιμα αυτά, διατηρούνται άναλλοίωτα...

★

Εξακολουθούν, όμως, να είναι φαγώσιμα; 'Η ραδιενεργός ακτινοβολία, δεν τα κάνει επικίνδυνα για τον άνθρωπο και τα ζώα; Από την εποχή της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι, έχουμε άκούσει τόσες τρομερές ιστορίες για τη ραδιενέργεια...

Επί τέσσερα χρόνια, οι 'Αμερικανοί έκαναν δοκιμές στο εργαστήριο. Πρώτα με ποντίκια και με σκύλους. Κατόπιν, οι πρώτοι άνθρωποι δοκίμασαν — έθελοντικά — τις ατομικές κονσέρβες: 'Επί εξή μήνες, ένένα έθελοντές τράφηκαν αποκλειστικά με τρόφιμα που είχαν υποβληθεί σε ακτινοβολίες Γάμμα. 'Αργότερα, ένα όλόκληρο τάγμα πεζικού γεύθηκε στο συσσίτιό του τις ατομικές κονσέρβες. 'Αποτέλεσμα: Καμμία άρρώστεια, καμμία διαταραχή του οργανισμού, καμμία δυσπεψία, ούτε στους ανθρώπους, ούτε στα ζώα. Οι ατομικές κονσέρβες ήταν ακίνδυνες, αλλ' υπήρχαν ακόμα

τόμα». Οι έφαρμογές της μεθόδου, έχουν τεράστια σημασία για την οικονομία. Στη Γαλλία, 20% της έτησιας παραγωγής γεωμύλων, αλλοιώνονται προτού φτάσουν στην κατανάλωση. Και στην 'Ελλάδα, έχουμε πικρή πείρα από μouxλιασμένα σάβρια, ρύζια, καπνά που ζημιώνουν τη φτωχή μας παραγωγή. Με την ακτινοβολία, οι πατάτες μπορούν να διατηρηθούν επί δυο δλόκληρα χρόνια, χωρίς να ξεφυτρώσουν. Στη Ρωσία, ραδιοκατεργασμένες πατάτες, κυκλοφορούν εύρύτατα στην αγορά.

★

Στις 'Ηνωμένες Πολιτείες έδωμήντα εργαστήρια, λειτουργούν σήμερα για λογαριασμό της 'Διυπουργικής 'Επιτροπής Ραδιοσυντηρημένων Τροφίμων». 'Η κεκτημένη πείρα, δείχνει κιόλας τις τεράστιες δυνατότητες της νέας τεχνικής αλλά, συγχρόνως, και μερικά μειονεκτήματά της, που όφειλουμε να σημειώσουμε.

'Η μέθοδος, βέβαια, δεν είναι επικίνδυνη. Τα τρόφιμα που υποβάλλονται σε ακτινοβολίες Γάμμα, δεν γίνονται ραδιενεργά και δεν αναπτύσσονται χημικές ουσίες επιβλαβείς για τον άνθρωπο. Αυτό έχει αποδειχθεί όριστικά, χωρίς δυνατότητα άμφισθητήσεως.

Αλλά ή ακτινοβολία καταςτρέφει ένα μέρος των βι-

κι' οί γορίλλες προέρχονταν ασφαλώς — έτσι πίστεψαν τότε — από διασταύρωση πιθήκων και ιθαγενών γυναικών που είχαν απαγάγει οι πρώτοι. 'Ο φυσιοδίφης Μαρτίνους κατέταξε, μάλιστα, τους πιθήκους αυτούς ανάμεσα στους «αγρίους», πλάι στους πυγμαίους.

Ο άνθρωπος του Νεάντερταλ

ΕΚΑΤΟ χρόνια αργότερα ο Δαρβίνος επέμενε, αντίθετα, ότι άβυσσος χωρίζει τους ανθρωποειδείς πιθήκους από τον άνθρωπο, «κι' αν ακόμα συγκρίνετε τον καλύτερα οργανωμένο πίθηκο — έγραφε — μ' ένα άγριο τόσο πρωτόγονο, ώστε να μην έχει λέξη για να εκφράσει αριθμό μεγαλύτερο από το τρία». 'Ο Δαρβίνος έσωζε την αρχή της εξέλιξης, παρατηρώντας ότι υπάρχει ωστόσο μικρότερη διαφορά ανάμεσα στη νοημοσύνη του ανθρώπου και του πιθήκου, παρά ανάμεσα στη νοημοσύνη του πιθήκου και των παλαιότερων σπονδυλωτών. 'Ο μαθητής του Τόμας Χάξλεϋ προχωρούσε πολύ πιο πέρα απ' την προφανή και δειλή αυτή διαβεβαίωση, λέγοντας ότι ένας ούραγοκατάγγος είναι πιο κοντά στον άνθρωπο παρά στον πιο πρωτόγονο πίθηκο. Σ' εποχή που ο μηχανισμός της εξέλιξης ήταν λιγότερο γνωστός, ήταν φυσικό να πιστεύεται ότι ο άνθρωπος ήταν κατ' ευθείαν απόγονος του ανθρωποειδούς πιθήκου. Έτσι, οί κίτρινες φυλές προέρχονται από τον ούραγοκατάγγο, οί μαύρες από το γορίλλα και οί λευκές από ένα Δρυοπίθηκο, που το άπολιθωμά του είχε βρεθεί στη Γερμανία. 'Ολα έτακτοποιούντο έτσι πολύ εύκολα.

Η αντίρρηση στηριζόταν στην έλλειψη αποδείξεων. Η Γή, όταν έπρόκει-

σημερινό άνθρωπο, του «χόμο σάπιενς».

Μιά μέρα του καλοκαιριού του 1856, οί εργάτες ενός λατομείου στην κοιλάδα του Νεάντερταλ, κοντά στο Ντούσσελτορφ της Δ. Γερμανίας, βρήκαν σκάβοντας μεγάλα κόκκαλα και είπαν: «Είναι άρκουδας». Κάποιος καθηγητής Φούλροτ ενδιαφέρθηκε για τó εύρημα, συναρμολόγησε τὰ κόκκαλα και παρατήρησε, ότι ή «άρκούδα» του λατομείου ήταν ένας ανθρώπινος σκελετός σχεδόν πλήρης. Παράξενος σκελετός: τεράστια κόκκαλα τών μηρών, πολύ μακριά χέρια, μέτωπο φευγαλέο και στενό, σαγόνι δυνατό και προεξέχον καί, επάνω από τις κόγχες τών ματιών, δύο χοντρά φρύδια από κόκκαλα. Η θέση της σπονδυλικής στήλης, έδειχνε ότι ο άνθρωπος βάδιζε σκυμμένος εμπρός. Γιατί ήταν άνθρωπος: κανένας δεν άμφέβαλλε γι' αυτό. «Ένας άνθρωπος δύσμορφος, υδροκέφαλος, πιθανώτατα ήλίθιος», είπε ο Άγγλος σοφός Μπλέικ. «Ένας Κοζάκος του 1814 που πέθανε στο λατομείο του Νεάντερταλ», είπε ο Γερμανός σοφός Μάγερ. 'Ο άνθρωπος — λέγει ή σημερινή επιστήμη — όπως ήταν φυσικά πριν από 100.000 χρόνια, ήταν εποχή που όρμητικό ζέσταμα έσπρωχνε τους πάγους προς τούς πόλους και έφερνε ως τις όχθες του Ρήνου το λιοντάρι τών σπηλαίων, τόν έλέφαντα και τόν ρινόκερω.

Η φυλή αυτή του Νεάντερταλ — που ανακαλύφθηκε τυχαία — είναι γνωστή σήμερα από δεκάδες δείγματα που βρέθηκαν στην Εύρωπη, στην Κριμαία, στη Σιδηρία, στην Άμερική και άλλου. Ήταν λογικό να πιστεύεται ότι τó σαν άγριμουό κρανίο του, ήταν άρχειότερο από τις λιγότερο θάναυτες μορφές τών ανθρώπων του Κρο - Μανιόν, του Γκριμλντί, του Ώρινιάν, με τó όρθηρο προ-

ΣΕΡ ΤΖΩΝ ΚΟΚΡΟΦΤ

Ο κορυφαίος Άγγλος πυρηνικός επιστήμων, ο οποίος έπαιξε άποφασιστικό ρόλο στην ειρηνική χρησιμοποίηση της ατομικής ενέργειας. Χάρη σ' αυτόν, ή Άγγλία απέκτησε τó περίφημο κέντρο του Κάλντερ Χώλ, που υπήρξε τó πρώτο τού κόσμου καί έξακολουθεί να παράγει μεγάλες ποσότητες από ραδιενεργά ισότοπα, τόσο χρήσιμα στην Ιατρική καί τή βιομηχανία

χοντα σαγόνια καί άνθρωποι με σουδλερά πηγούνια — άνθρωποι που θα τούς συγχέαμε ίσως με τούς πιθήκους καί άλλου που θα τούς αναγνωρίζαμε άδίστακτα για όμοιους μας. 'Ολοι, ωστόσο, ήταν άδιαφιλονέκτοι άνθρωποι. Βοηθούσαν να μάθουμε τήν εξέλιξη τών μορφών του ανθρώπινου γένους, αλλά δεν πληροφορούσαν για τήν καταγωγή του. 'Ο έλλείπων κρίκος», εξακολουθούσε να λείπει.

Ο Εγγένιος Ντυμπουά είχε τήν ιδέα — πρωτότυπη για τόν 19ο αιώνα — να τόν αναζητήσει στην 'Ιάδα. Η εύρωπακή ύπερσφία, δεχόταν σαν άξίωμα ότι τó άριστούργημα της δημιουργίας δεν ήταν δυνατό να είχε παραχθεί, παρά κάπου στην Εύρωπη. 'Ο Ντυμπουά, αντίθετα, είχε τή γνώμη ότι ή Εύρωπη, που τήν είχαν ροκανίσει άλλεπάλληλες διαβρώσεις, είχε λιγότερες πιθανότητες παρά οί χώρες του 'Ισημερινού, να διατηρεί τὰ άπολιθώματά της. Στην 'Ιάδα, λοιπόν, στις όχθες τού ποταμού Σόλο, βρήκε τόν 'Ορβιο Πιθηκάνθρωπο. 'Ο κρίκος είχε ανακαλυφθεί.

Όταν γύρισε στην 'Ολλανδία, βρέθηκε μέσα στα διασταυρωμένα πυρά έπικρισεων, ειρωνειών καί επιθέσεων. Άγανακτισμένος, έίλιωσε τόν Πιθηκάνθρωπό του σ' ένα κιβώτιο καί έτσι, επί 25 χρόνια, ή 'Επιστήμη δεν μπορούσε να μελετήσει τόν σκελετό αυτόν, που κρατούσε τó μυστικό της καταγωγής τού ανθρώπου. Μόνο τó 1923, ο Ντυμπουά δέχθηκε να βγάλει τόν Πιθηκάνθρωπό του από τó κιβώτιο.

Οί ανθρωπολόγοι διαφώνησαν μετα-

ξύ τους στο ζήτημα, αν ο Πιθηκάνθρωπος ήταν άνθρωπος ή πίθηκος. Μερικοί, όπως ο Μαρσελλέν Μπούλ, υποστήριξαν ότι ήταν πίθηκος, οί περισσότεροι όμως ειδικοί, άναγνώρισαν ότι είχε τήν ιδιότητα του ανθρώπου. 'Ο Καμίλλ Άραμπούργκ θεωρεί ότι έλυσε τó πρόβλημα, όταν βρήκε στο Παλικό της Άλγερίας έναν Πιθηκάνθρωπο περιστοιχισμένο από πέτρινα εργαλεία: τὰ εργαλεία, άποδεικνύουν τήν ανθρώπινη ιδιότητα.

Ο Πιθηκάνθρωπος είχε άνάστημα 1,65, βάρος 60 κιλά καί είχε δόντια μισοπιθηκικά, μισοανθρώπινα. 'Ο όγκος τού εγκεφάλου του ήταν 900 κυβικά έκατοστόμετρα — ανάμεσα στα 600 που δεν τὰ ξεπερνούν ποτέ οί πίθηκοι καί στα 1.200, που είναι τó κατώτατο ανθρώπινο όριο. Τὰ ίχνη που υπήρχαν στο έσωτερικό τοίχωμα της κρανιακής κοιλότητας, ώδήγησαν στη σκέψη, ότι ο Πιθηκάνθρωπος κατείχε, ίσως, τή συνήθεια της λαλιάς. Τό μόνο που κανένας δεν υποστήριξε, ήταν τó όνομά του: Πιθηκάνθρωπος — είναι ή πίθηκος ή άνθρωπος, όχι όμως καί τὰ δύο — δεν είναι ο κρίκος που λείπει.

Έμφανίσθηκε τότε ο άνθρωπος του Πεκίνου. 'Ο λαϊκός θρύλος για θαμμένα δόντια δράκου ώδήγησε στο Τσουκουτιέν τόν Σουηδό γεωλόγο Άντερσον, που τόν ενδιέφερε ή ανθρωπολογία. Βρήκε ένα τραπέζι (δόντι) έπειτα τρεις, έπειτα κομμάτια από κόκκαλα, έπειτα όλόκληρο πληθυσμό ανθρώπων - άπολιθωμάτων καί τελικά τούς σκελετούς 38 ατόμων. Τίποτε δεν ήταν ανέπαφο ή πλήρες στούς σκελετούς αυτούς, που βρέθηκαν σ' ένα σπήλαιο ανάκατοι με λείψανα δύο αρχαϊκών ρινόκερω, ενός θουβάλου που δεν υπάρχει πιά, ενός έλέφαντα κι' ενός άλλου σχεδόν σημερινών, διαφόρων ποικιλιών άρκουδας, λύκου, ύαινας, γάτας καί κάστορα. 'Επί άμέτρητα χρόνια, τὰ σπήλαια τού Τσουκουτιέν υπήρξαν άντρα ζωής, όπου είχαν άνακατωθεί τὰ είδη καί οί εποχές. 'Ο Άντερσον καί οί συνεχιστές του, έβγλαν με ύπομονη τὰ λείψανα που άνήκαν στούς προγόνους τους. Έκαναν μιά διαπίστωση που τούς άναστατάωσε: τὰ σπήλαια καί τὰ κόκκαλα, είχαν ίχνη φωτιάς. 'Ο άνθρωπος τού Πεκίνου ήξερε, λοιπόν, να χρησιμοποιεί τή μάστιγα που μπροστά της φεύγουν ακόμα έντρομα όλα τὰ άλλα όντα.

Ο παλαιοϊαβανικός μεγάνθρωπος

Η ΦΩΤΙΑ αυτή, άναμμένη από ανθρώπους που ο εγκεφάλος τους μόλις ξεπερνούσε τὰ 1000 κυβικά έκατοστόμετρα, έκανε μεγάλη έκπληξη.

Είναι άδύνατον, ωστόσο, να πρόκειται για φυσική πυρκαϊά, έφ' όσον στάχτη καί ίχνη έστιών διαπιστώθηκαν από τόν άδβό Μπρέϊγ, σε δέκα μέτρα γεωλογικού πάχους. Βρέθηκαν, έξ άλλου, όπως στο Παλικό, άρκετά πρωτόγονα εργαλεία. Άν είναι έργα τού Σινάνθρωπου — τού Άνθρώπου της Κίνας, τού Πεκίνου — αν φτιάχθηκαν κοντά σε μιά έστία φωτιάς, τότε ή ανθρωπινή εργασία, ή ανθρωπότητα κοντολογής, έχουν πολύ μεγαλύτερη ηλικία από ό,τι νομίζαμε. 'Ο Τεγιάρ ντε Σαρντέν τó παραδεχόταν, άλλοι όμως άμφιβάλλουν, συνδυάζοντας τή φωτιά καί τὰ εργαλεία με ανθρώπους που, πολύ αργότερα, ζή-

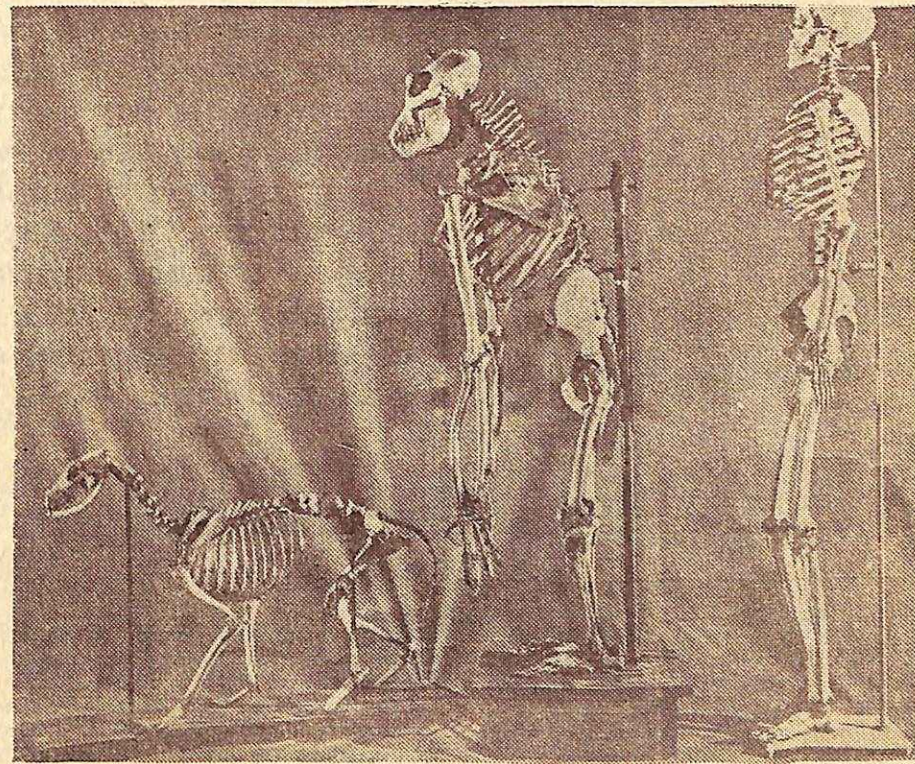
τησαν καταφύγιο στις σπηλιές τού Τσουκουτιέν.

Τό 1935, περιδιαβάζοντας κοντά στο Ποτάμι τών Μαργαριταριών, στην Καντίνα, ο 'Ολλανδός ανθρωπολόγος Γκ. φον Καίνιγκσβαλντ, είδε σε μιά βιτρίνα δύο τεράστια κόκκαλα μηρών. Τὰ άγόρασε, άνήκαν σ' έναν ανθρωποειδή πίθηκο που είχε βάρος 500 κιλά καί άνάστημα τέσσερα μέτρα. 'Ο Καίνιγκ-

ένα κομμάτι σαγονιού, πιό γιγαντιαίο από τó προηγούμενο.

«Μου φέρνετε μιάν έκπληξη;» τόν ρώτησε ο Βαίντενράϊχ, όταν τόν ύποδεχθηκε στο σιηροδρομικό σταθμό τού Πεκίνου τόν 'Ιανουάριο τού 1939. 'Ο Καίνιγκσβαλντ άνοιξε τή βαλίτσα του καί έδειξε τó άπολιθωμα, λέγοντας άπλώς: «Νά τó!».

Τό άπολιθωμα αυτό έχει σήμερα τó

Από τó σκύλο (άριστερά), ως τó γορίλλα (στή μέση) καί στον άνθρωπο (δεξιά), τρία παραδείγματα της προσρμογής στο δάσος. Τὰ πόδια τού σκύλου τού χρησιμοποιούν μόνο για να βαδίζει. 'Ο πίθηκος χρησιμοποιεί τὰ μπροστινά άκρα του σαν ραβδιά. 'Ο άνθρωπος έχει γίνει έντελώς δίποδο.

σβαλντ τόν ώνόμασε Γιγαντοπίθηκο — μερικοί όμως παρατήρησαν, ότι θάπρεπε να τόν βαπτίσει μάλλον Γιγαντάνθρωπο. Ήταν γενικά παραδεγμένο, ότι ο άνθρωπος προερχόταν από ένα είδος με μικρό άνάστημα κι' ότι είχε περάσει από τó ενδιάμεσο στάδιο τού πυγμαίου. Η ιδέα ότι καταγόταν τούναντίον από φυλή γιγάντων, ξάφνιασε τήν ανθρωπολογία καί κατέκτησε τó μεγάλο κοινό: ήταν κολακευτική για τόν άνθρωπο!

Ο Καίνιγκσβαλντ άφιερώθηκε στην ανακάλυψη του. Όπως ο Ντυμπουά, στην 'Ιάδα αναζητήσε τις άποδείξεις που χρειαζόταν. Βρήκε πρώτα έναν Πιθηκάνθρωπο άρ. 2, έπειτα ένα κομμάτι από σαγόι όπου άναγνώρισε, με άγαλλιαση, τόν γιγαντισμό που τού είχε κάνει έντύπωση στα κόκκαλα τών μηρών της Καντίνας. Γράφει ο ίδιος:

«Κουβαλούσα αυτό τó κομμάτι από κόκαλο όκτώ μέρες στην τσέπη μου καί δεν τó έδειχνα σε κανέναν, αλλά τó έδωζα κάθε στιγμή καί τού μιλούσα μεγαλόφωνα για να βεβαιωθώ ότι δεν όνειρεύομαι». Άποφάσισε κατόπιν να πάει στο Πεκίνο για να συμβουλευθεί τόν συνάδελφο καί συμπατριώτη του φράντς Βαίντενράϊχ, που είχε διοριστεί διευθυντής τών κινεζικών άνασκαφών. Τήν άρα που ξεκινούσε, τού έφεραν

κάπως μακρύ όνομα «Μεγάνθρωπος Παλαιοϊαβανικός», δηλαδή ο άνθρωπος κολλοσσός της παλαιάς 'Ιάδας.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Τό πρόβλημα της καταγωγής τού ανθρώπου, όπως εμφάνίζεται σήμερα.

Ο πελάτης στον διευθυντή του ρεστωράν:

— Συγγνώμη, κύριε, μπορείτε να με πληροφορήσετε αν έργάζεται ακόμα εδώ εκείνο τó γκαρσόνι στο όποιον παρήγγειλα πρό τριών ώρών ένα ψητό με πατάτες ή μήπως τó διώξατε στο μεταξύ;

★
Ο βαρώνος στον καμαριέρη του:

— Είναι περασμένα μεσάνυχτα καί όμως οί προσκεκλημένοι μου δεν έννοούν να φύγουν. Θα σου δώσω ένα καλό φιλοδώρημα αν βρεις κάποιον τρόπο να τούς διώξεις.

— Άν συμφωνεί ο κύριος βαρώνος, μπορώ να βάλω φωτιά στον πυργό!

το για τόν άνθρωπο καί τούς άμεσους προγόνους του, ήταν βουθή. Πρόσφερε άληθινά νεκροταφεία δεινοσαύρων, δεν άφηνε τίποτε άγνωστο για τὰ τέρατα που έχουν εξαφανισθεί, φαινόταν όμως να έχει καταπιεί τὰ ίχνη της πρωτόγονης ανθρωπότητας καί τών ανθρωποειδών αυτών πιθήκων που, κατά τούς θεωρητικούς της εξέλιξης, τήν είχαν γεννήσει. 'Ο Κυβιέ είχε εξηγήσει τή φιλαργυρία αυτή της Γής, λέγοντας ότι ο άνθρωπος είχε έμφανισθεί σε πρόσφατη εποχή κι' έτσι, όπως είναι τώρα. «'Ο άνθρωπος - άπολιθωμα δεν υπάρχει», είχε άποφανθεί καί άρνιόταν ότι υπήρχε μιά άλυσίδα ενδιάμεσων μορφών ανάμεσα στον πίθηκο καί στον

φίλ τους καί τó πλατύ μέτωπό τους. Τώρα αυτό είναι λιγότερο βέβαιον άφ' ότου βρέθηκε, στο Σουάνσκουμ, κοντά στον Τάμεση, ένα κρανίο που θα μπορούσε να ήταν κρανίο καθηγητού πανεπιστημίου καί που έχει άποδειχθεί ότι έχει ηλικία 350—400.000 έτών.

Ο πιθηκάνθρωπος της 'Ιάδας

ΕΝΑ άλλο κρανίο, που βρέθηκε στο φονσεβάντ της Γαλλίας, συνδυάζει επίσης σύγχρονες μορφές με ηλικία πολύ μεγαλύτερη από τó σκελετό τού Νεάντερταλ. Θα υπήρξαν, στην ταρτογενή περίοδο, άνθρωποι με προεξέ-

Αναχώρηση των εξερευνητών από τη Γή στη Σελήνη

ΟΙ ΦΑΝΤΑΣΙΟΚΟΠΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Σε μερικά χρόνια, οι πρώτοι άστροναύτες δά ξεκινήσουν για την κατάκτηση του Διαστήματος, με κατεύθυνση προς τους άλλους πλανήτες του ηλιακού συστήματος. 'Αλλ' ο πρώτος σταθμός δά είναι αναμφισβήτητα ή Σελήνη, ο δορυφόρος της Γής, τό πλησιέστερο προς έμάς ούράνιο σώμα. Αύτη δά είναι ή πρώτη πραγματική διαπλανητική πτήση, οι άνθρωποι όμως έχουν ταξιδεύσει κιόλας στό φεγγάρι με τή φαντασία τους. 'Αλλ' ή φαντασία, όπως φαίνεται, δέν είναι αποκλειστικό προνόμιο τών μυθιστοριογράφων, όπως ο 'Ιούλιος Βέρν: 'Υπήρχαν άλλοτε και μερικοί «έπιστήμονες» πού τούς ξεπερνούσαν...

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΗ ΣΕΛΗΝΗ...

ΤΟΝ περασμένο αιώνα πολλοί σοφοί νόμισαν πώς είδαν κάποιες μορφές ζωής στη Σελήνη και τις περιέγραψαν με κάθε λεπτομέρεια στους συγχρόνους τους. 'Αλλά κανείς δέν ξεπερνάει σέ πλούτο φαντασίας έναν αληθινό αστρονόμο, τόν σερ Τζών Χέρσελ, πού με απόλυτα καλή πίστη χρησιμοποίησε τό επιστημονικό του κύρος για νά πείσει τούς ανθρώπους της εποχής του πώς υπήρχαν λογικά πλάσματα στη Σελήνη οργανωμένα σέ μια παράξενη κοινωνία.

Τό 1830 ο σερ Τζών Χέρσελ, αστρονόμος και γιός αστρονόμου, τού Ουίλιαμ Χέρσελ, κατασκεύασε ένα μεγάλο τηλεσκόπιο και ίδρυσε ένα αστεροσκοπείο στη νοτιώτερη άκρη της 'Αφρικής κοντά στο Κέιπ Τάουν, όπου έμεινε τέσσερα χρόνια παρατηρώντας τά ούράνια σώματα. Στόχος του ήταν κυ-

ρίως ή Σελήνη τήν όποία «μελέτησε» τόσο καλά, ώστε έγραψε ένα ολόκληρο βιβλίο για τις ανακαλύψεις του.

Ός τότε, οι σοβαροί αστρονόμοι θεωρούσαν τη Σελήνη άκατοίκητη. 'Από τό τηλεσκόπιο φαινόταν σαν έπιφάνεια γεμάτη ήφαιστεια και χωρίς ατμόσφαιρα. 'Αλλ' ο Χέρσελ όχι μόνον ανέκάλυψε πώς ή Σελήνη ήταν κατοικημένη, άλλ' είδε και τούς κατοίκους της!

Οι κάτοικοι της Σελήνης, κατά τόν Χέρσελ, ήταν διηρημένοι σέ τρεις τάξεις (σαν καλός 'Εγγλέζος, ο Χέρσελ ήταν άνίκανος νά φαντασθεί μιά «αταξική» κοινωνία). Οι τρεις τάξεις ήταν οι Σεληνίτες, οι 'Εσπερίτες και οι Κάστορες.

Οι Σεληνίτες, λέει ο Χέρσελ, είναι μέσου ύψους όγδόντα εκατοστών τού μέτρου. Τό σώμα τους είναι εύκινητο, τό δέρμα τους πολύ λευκό και άτριχο. Έχουν φτερά (μακρύτερα

στη γυναίκα παρά στόν άνδρα) πού μοιάζουν με της στρουθοκαμήλου. Τά χαρακτηριστικά τους είναι έντελώς ανθρώπινα, τά μαλλιά τους μαύρα.

Οι 'Εσπερίτες μοιάζουν λίγο με νυχτερίδες, αλλά τά γενικά χαρακτηριστικά τους είναι ανθρώπινα, με έκδηλα σημάδια διανοητικής κατωτερότητας.

Τό κεφάλι τους είναι πλατύ, τό σώμα τους τριχωτό και γκριζό. Τά φτερά τους είναι πιό βαρείά. Οι πιό πολιτισμένοι 'Εσπερίτες φοράνε ένα ζώμα στη μέση. Είναι υπηρέτες τών Σεληνιτών και τούς προστατεύουν από τις επιθέσεις τών αγρίων 'Εσπεριτών πού ζούν στην άλλη πλευρά της Σελήνης και είναι κανίβαλοι.

Μιά μέρα ο Χέρσελ «είδε» μιά ομάδα νεαρών Σεληνιτών γύρω από ένα γέρο 'Εσπερίτη και έβγαλε τό συμ-

Μιά ομάδα εξερευνητών από τη Γή φτάνει στη Σελήνη και κυττάζει άπληστα μιά φτερωτή καλλονή πού κοιμάται άνύποπτη

πέρασμα πώς είναι ο Παιδαγωγός τους!

Η τρίτη τάξη τών κατοίκων της Σελήνης είναι οι Κάστορες, δίποδα πλάσματα πού τό σώμα τους μοιάζει με τών καστόρων της Γής. Οι Κάστορες έκτελούν τις πιό βαρείες χειρονακτικές εργασίες. Τό ψάρεμα και τό κυνήγι είναι προνόμιο τών Σεληνιτών.

Οι κάτοικοι της Σελήνης, πάντα κατά τόν Χέρσελ, ζούν σέ οργανωμένες πολιτείες. Ο τρομερός 'Αγγλος αστρονόμος έμαθε ακόμα και τ' όνομα της πρωτεύουσάς τους: Λέγεται Σεληνόπολις. Γύρω από την πρωτεύουσα, στις μεγάλες φυσικές ρωγμές τού εδάφους, βρίσκονται τά εργοστάσια όπου δουλεύουν οι Κάστορες. Τά σπίτια τών Σεληνιτών έχουν κωνικό σχήμα. Στο ισόγειο ζούν οι 'Εσπερίτες, στο έπάνω πάτωμα οι Σεληνίτες. Οι Κάστορες μένουν σέ κακοφτιαγμένες καλύδες.

Από καιρό σέ καιρό, οι άγριοι κάτοικοι της άλλης πλευράς της Σελήνης εισβάλλουν στην περιοχή τών Σεληνιτών. Γίνονται φοβερές πολύνεκρες μάχες, άλλ' οι Σεληνίτες πάντα θριαμβεύουν.

Όστόσο, ή ζωή στη Σελήνη είναι πολύ εύχρηστη για την άρχουσα τάξη πού δέν άσχολεϊται παρά μόνο με τις διασκεδάσεις. Οι Σεληνίτες είναι άμφίβιοι. Οι γυναίκες τους είναι πολύ ώραίες και λεπτοκαμωμένες.

Φυσικά, έπειτα απ' αύτη την καταπληκτική εξερεύνηση της Σελήνης από τελεσκοπίου, οι πρώτοι άστροναύ-

τες, Ρώσοι ή 'Αμερικανοί, θα ξέρουν τι θα βρούν μόλις πατήσουν τό πόδι τους στο δορυφόρο της Γής. Δέν έχουν παρά νά ρίξουν μιά ματιά στις

παλιές αυτές χαλκογραφίες (δημοσιευμένες όλες ανάμεσα στο 1830 και 1836) από τό έργο τού εύφάνταστου αστρονόμου σερ Τζών Χέρσελ.

Ο ΑΡΗΣ ΜΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ...

Οι έρασιτέχνες δραματιστές τών διαπλανητικών ταξιδιών, βλέπουν τό πεδίο της φανταστικής τους δράσεως νά περιορίζεται όλο και περισσότερο.

Πραγματικά, έπειτα από τούς πλανήτες 'Ερμή, Ουράνο, Ποσειδώνα, Πλούτωνα, Δία και Κρόνο, τούς ξεφεύγει τώρα και ή 'Αφροδίτη. Σήμερα, ξέρουμε ότι ποτέ ο άνθρωπος δέν θα πατήσει τό πόδι του εκεί.

Τέσσερις από τούς έννέα πλανήτες πού ανήκουν στο ήλιακό σύστημα, είχαν από καιρό διαγραφεί από τά... προγράμματα διαπλανητικών ταξιδιών.

Ο 'Ερμής είναι πολύ κοντά στόν ήλιο και ή θερμοκρασία του, συνεπώς, είναι άφόρητα ύψηλη για τόν άνθρωπο.

Ο Ουράνος και ο Ποσειδών δέν είναι παρά μιά άφιλόξενη μάζα από βράχια, πάγους και δηλητηριώδη αέρια.

Ο Πλούτων, είναι κάτι σαν άπρόσιτο και ανεξάρτητο θιβέτ, τού ήλιακού συστήματος.

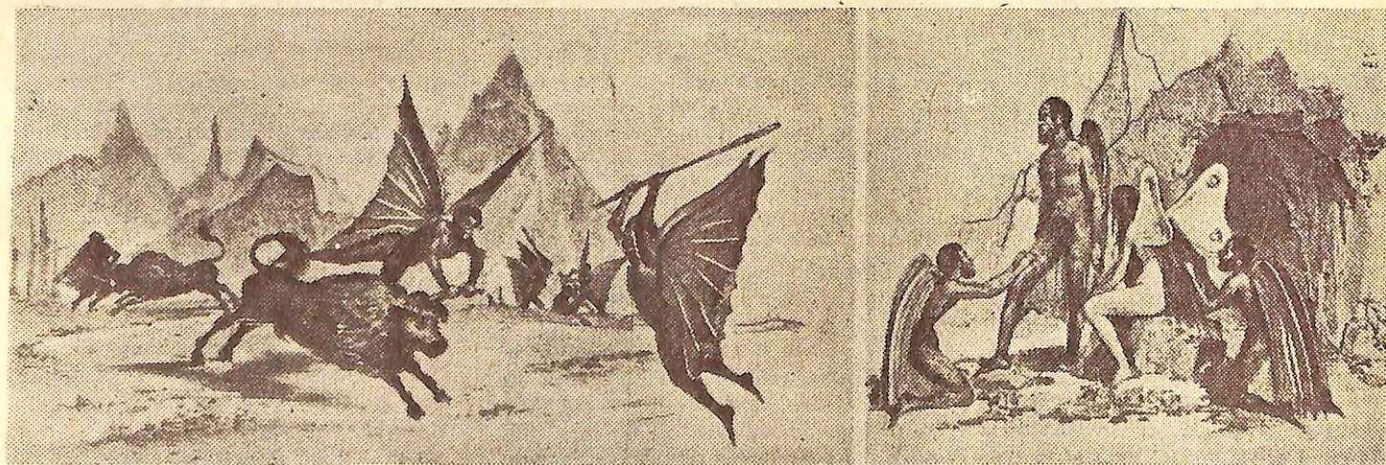
Ο Ζεύς και ο Κρόνος, μ' όλο πού διαθέτουν δορυφόρους, μοιάζουν πολύ με τόν Ποσειδώνα και τόν Ουράνο.

Μένουν ή 'Αφροδίτη και ο 'Αρης.

Με τόν ήγχο της, την λάμψη της και την πυκνότητά της ή 'Αφροδίτη θυμίζει πολύ τη γειτόνισσά της, τη Γή. Και μ' όλο πού ένας πυκνός πέπλος καλύπτει μόνιμα την έπιφάνειά της, υπήρχαν μερικές έλπίδες ότι ο πλανήτης αυτός θα ήταν προσιτός στόν άνθρωπο.

'Αλλά μιά πρόσφατη έκθεση τού 'Αμερικανού αστρονόμου Φράνκ Ντρέικ, διέλυσε τις αυταπάτες τών όνειροπόλων άστροναυτών: Η έπιφάνεια της 'Αφροδίτης είναι μιά βραχώδης έρημος και ή θερμοκρασία της είναι τόσο ύψηλη, ώστε κάθε ζωή εκεί είναι άδύνατη.

Δέν μένει παρά ο 'Αρης. Αύτός θ' αποτελέσει, ίσως, έναν σταθμό για τούς μελλοντικούς ταξιδιώτες τού διαστήματος...

Οι 'Εσπερίτες κυνηγούν τούς βουθάλους της Σελήνης ώπλισμένοι με ρόπαλα. Δεξιά, ή πρωϊνή τουαλέτα ενός ζευγαριού Σεληνιτών. Οι υπηρέτες τους, οι 'Εσπερίτες, τούς περιποιούνται.

Το σημαντικότερο καλλιτεχνικό γεγονός στο πρώτο τέταρτο του αιώνα μας υπήρξαν τα μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ. Μ' αυτά ανανεώθηκε η τέχνη του χορού — που είχε αρχίσει να παρακμάζει — και έγινε μία από τις πρώτες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της εποχής μας. Τα μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ έγιναν το επίκεντρο ενός πλατύτερου καλλιτεχνικού όργασμου που επηρέασε όχι μόνο το χορό, αλλά και τη μουσική και τη σκηνογραφία και δοήθησε ν' αποκαλυφθούν μεγάλα ταλέντα, όπως ο Νιζίνσκυ, ο Μασσίν, η Καρσαβίνα, ο Μπαλανσίν, ο Στραβίνσκι, ο Μπάκστ και άλλοι. Μια ολόκληρη εποχή πήρε την καλλιτεχνική μορφή της από τα μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ — μια εποχή από τις πιο δημιουργικές στην ιστορία της τέχνης — και μερικά από τα πιο φημισμένα αξιοσημείωτα της χρωστούν τη γέννησή τους στην ανανέωση της τέχνης του χορού. Με τα μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ, η Τέχνη έζησε μίαν από τις «μεγάλες στιγμές» της ιστορίας της.

Τα μπαλέτα Ντιαγκίλεφ (ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ)

ΤΟ 1909, είναι ένας από τους μεγάλους σταθμούς στην ιστορία του χορού. Τον χρόνο εκείνο έκανε την πρώτη εμφάνισή του στο Παρίσι το ρωσικό μπαλέτο του Ντιαγκίλεφ και η επιτυχία του υπήρξε τέτοια, ώστε επί είκοσι χρόνια, ως το 1929, ένα μεγάλο μέρος από την καλλιτεχνική κίνηση της Δυτικής Ευρώπης, συγκεντρώθηκε γύρω από τη δημιουργική ζωή του μπαλέτου αυτού. Και όμως, ο Ντιαγκίλεφ δεν ήταν ούτε χορογράφος, ούτε χορευτής, ούτε καλλιτέχνης. Ήταν ένας πλούσιος Ρώσος επαρχιώτης ευγενής, που είχε την τύχη να είναι εξάδελφος του Αλεξάνδρου Μπενουά, ενός από τα πιο έγκυκλοπαιδικά καλλιτεχνικά πνεύματα της εποχής του, που είχε ειδικευθεί στη χορογραφία. Ο Μπενουά έπεισε τον Ντιαγκίλεφ ν' αφιερώσει τη μεγάλη περιουσία του και τις εξοχικές οργανωτικές ικανότητές του στη συγκρότηση ενός μπαλέτου, του οποίου να γίνει ο ιμπρεσάριος. Γρήγορα, όμως, ο Ντιαγκίλεφ, που είχε δικτατορικό χαρακτήρα, έγινε ο πραγματικός διευθυντής, η ψυχή και ο νους του μπαλέτου του. Στην ισχυρή προσωπικότητά του χρωστά ο χορός την εκπληκτική άνθησή του, στην εικόνα-αία 1909 — 1929.

Το μπαλέτο του Ντιαγκίλεφ ιδρύθηκε στην Πετρούπολη. Εκεί, ο διευθυντής του Αυτοκρατορικού Θεάτρου πρίγκιπας Βολκόνσκι, πρόσφερε στο Σέργιο Παύλοβιτς Ντιαγκίλεφ, μίαν ανώτερη διοικητική θέση. Ο Ντιαγκίλεφ, όμως, απέκτησε πολύ γρήγορα έχθρους με τον άποστομο και αυταρχικό χαρακτήρα του κι όταν ο αντιδραστικός Τελιακόφσκι αντικατέστησε τον πρίγκιπα Βολκόνσκι, η πρώτη ενέργειά

του ήταν να απολύσει τον ανυπάκουο υφιστάμενό του. Έτσι, αφού έκανε διάφορες ανεπιτυχείς απόπειρες ανεξάρτητου μπαλέτου στη Ρωσία και έπειτα από άμετρες δυσκολίες, ο Ντιαγκίλεφ ξεκίνησε μ' ένα μπαλέτο για το Παρίσι — το 1909 — όπου η θριαμβευτική επιτυχία του έφερε επανάσταση στην τέχνη του

Τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ έφεραν καινούργια θέματα στο χορό και ανανέωσαν την τέχνη του. Η σκηνή αυτή από το χορόδραμα «Η Χιονάτη», με την ποίηση και τη δροσιά της, δεν ήταν νοητή πριν από την επανάσταση που έκανε ο Ντιαγκίλεφ. Στην εικόνα, η Χιονάτη, μπροστά στην καλύβα του δάσους, διηγείται τη θλιβερή ζωή των παιδικών της χρόνων.

χορού, στη Δ. Ευρώπη και κατόπιν στην Αμερική.

Ντιαγκίλεφ και Στραβίνσκι

ΙΑ να καταλάβει κανένας το χαρακτήρα του νέου Ρωσικού Μπαλέτου, πρέπει να καταλάβει το χαρακτήρα και την καλλιτεχνική εξέλιξη του ίδιου του Ντιαγκίλεφ, ήσαν η έκφραση των καλλιτεχνικών γούστων του τότε. «Αν εξαιρέσουμε τον Θεόφιλο Γκωτιέ — τον Γάλλο ποιητή του 19ου αιώνα, που επηρέασε όσο κανένας άλλος την τέχνη του χορού στη ρομαντική εποχή — δεν υπάρχει κανένας που να μπορεί να συγκριθεί με τον Ντιαγκίλεφ, χωρίς να είναι χορευτής, μουσικός ή καλλιτέχνης, επηρέασε τόσο βαθειά το μπαλέτο, τη μουσική και την τέχνη της εποχής του. Ο Ντιαγκίλεφ ήταν άριστοκράτης, επιχειρηματίας, αυταρχικός, Μαικήνας. Ζητούσε από τους συνεργάτες του ν' αποδίδουν το ανώτατο όριο που μπορούσαν. Δεν δέχονταν αντιρρήσεις. Επέβαλε πάντα το γούστο και τις αντιλήψεις του, αλλά άφηνε να επηρεάζονται και να τελειοποιούνται από τις ιδέες και τις ικανότητες των συνεργατών του. Ήταν ο «λογοκρίτης» — καλλιτεχνικός λογοκριτής — των παραστάσεων του μπαλέτου του: επέκρινε τη μουσική — σύνθεση και εκτέλεση — τη χορογραφία, το χορό, τη σκηνογραφία και οι επικρίσεις του ήταν σχεδόν πάντα σωστές. Είχε το δαιμόνιο ν' ανακαλύπτει ταλέντα και να μοιράζει τους ρόλους. Ζητούσε διαρκώς την τελειότητα και το αποτέλεσμα ήταν πάντα μια θαυμαστή ένότητα στις παραστάσεις και μια εκπληκτική ακρίβεια στις λεπτομέρειες. Τα γούστα του αλλάζουν με τα χρόνια

Το σημερινό μπαλέτο έχει αποκτήσει ελαφρότητα, χάρη, δύναμη, εκφραστικότητα και όμορφα που δεν είχε άλλοτε — πριν από τον Ντιαγκίλεφ.

και η εξέλιξη αυτή επέτρεψε την ανανέωση του χορού. Έτσι, από το κλασικό μπαλέτο — τη «Συλβία» και τη «Ζιζέλλ» — έφθασε στο «Πουλι της φωτιάς» και στη «Στέψη της Άνοιξης». Από την Παύλοβα στην Καρσαβίνα. Από τον Νιζίνσκυ στον Μπαλανσίν. Στα τελευταία χρόνια της ζωής του είχε γίνει μοντέρνος και σ' αυτόν χρωστά η τέχνη του χορού τη σημερινή της εξέλιξη.

Τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ — τα Ρωσικά Μπαλέτα, όπως ήταν στην αρχή ή ονομασία τους — άρχισαν τις παραστάσεις τους στο Παρίσι με χορογράφο τον Φοκίν και με κλασικά έργα, με μουσική του Σοπέν, του Ντελίμπ, του Σούμαν, του Τσαϊκόφσκι. Ένα χρόνο αργότερα — το 1910 — ήλθε η μεγάλη στιγμή με το «Πουλι της Φωτιάς» του Στραβίνσκι. Ήταν μια δεύτερη «Βραδιά του Έρνάνι», μια νέα — και μεγαλύτερη — επανάσταση στην ιστορία της τέχνης. Ο Στραβίνσκι ήταν ένας άγνωστος μουσικός, που γινόταν ξαφνικά διάσημος και το σύμβολο της μοντέρνας τέχνης. Ο «Πετρούσκα» (1911) και «Η Στέψη της Άνοιξης» (1912), έκαναν τη φήμη του παγκόσμια και έδωσαν στα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ τη μουσική που ήταν κατάλληλη για την ανανέωση της τέχνης του χορού. Ο Στραβίνσκι συνεργάστηκε με τον Ντιαγκίλεφ ως το τέλος και υπήρξε ο μουσικός σύμβουλος του. Δίπλα του αναδείχθηκαν και άλλοι νέοι συνθέτες, γιατί ο Ντιαγκίλεφ ήθελε για τα μπαλέτα του πάντοτε πρωτότυπη μουσική.

Σκηνογραφία και χορός

Η ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ των Μπαλετών του Ντιαγκίλεφ, υπήρξε δημιουργική εὐθύς από την αρχή, υπό την καθοδήγηση του Αλεξάνδρου Μπενουά. Οι σκηνογράφοι, από το 1903 ως το

1914, ήσαν όλοι Ρώσοι: Μπενουά, Μπάκστ, Ραίριχ, Κοραβίν, Γκοντσάροβα και Λοριόνωφ. Ο τελευταίος ήταν η γέφυρα από τους Ρώσους στους μοντέρνους Γάλλους ζωγράφους, που έκαναν αργότερα τις σκηνογραφίες των Μπαλετών του Ντιαγκίλεφ. Ο Μπάκστ, με τα λαμπρά, εξωτικά χρώματά του, έκανε την πρώτη επανάσταση στη διακοσμητική τέχνη, στη σκηνογραφία. Ο Ντιαγκίλεφ ανακάλυψε έπειτα — μολοντί ο Μάκστ έμεινε συνεργάτης του ως το τέλος — τον Λοριόνωφ, ένα Μοσχοβίτη ζωγράφο, που είχαν επηρεασθεί από τη μοντέρνα τέχνη του Παρισιού. Η αίσθησή του μπαλέτου μεταπήδησε από το ρομαντισμό στο «γκροτέσκο», από τις καμπύλες στις γωνίες. Έτσι, ο Πικασό αντικατέστησε τις ιδέες του Μπενουά. Δύο από τα μεγαλύτερα καλλιτεχνικά ονόματα του αιώνα, ο Στραβίνσκι κι ο Πικασό, έγιναν οι κύριοι σύμβουλοι του Ντιαγκίλεφ.

Εκτός, όμως, από τη μουσική και τη σκηνογραφία, τα Μπαλέτα του Ντιαγκίλεφ έκαναν επανάσταση και στη χορογραφία και στο χορό. Στα πρώτα δύο χρόνια τους — 1909 και 1910 — είχαν μείνει ένα περιοδεύον κλιμάκιο του Μπαλέτου του Αυτοκρατορικού Θεάτρου της Πετρούπολης, που συνεργάζονταν με τον Ντιαγκίλεφ στην περίοδο των διακοπών. Όταν ο Νιζίνσκυ απολύθηκε από το Αυτοκρατορικό Θέατρο, ο Ντιαγκίλεφ συγκρότησε δικό του πλέον μπαλέτο, ανεξάρτητο από την Πετρούπολη. Ο Νιζίνσκυ κι η Παύλοβα — οι μεγαλύτεροι χορευτές του αιώνα — ήσαν ο φωτεινός πυρήνας του. Η Παύλοβα, όμως, έφυγε για να συγκροτήσει δικό της μπαλέτο και τότε ο Ντιαγκίλεφ ανακάλυψε την Καρσαβίνα, μίαν ινδωδέωδη μπαλαρίνα, μια γυναίκα με εξαιρετική νοημοσύνη, με κλίμακα έκφρασεων που την έκανε κατάλληλη για οποιοδήποτε ρόλο και με βαθειά συμπάθεια για το νέο κίνημα, στην τέχνη του χορού. Γρήγορα η Καρσαβίνα έγινε

μια δεύτερη Παύλοβα.

Το όνομα που συνδέεται στενά μαζί της, είναι του Βασίλ Νιζίνσκυ. Ο χορευτής αυτός έχει γίνει θρύλος. Ήταν ο πρώτος Ρώσος χορευτής, που έδωσε την άφθαστη τεχνική του. Η θλιβερή ιστορία του, είναι γνωστή: τρελλάθηκε και πέθανε — πριν από λίγα χρόνια — στο φρενοκομείο.

Γρήγορα ο Ντιαγκίλεφ άρχισε να εγκαταλείπει τους χορευτές και τις χορεύτριες που είχαν εκπαιδευθεί στην Πετρούπολη, σύμφωνα με την κλασική παράδοση του χορού: του Πετιπά και του Τσεκέτι. Τότε αναδείχθηκαν η Βέρα Νεμτσίνοβα, οι Πολωνοί Ίντζι-κόφσκι και Βοϊζικόφσκι, οι Άγγλίδες Βέρα Σαβίνα, Νινέτ ντε Βαλουά και Άλίσια Μάρκοβα και ο Άγγλος Άντον Ντολίν. Ωστόσο, χρησιμοποιούσε ακόμα χορεύτριες της κλασικής σχολής, όπως την Ολγα Σπεσίτσεβα, τη Λουδμίλλα Σολλάρ και τη Βέρα Τρεφίλοβα, τη μεγαλύτερη απ' όλες. Αργότερα, ανακάλυψε την Άλίκη Νικίτινα, την Αλεξάνδρα Ντανίλοβα και τον περίφημο Σέργιο Λιφάρ.

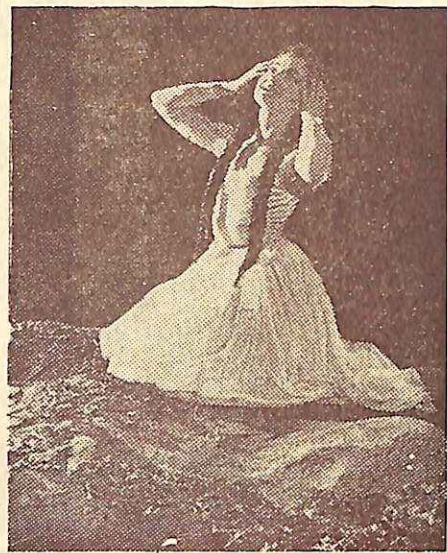
Ένα μεγάλο όνομα: Λ. Μασσίν

Σ το 1914, χορογράφος ήταν ο μεγάλος Φοκίν, που είχε ήδη αποκτήσει φήμη στην Πετρούπολη. Από τα 14 έργα που χορογράφησε, τα 11 επιζούν ακόμα και από αυτά οι «Συλβίδες», το «Καρναβάλι», ο «Πρίγκιπας Ίγκορ» και ο «Πετρούσκα» (του Στραβίνσκι), είναι εκείνα που βλέπονται συχνότερα ως σήμερα. Ο Φοκίν είναι, χωρίς αμφιβολία, ο πατέρας του μοντέρνου μπαλέτου και οι χορογραφίες του έχουν καθοδηγήσει κι επηρεάσει την τέχνη του χορού στην εποχή μας. Κι' ο Νιζίνσκυ ασχολήθηκε με τη χορογραφία, εκτός όμως από το «Απόγευμα ενός Φαύνου», τα έργα του δεν

έχουν επιζηήσει. Την πραγματική όμως επανάσταση στη χορογραφία, τη μετά-βαση της από το νεορωμαντισμό στο μοντερνισμό, την έκανε ο Λεωνίδας Μασσίν — ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα στην ιστορία του χορού.

Ο Μασσίν άρχισε τη σταδιοδρομία του ως χορευτής το 1914 και ως χορογράφος το 1915. Έξακολουθεί ακόμα να κυριαρχεί στην παγκόσμια σκηνή και με τις δυο ιδιότητές του, παρά την ηλικία του. Με τον Μασσίν, τα Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ αρχίζουν μια νέα φάση: παύουν πια να είναι τα Ρωσικά Μπαλλέτα και γίνονται τα πραγματικά Μπαλλέτα Ντιαγκίλεφ, με τη δική τους προσωπικότητα. Όταν ο Νιζίνσκι άρρώστησε, ο Ντιαγκίλεφ αντιμετώπισε το πρόβλημα να βρει αντικαταστάτη του στο ρόλο του νεαρού 'Ιωσήφ στο «Θρύλο του 'Ιωσήφ», ένα φιλόδοξο μπαλλέτο που είχε γράψει τη μουσική του ο Ρίχαρντ Στράους. Τότε ανακάλυψε τον Μασσίν, που αποδείχθηκε εξαιρετική καλλιτεχνική ιδιοφυΐα. Το πρώτο μπαλλέτο που χορογράφησε ο Μασσίν ήταν «Ο ήλιος του μεσονυκτίου», με σκηνογραφίες του Λοριόνωφ. Στο μπαλλέτο αυτό, ο Μασσίν έδειξε τα εκπληκτικά χαρίσματά του να χρησιμοποιεί τα θέματα του φολκλόρ. Έπειτα, ως το 1921 —

έγινε χορογράφος από ανάγκη. Δίδασκε χορό στο Κίεβο με τη φιλοδοξία να εκπαιδεύσει χορευτές, που να έρμηνεύσουν τα μπαλλέτα του αδελφού της. Είδε ότι ο ορθόδοξος κύκλος μαθημάτων ήταν άκατάλληλος κι' οι πρώτες απόπειρές της στη χορογραφία, ήταν ά-

Η Βικτόρκα Βικτορινόβα, σε μια σκηνή προσευχής.

σκήσεις για τους μαθητές της. Ξεκινώντας έτσι, έγινε η πιο προσωπική απ' όλους τους χορογράφους, διδασκοντας τους μαθητές της πρώτ' απ' όλα να ακολουθούν τις ιδέες της. Για τα Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ χορογράφησε ένα άριστο έργο, τους «Γάμους», με μουσική του Στραβίνσκυ. Τα άλλα έργα της ήταν εξυπνες σατίρες. Το «Γαλάζιο Τραίνο», που το χορογράφησε για τον Άντον Ντολίν, έδειχνε τη χρησιμοποίηση ακροβατικής τεχνικής με πλαστική κλασικό μπαλλέτο. Ήταν μια σάτιρα των παραθεριστών της Ριβιέρας. Ένα άλλο μπαλλέτο της «Οι Ελαφίνες», με μουσική του Πουλένκ και σκηνογραφία της Μαρί Λωρασέν, ήταν κι' αυτό σάτιρα των μοντέρνων γυναικών. Η επίδρασή της στο σύγχρο-

νο χορό, υπήρξε σημαντική: ο Λιφάρ, ο Ντολίν, ο Λιχίν, η Βερσίνινα, ο Ά-στον της χρωστούν πολλά.

Όταν η Νιζίνσκι εγκατέλειψε τον Ντιαγκίλεφ για να σχηματίσει δικό της μπαλλέτο, την αντικατέστησε ο Γεώργιος Μπαλανσίν, μαθητής των Αυτοκρατορικών Σχολών της Ρωσίας και έμπειρος μουσικός, αλλά τα έργα του δεν επέζησαν. Ο Μπαλανσίν είχε πολύ μεγαλύτερη επιτυχία κατόπιν στην Αμερική. Τελευταίος χορογράφος των Μπαλλέτων Ντιαγκίλεφ υπήρξε ο Σέρζ Λιφάρ, που ήταν και έξοχος χορευτής και που έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην εξέλιξη του μπαλλέτου μετά τον Ντιαγκίλεφ.

Ο σπόρος του μέλλοντος

ΤΑ Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ έζησαν μιάν εικοσαετία: 1909—1929. Στο διάστημα αυτό, έκαναν το χορό την πρώτη τέχνη στη Δ. Ευρώπη. Αναέωσαν τη χορογραφία και την τεχνική, πραγματοποίησαν τη μετάβαση από το κλασικό και το νεορωμαντικό μπαλλέτο στο μοντέρνο, σφυρηλάτησαν την εσωτερική ενότητα μουσικής και χορού, έδωσαν καινούργια λάμψη στη σκηνογραφία. Με την ιστορία τους συνδέονται στενά μερικά από τα μεγάλα ονόματα της Τέχνης του αιώνα μας: Στραβίνσκυ, Πικασό, Μπάκστ, Πουλένκ, Ρίχαρντ Στράους, Μαρί Λωρασέν, Νιζίνσκι, Μασσίν, Νιβέτ ντε Βαλουά, Καρσαβίνα. Είχαν μέσα τους το σπόρο του μέλλοντος. Ο Λιφάρ έγινε χορογράφος και πρώτος χορευτής της «Οπερας του Παρισιού και έφερε εκεί τη φλόγα των Μπαλλέτων του Ντιαγκίλεφ. Ο Μπαλανσίν υπήρξε από τους ιδρυτές των Μπαλλέτων ντε Μπαζίλ και έπειτα μετέφερε την καινούργια τέχνη του χορού στην Αμερική, όπου ακόμα θριαμβεύει. Η Νιβέτ ντε Βαλουά, ίδρυσε τα Μπαλλέτα Βικ — Ουέλλς (που έγιναν έπειτα τα περίφημα Σάντλερ — Ουέλλς) και η Μάρκοβα κι' ο Ντολίν ήταν τα πρώτα «αστέρια» της. Ο Μασσίν εξακολουθεί να είναι η μεγαλύτερη μορφή στο παγκόσμιο μπαλλέτο. Τα Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ, σαν ενιαίο σύνολο, πέθαναν μαζί με τον μεγάλο ιδρυτή τους το 1929, ή έμπνευση όμως του Ντιαγκίλεφ ήταν τόσο ζωντανή, ώστε ρίχισε σ' όλον τον κόσμο και εξακολουθεί και σήμερα να είναι η κινητήρια δύναμη του χορού. Ο Μπαλανσίν έδωσε το Αμερικανικό Μπαλλέτο στη Νέα Υόρκη, η Νιζίνσκι εργάστηκε στο Μπουένος Άϊρες, η Νεμτσίνοβα και ο Σβέρεφ πήγαν στο Κόβνο. Παντού, το όνομα του Ντιαγκίλεφ εξακολουθεί να ζει.

Ο κόσμος δεν ξαναείδε τέτοια ανθηση του χορού, μετά την εικοσαετία 1909—1929. Ό,τι καλό υπήρξε κατόπιν — τα Μπαλλέτα Μπολσόϊ, τα Μπαλλέτα Σάντλερ — Ουέλλς, το Αμερικανικό Μπαλλέτο, τα Μπαλλέτα του ντε Μπαζίλ και του μαρκήσιου Ντε Κουέβας και των 'Ηλυσίων Πεδίων και άλλα — χρωστούν όλα κάτι στον Ντιαγκίλεφ. Αυτός — με την προσωπικότητά του και με τους συνεργάτες που ήξερε ν' ανακαλύπτει — ανανέωσε την τέχνη του χορού και την έκανε αυτό που είναι σήμερα: ένα μέσο που εκφράζει όλα τα συναισθήματα κι' όλες τις συγκινήσεις του ανθρώπου.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

«Άλλος περισσότερο, άλλος λιγώτερο — είμαστε όλοι κουρασμένοι. Κάθε φορά που επισκεπτόμαστε το γιατρό, έπειτα από μια γενική εξέταση θ' ακούσουμε τη στερεότυπη φράση:

— Χρειάζεται επίσης και λίγη ανάπαυση...

Αλλά τόσο ο γιατρός, όσο κι' ο άρρωστος, δεν τρέφουν αυτάπατες. Ο γιατρός ξέρε πώς δεν θα εισακουσθεί. Ο άρρωστος έχει τη διάθεση ν' απαντήσει με πικρία:

— «Αν μπορούσα ν' αναπαυθώ, γιατρέ, δεν θα θρискόμουνά τώρα εδώ...

Γιατί αυτό που ζητάμε απ' το γιατρό είναι, πρό πάντων, ή δυνατότητα να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε, τα μέσα να επιζηήσουμε σ' έναν κόσμο, όπου «ζωή» σημαίνει συνεχής, ανελέητος αγώνας...

Μέχρι σήμερα, τα μέσα αυτά δεν υπήρχαν και οι άνθρωποι που το επάγγελμά τους, ή φιλοδοξία τους ή απλώς το καθήκον τους υποχρέωνε να δουλεύουν χωρίς ανάπαυλα, θα πλήρωναν άργα ή γρήγορα το θαρύ τίμημα της υπερκοπώσεως.

Τώρα, το σύστημα της ύπνοθεραπείας, που δεν είναι παρά ή κατά-νάλωση «συμπυκνωμένων ποσοτήτων» ύπνου — μια υπερτροφία ύπνου — μάς δίνει κάποιες ελπίδες...

ΥΠΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Υπερκόπωση

Η ΥΠΕΡΚΟΠΩΣΗ είναι μια φοβερή άρρώστεια γιατί, όπως έχουν παρατηρήσει οι γιατροί στις περιπτώσεις αητές ή άρρωστος είναι φυσιολογικώς ανίκανος ν' αναπαυθεί. Η κούραση του έχει γίνει συνήθεια, όπως το τσιγάρο — ή κάτι χειρότερο: το ξινόψωμο, όπως στα ναρκωτικά. Οπως ο οργανισμός του τοξινομανούς έχει συνηθίσει στο δηλητήριο της κοκαίνης, έτσι ώριμοί άνθρωποι συνηθίζουν στα δηλητήρια του οργανισμού που προκαλούν την κούραση. Η θεραπεία της υπερκοπώσεως, συνεπώς, χρειάζεται μια αληθινή αποτοξίνωση. Στην απλή κούραση, μια ανάδιοργάνωση της εργασίας, ένα ελεύθερο Σαββατοκύριακο, μια εικοσαήμερη άδεια, μια διαμονή στην εξοχή, είναι αρκετά για ν' αναπαυθεί ο κουρασμένος άνθρωπος. Δεν συμβαίνει το ίδιο στην υπερκόπωση, γιατί στην περίπτωση αυτή ο άρρωστος υποφέρει ακριβώς επειδή δεν μπορεί ν' αναπαυθεί, έστω κι' αν του δοθούν οι κατάλληλες ευκαιρίες.

Τι πρέπει λοιπόν να γίνει; Μέχρι σήμερα ή Ιατρική ήταν ανίσχυρη μπροστά σ' αυτό το φαύλο κύκλο: κούραση — αδυναμία άνοπαύσεως — περισσότερη κούραση — μέχρις ότου ο φαύλος κύκλος σπάσει με μια τραγική κατάρρευση, ή με το θάνατο.

Τώρα ή επιστήμη διαθέτει ένα μέσο: την ύπνοθεραπεία, που είναι ένα τέλειο, σοφά μελετημένο θεραπευτικό σύστημα. Έφαρμόζεται, τα τελευταία χρόνια, σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης και στην Αμερική. Στη Γαλλία είναι επίσημα αναγνωρισμένο από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις: Ο εργαζόμενος μπορεί ν' ζητήσει τέτοια θεραπεία.

ΕΝΑ ΤΕΛΕΙΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

νικά, ο ύπνος δεν έρχεται κατά παραγγελία. Πώς θα υποχρεώσουμε έναν υπερεκνευρισμένο, «τοξινωμένο» άνθρωπο ν' αναπαυθεί; Πώς θα τον «σπρώξουμε» στο δρόμο του ύπνου και της αναπαύσεως; Υπάρχουν δύο μέσα.

Οι γιατροί, γνωρίζουν πολλά φάρμακα με τα οποία μπορούν να υποχρεώσουν έναν άρρωστο να κοιμηθεί, όταν ο ύπνος είναι ευερεθιστικός για τη θεραπεία. Τα πιο διαδεδομένα, είναι τα βαρβιτουρικά άλατα που προκαλούν, πραγματικά, ένα είδος ύπνου. Αλλά τα φάρμακα αυτά, έχουν δυσάρεστες δευτερεύουσες επιδράσεις: Τοξινώνουν τον οργανισμό, προκαλούν επιβράδυνση της αναπνοής, προσβάλλουν όλα τα κύτταρα του σώματος. Έτσι, τα βαρβιτουρικά άλατα, δεν μπορούν να χρησιμεύσουν παρά μόνο για να σπρώξουν τον άρρωστο στο δρόμο του ύπνου, αλλά αποκλείεται να χρησιμοποιηθούν συνεχώς.

Τα βαρβιτουρικά έχουν δυο κύριες επιδράσεις: Προκαλούν τον ύπνο — έναν ύπνο τεχνητό, όχι πολύ ωφέλιμο — και ναρκώνουν τις αισθήσεις. Είναι φάρμακα κατά του πόνου, αναλγητικά, και γι' αυτό ακριβώς χρησιμοποιούνται στη χειρουργική. Αλλά υπάρχουν κι' άλλες χημικές ουσίες που ναρκώνουν τις αισθήσεις, χωρίς να προκαλούν ύπνο. Αυτά είναι τ' αναλγητικά, που χρησιμοποιούν-

Η διάσημη Γαλλίδα τραγουδίστρια Έντιθ Πιάφ, θύμα της υπερκοπώσεως, σώθηκε χάρη στην ύπνοθεραπεία. Μια φωτογραφία της Πιάφ, λίγο πριν από τη θεραπεία της.

Νιζίνσκι, Μπαλανσίν, Λιφάρ

ΟΤΑΝ το 1921 ο Μασσίν εγκατέλειψε τον Ντιαγκίλεφ, ο τελευταίος — είτε γιατί δεν είχε πια τόσο άξιο χορογράφο, είτε γιατί ξαναθυμήθηκε τα πρώτα χρόνια — ξαναγύρισε στον κλασικισμό. Αποφάσισε τότε ν' αναστήσει το περίφημο κλασικό μπαλλέτο «Η κοιμημένη πριγκίπισσα», με μουσική του Τσαϊκόφσκι. Την μουσική την ξαναενορχήστρωσε ο Στραβίνσκυ και οι σκηνογραφίες και τα κοστούμια ήταν του Λεόν Μπάκστ. Ο Ντιαγκίλεφ προσέλαβε τις τελευταίες κλασικές μπαλαρίνες, την Τρεφίλοβα και την Σπεσιότσεβα για το ρόλο της Αύγης. Το αποτέλεσμα ήταν το πρώτο αληθινά κλασικό ρωσικό μπαλλέτο σε μεγάλη κλίμακα, που είδε ή Ευρώπη. Είχε όμως άποτυχία, γιατί το κοινό είχε συνιθίσει στο μοντέρνο μπαλλέτο και δεν περίμενε μια κλασική εκδήλωση, από τον άνθρωπο που είχε ανεβάσει πριν από λίγο ένα κυβιστικό χορευτικό μανιφέστο, την «Παρέλαση». Έτσι, μετά την άποτυχία αυτή, ξαναγύρισε άμέσως στο μοντέρνο μπαλλέτο. Χορογράφος του τώρα ήταν ή Μπρονισλάβα Νιζίνσκι, ή αδελφή του Νιζίνσκι, αξιόλογη χορεύτρια κι' αυτή. Η Νιζίνσκι,

Σήμερα, υπάρχουν χημικές ουσίες που προκαλούν τον ύπνο, χωρίς να προκαλούν την άναυσθησία. Αυτές οι ουσίες, χρησιμοποιούνται στην ύπνοθεραπεία. Ο άρρωστος κοιμάται, ἀλλ' οἱ αἰσθησεις του δὲν ναρκώνονται. "Αν τὸν τρυπήσουμε με μιὰ καρφίτσα, θὰ αἰσθανθεῖ τὸν πόνο καὶ θὰ ἐγνηψέι." Ἐστὶ, ὁ τεχνιτὸς αὐτὸς ὕπνος μοιάζει πολὺ με τὸν φυσικὸ καὶ εἶναι εὐεργετικὸς γιὰ τὸν ὀργανισμό, χωρὶς νὰ ὑπάρχει κανένας κίνδυνος τοξινώσεως.

Ὁ χημικός ὕπνος, πὺν ἀναφέραμε πιδ
πάνω, ἔχει τὸ μειονέκτημα ὅτι ὁ ἄρρω-
στος ξυπνᾷ σὲ μερικὲς ὥρες, ἔστω
κί' ἂν οἱ συνθήκες ἀνέσεως καὶ ἡσυχίας
εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκὲς γιὰ τὸν ὕπνον.
Θὰ πρέπει, τότε, ἀπὸ τοῦ χορηγήσουμε
κί' ἄλλη δόση ναρκωτικῶν γιὰ νὰ ξανα-
κοιμηθεῖ. Ἀντὶ νὰ τὸ κάνουμε αὐτό, δὲν
θὰ μπορούσαμε νὰ δώσουμε στὸν ἄρρω-
στο τὴ «συνῆθειαν» νὰ κοιμᾶται μόνος
του, σὲ ὠρισμένες ὥρες;

Τὸ πασίγνωστο πείραμα τοῦ Παυλῶφ, εἶναι πολὺ ἀπλό: "Ἄν δεῖξουμε ἓνα κόκκαλο σ' ἓνα πεινισμένο σκύλο, ἀρχίζουν νὰ τρέχουν τὰ σάλια του. "Ἄν τὴν ἴδια στιγμή ἀκουσθεῖ μιὰ σάλπιγγα, οὗ σκύλος παίρνει τὴ συνήθεια νὰ συνδέει τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας (ἢ ὁποιουδήποτε ἄλλου «συνθηματος»), μὲ τὴν τροφή του. "Ἔτσι, ἂν αὐτὸ ἐπαναληφθεῖ μερικὲς φορές, τὰ σάλια τοῦ σκύλου τρέχουν μόνο μὲ τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τοῦ δεῖξουμε τὴν τροφή του. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, οἱ ἀντανακλαστικὲς ἀντιδράσεις τοῦ σκύλου εἶναι «ρυθμισμένες».

Δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ «ρυθμίσουμε», κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο, ἓναν ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν κάνομε νὰ κοιμηθεῖ; Δὲν εἶναι ἀδύνατον, ἀρκεῖ ὁ ἄρρωστος νὰ συνδέσει ὀπισυνεῖδιστα ὠρισμένες συνήθειες, ὠρισμένες κινήσεις, μὲ τὴν ἀνάγκη τοῦ εἶναι τοὺς κόπνισμα ἐνὸς τσιγάρου μετὰ τοῦ γεύμα, ἢ τοῦ διάβασμα μερικῶν γραμμῶν ἀπὸ ἓνα βιβλίον, ἢ ὁ,τιδήποτε ἄλλο. Ἐκεῖνον ποῦ ἔχει σημασία, εἶναι νὰ μάθει ὁ ἄρρωστος νὰ κοιμάται μ' ἓνα «σύνημα», ὅπως ὁ σκύλος τοῦ Παυλῶφ ἔχουν μάθει νὰ περιμένουν τὴν τροφή τους μετὰ τοῦ σῦνημα τῆς σάλπιγγας.

6

‘Ο ἄρρωστος ξυπνάει σὲ ὠρισμένες
ὥρες κάθε μέρα, τρώει κανονικὰ ἀλλ’ ὄχι
ὑπερβολικά, γιὰτὶ τὸ βαρὺ στομάχι δὲν

υμιβάζεται με τὸν ὕπνο. Στὶς λίγες
ὥρες ποὺ μένει ξύπνιος, διατηρεῖ σαφῆ
νύεισηση μετὰ τὴν προσωπικότητά του,
ἀλλ' ἀντιμετωπίζει μετὰ κάποια ἀδιαφο-
ρία τὶς φροντίδες τῆς κοινωνικῆς του
ζωῆς καὶ ἀναθέτει στοὺς γιαιτροὺς κάθε
ἐπαγγελματικὰ ἐπαφῇ μετὰ τὸν ἐξωτερικὸ κό-
μο. Οἱ περισσότεροι ὄρρωστοι, κατὰ
τὴν διάρκεια τῆς ὑπνοθεραπείας δὲν αἰσ-
θάνονται κανὲν ἀνάγκη νὰ ἰδοὺν τοὺς

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

ΛΑ τὰ θερμώματα ζῶα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, διατηροῦν, ὑπὸ τῆς πίθ διαφαιρετικῆς συνθήκης, μιὰ σταθερὴ θερμοκρασία στὸ σῶμα τους — καὶ ὄχι μόνον τὴ θερμοκρασίαν τους, ἀλλὰ καὶ τὴ χημικὴ σύθεση τοῦ αἵματός τους, καὶ διάφορους ἄλλους παράγοντες αὐτοῦ τοῦ ὀνομάζουμε «σταθερότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ περιβάλλοντος».

Για να διατηρήσει αυτή τη σταθερότητα ο άνθρωπος διαθέτει ένα μηχανισμό που αντίδρα στις «ἐπιθέσεις» του εξωτερικού περιβάλλοντος. Τό τρεμουλιάζμα όταν κάνει κρύο, ή ἐφίδρωση όταν κάνει ζέστη δὲν εἶναι παρὰ οἱ πιὸ αἰσθητὲς ὅψεις αὐτοῦ τοῦ ἐξαιρετικὰ πολύπλοκου μηχανισμού. Ὁ πυρετὸς εἶναι ἐπίσης μιὰ ἐκδηλώσις του ἀλλὰ ὑπάρχουν κι' ἄλλες, ὅπως ἡ συστολή τῶν φλεβῶν καὶ τῶν ἀρτηριῶν τῆς κοιλίας στὴν περικοπή τῶν ἐντέρων καὶ τοῦ συκωτιοῦ.

Καίτοι ἔνας ἀξιοθαύματος αὐτόματος ὥρολογιακὸς μηχανισμὸς ποὺ λειτουργεῖ τέλεια, ὅσο ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑγιής. Χάρη σ' αὐτὸν εἴμαστε αὐτὸ πού εἰμαστε: Στὴν κορυφὴ τῆς βιολογικῆς κλίμακος. Τὰ ψυχράιμα ζῶα, ποὺ δὲν διαθέτουν παρόμοιο μηχανισμό, ὑποτάσσονται στὶς ἰδιοτροπίες τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἀντὶ τ' ἀντιστέκονται σ' αὐτόν. Μόλις ἔρθει ὁ χειμώνας, ἡ χελώνα παγώνει καὶ πέφτει σὲ χειμερία νάρκη ὥς τὴν ἐπομένη ἀνοιξιά. Ἐνῶ εἰμεῖς ἐξακολουθοῦμε νὰ ζοῦμε ὅπως πρῶτα.

"Ὁ αὐτόματος μηχανισμός που
 εξασφαλίζει τὴ σταθερότητα τοῦ
 ἐσωτερικοῦ περιβάλλοντος" μᾶς
 ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴς ἐξωτερικῆς
 συνθήκης, ἀλλὰ τὸ τίμημα εἶναι
 πολὺ ἀκριβὲς. Αὐτὸ τὸ καταλα-
 βαίνουμε ὅταν συμβεῖ ἓνα δυστύ-
 χημα. Σὲ μιὰ ἐξωτερικὴ «ἐπιθε-
 ση» (οἱ γιατροὶ ὀνομάζουν ἔτσι
 κάθε κρίσιμη ἐπίδραση τοῦ ἐξωτε-
 ρικοῦ κόσμου: κρύο, ζέστη, τραύ-
 μα, ἔγκαιμα κτλ.) τὸ σῶμα ἀρ-
 χίζει ν' ἀντιδρά. Κατόπιν ὁ ὁρ-
 γανισμός «χάνει τὰ νερά του» κι'
 ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιμένει μὲ πείσμα
 σὲ μιὰν ἀντίσταση ὅχι μόνον ἄ-
 χρηστη, ἀλλὰ καὶ βαθερά. Εἴ-
 ναι αὐτὸ που ὀνομάζουμε «σός»,

Ἡ κούραση εἶναι ἓνα φαινόμε-
νο πού παρουσιάζει σαφείς ἀνα-
λογίες μὲ τὸ «σόκ» πού ἀκολου-
θεῖ ἓνα δυστύχημα ἢ μιὰ ἐχέι-
ρηση. Ὁ ὀργανισμὸς, ἔπειτα ἀ-
πὸ μιὰ ἐπιπονη προσπάθεια (ἢ
καὶ σιγὰ - σιγὰ, στὴν περίπτω-
ση τῆς ὑπερκοπώσεως) δηλητη-
ριάζεται ἀπὸ τ' ἀπορρίματα τῆς
ἴδιας του τῆς μηχανῆς. Ὁ ὀργα-
νισμὸς εἶναι πραγματικὰ μιὰ μη-
χάνη πού λειτουργεῖ μὲ καύσιμα
— τὸ ὀξυγόνο, τῆς ἀτμοσφαίρας,
τὶς θερπικὲς οὐσίες — καὶ ἐκ-
κενώνει τ' ἄχρηστα ὑπολείμματα
(ἄλλατα, οὐρία, ἰδρώτας, ἐκπνοή).
Ὅταν ἡ δηλητηρίαση φτάσει σὲ
ἄνιστον στάδιο, ὁ ὀργανισμὸς
ἀντιδρᾷ ὅπως στὸ σόκ: ἰδιαίτερα,
συστέλλει τὶς φλέβες καὶ τὶς ἄρ-
τηρίες τῆς κοιλίας περιορίζοντας
τὴν τροφοδότηση τοῦ συκωτιοῦ
καὶ τοῦ ἐντέρου.

Ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ «ἀπορρίματα» ποὺ παράγονται ἀπὸ τὴ λειτουργία τοῦ ὄργανου ποὺ εἶναι ἡ ἀμμωνία, προὶδὴ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν τροφῶν ποὺ περιέχουν ἄζωτο (κρέατα καὶ ἰδίως ψάρια). Κανονικά, ἡ ἀμμωνία ἐκκενώνεται ἐν μέρει ἀπὸ τὸ ἔντερο. Πάντως, ὀρισμένη ποσότητα ἀμμωνίας διατηρεῖται τὰ τοιχώματα τοῦ ἐντέρου, φτά- νει στὸ αἷμα καὶ συγκεντρώνεται στὸ σκυττὰ ποὺ μετασχηματίζεται αὐτὴ τὴν ἀμμωνία σὲ οὐρία ὄχι τοξική, ἢ ὅποια περνάει στὰ νεφρὰ καὶ τέλος ἐκκενώνεται ἀπὸ τὴν οὐροδόχο κύστη. Μὲ τὰ οὐρα, λοιπόν, ὁ ὀργανισμὸς ἀπαλλάσσεται ὀριστικά ἀπὸ τὴν κούραση, δηλαδὴ ἀπὸ τὰ δηλητήρια ποὺ τὴν προκαλοῦν...

Ἄλλὰ στὴν περίπτωση τῆς ὑπερκοπώσεως, ὅταν τὸ ἔντερο καὶ τὸ πεπτικὸ δὲν τροφοδοτοῦνται κανονικὰ ἐξ αἰτίας τῆς συστολῆς τῶν φλεβῶν καὶ τῶν ἀρτηριῶν τῆς κοιλίας, εἶναι σὰ νὰ πάσχουν ἀπὸ μερικὴ ἀσφυξία, ἐργάζονται ὠθηρὰ καὶ ἡ ἀμυωνία περνᾷ στὸν ὄργανισμό καὶ παραμένει ἐκεῖ περιμένοντας ἕνα ευεργετικὸ ὕπνο τοῦ θὰ ἐπιτρέψει τὴν ἐκκένωση τῆς ἀπὸ τὸν κανονικὸ δρόμο. Ὁ ἄπνους, λοιπόν, δὲν εἶναι μιὰ «κατὰ τὴν συνήθειαν» τοῦ ὄργανισμοῦ. Εἶναι τὸ μόνο μέσο γιὰ ν' ἀπαλ- λαστοῦμε ἀπὸ τὴν κούραση.

Μιὰ νέα ἐπιστήμη, συνισταμένη ἀπὸ πολλοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους, μελετᾷ τὶς μεθόδους καὶ τὰ μέσα ποὺ δὲ μποροῦσαν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν κανονικὴ λειτουργία τῶν ζωντανῶν ὀργανισμῶν ὑπὸ συνθῆκες πτῆσεως στὸ διάστημα καὶ στοὺς ἄλλους πλανῆτες.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ που βαυκαλίζει τους ανθρώπους εδώ και τόσους αιώνες — το ταξίδι πέρα από τα όρια της Γης — αποκαλείται να πραγματοποιηθεί, προτού γνωρίσουμε κατά βάθος τις συνθήκες που επικρατούν στο διαπλανητικό Διάστημα. Οι σκύλοι, τετράποδες άστροναύτες, μάς βοηθούν να διαλευκάνουμε πολλά σκοτεινά σημεία, μιάς τέτοιας πτήσεως. Οι πτήσεις των σκύλων στο Διάστημα, μάς επιτρέπουν να συγκεντρώσουμε πολύτιμα στοιχεία, σχετικά με την προσαρμογή των ζωντανών οργανισμών σε συνθήκες έντελως

Του καθηγητοῦ Β. ΠΑΡΙΝ
μέλους τῆς Σοβιετικῆς Ἀκα-
δημίας Ἰατρικῶν Ἐπιστημῶν.

άσυνθησιστες. Τὰ πειράματα άνυψώσεως τῶν σκύλων, μέ-
σα σὲ πυραύλους ποὺ ἔφτασαν σὲ ὕψος 450 χιλιομέτρων
καί, ἰδιαίτερα, ἡ πασίγνωστη πτήση τῆς σκυλίτσας Λάϊ-
κα μέσα στὸ δεύτερο Σπούτνικ, μᾶς ἔδωσαν ἐνδιαφέρουσες
πληροφορίες.

Τὸ ταξίδι τῆς Λαΐκα, ἔγινε αἰτία ν' ἀναπτυχθῇ μὴ ἐνὰ ἐπίσημη: Ἡ κοσμικὴ βιολογία. Ἡ ἐπίσημη αὐτὴ, εἶναι ἡ συνισταμένη πολλῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων: Ἰατρικῆς, χημείας, φυσικῆς, ἀστρονομίας, ραδιολογίας, ἀεροδυναμικῆς, τεχνικῆς τῶν πυραύλων, ραδιοηλεκτρονικῆς καὶ πολλῶν ἄλλων.

ΤΟ ΠΕΔΙΟ των προβλημάτων της νέας επιστήμης, είναι τεράστιο: Μελέτη της επιδράσεως του εξωτερικού περιβάλλοντος στους ζωντανούς οργανισμούς, έρευνα των μεθόδων και των μέσων, που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την κανονική λειτουργία των ζωντανών οργανισμών, υπό τις συνθήκες πτήσεως στο Διάστημα και στους άλλους πλανήτες — αυτή είναι μια σύντομη απαρίθμηση των προβλημάτων που απασχολούν την κοσμική βιολογία.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πτήσεως στ' ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς, οἱ ἀνθρωποὶ καὶ τὰ ζῶα προσκρούουν ἀναπόφευκτα σὲ δυσμενεῖς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις: τὴν χαμηλὴ δορυμετρικὴ πίεση, τὴν ἔλλειψη οὐυγρόνων καί, σὲ ὁρισμένο ἀτμοσφαιρικὸ στρώμα, τὴν ὕψηλὴ συγκέντρωση τοῦ ἀέριου ὀζοντος, ὅπως καὶ τὶς ὑπεριώδεις ἀκτινοβολίες κτλ.

ΔΕΝ είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς η διείσδυση του ανθρώπου στην ανώτερη ατμόσφαιρα και στο κοσμικό διάστημα θ' απαιτήσει, πριν απ' όλα, την επισημασμένη μελέτη των μέσων που θα εξασφαλίσουν τη ζωτική δραστηριότητα των οργανισμών, όσο και την ασφάλειά της πτήσεως.

Συγχρόνως, πρέπει νὰ σημειωθεῖ, πὼς ἡ ἐξερεύνηση τοῦ πραγματοποιοιοῦται. ἐ τῇ οὐτήθεια τῶν πυραύλων, πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὅχι μόνον ὡς μέθοδος στὴν ὑπηρεσία τῆς βιολογίας καὶ τῆς ἱατρικῆς, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιστημῶν.

Σ' ένα διαστημόπλοιο, σύμφωνα με τους νόμους της δυναμικής, θ' αντιμετώπιζουμε την κατάσταση της έλλειψης βαρύτητας. Συναντήσαμε περίπου την ίδια κατάσταση στον Σπούτνικ, έφ' όσον η δύναμη της έλξεως εξισορροπείται από τη φυγόκεντρο δύναμη, που αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια της πτήσεως σε τροχιά.

Ἡ μελέτη τῆς ἐπιδράσεως καὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς ἐπιταχύνσεως, ἔχει μεγάλη σημασία. Π.χ., ξέρουμε πῶς ἡ ἐπιτάχυνση καθετοῦ κατευθύνσεως: στήθος — ράχη, ἢ ράχη — στήθος, ἔχει τὶς λιγώτερο ἐπιβλαβεῖς ἐπιδράσεις ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος ἐπιταχύνσεως.

ΤΟΝ τελευταίο καιρό, με τη βοήθεια των πυραύλων μεγάλου ύψους και των Σπούτνικ, συγκεντρώσαμε στοιχεία που μαρτυρούν, ότι η μεγαλύτερη επίδραση στους ζωντανούς οργανισμούς άσκειται από την «ιοντική ακτινοβολία», που εκδηλώνεται με την επίδραση της κοσμικής ακτινοβολίας στο μαγνητικό πεδίο της Γης. Τα «κίοντα» είναι ένα κύμα ηλεκτρονίων, που είναι φορτισμένα με μεγάλη ενέργεια και μετακινούνται προς την κατεύθυνση των μεσημβρινών. Η ζώνη της ακτινοβολίας εκτείνεται σε ύψος 500 έως μερικών δεκάδων χιλιάδων χιλιομέτρων από την επιφάνεια της Γης.

Τὰ πειράματα πάνω σὲ ζῶα, ἀπέδει-
ξαν ὅτι ἡ παραμονὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ
μακρὸ χρονικὸ διάστημα σ' ἓναν ἀπο-
μονωμένον θάλαμο περιωρισμένης χωρη-
τικότητος, θὰ προκαλοῦσε ἀναμφίβολα,
κάθε εἶδους ψυχολογικὰς ἐπιπλοκάς. Μπο-
ροῦμε νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι ὑπὸ συν-
θήκες κοσμικῆς πτήσεως ὁ ἄνθρω-
πος θὰ στερηθεῖ τῶν περισσοτέρων αἰσθητηριακῶν ἐρεθισμῶν
του: ἀκουστικῶν (ἀπόλυτη σιωπή), ὀπτικῶν (ἐλλειψη φωτὸς
στὸ περιβάλλον Διάστημα) κλπ.

Ἐπίσης, είναι πιθανόν, ὅτι στὴν κατάσταση ἐλλείψεως δια-
 ρύτητος αὐτὸ ἀσθῆσις δὲν λειτουργοῦν κανονικά. Ὅλα αὐτὰ
 καὶ συγχρόνως ἡ ἀρρυθμία τῆς διαδοχῆς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
 νύχτας, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀναπαύσεως, ἐνδέχεται νὰ προ-
 καλέσουν σοβαρὰ ψυχολογικὰ διαταραχὰς, ὅπως ἐπίσης καὶ
 φυσιολογικὰς βλάβες ἰδιαίτερα στὴν κυκλοφορία τοῦ αἵματος.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ του ανεφοδιασμού των μελών του πληρώματος ενός διαστημοπλοίου, όπως και η εξεύρεση της κατάλληλης διατροφής, είναι εξαιρετικά περίπλοκο. Θα χρειασθεί πολλή εργασία για να δημιουργηθούν τα μέσα που θα εγγυώνται την ασφάλεια των πτήσεων, των σκαφάνδρων κάθε είδους, όπως και για να επιλυθούν άμετρητα άλλα προβλήματα. Ή κοσμική βιολογία, θα πρέπει να μελετήσει σε μεγάλη κλίμακα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις μορφές ζωής (αν υπάρχουν) στους άλλους πλανήτες. Είναι το μόνο μέσο για να επιτύχουμε την κατάκτηση του διαστήματος.

Πρόσφατα, ὁ κόσμος ὁλόκληρος παρακολούθησε ἓνα ἀξιωματικό γεγονός: Τὴν ἐκτόξευση τοῦ τρίτου σοβιετικοῦ πυραύλου. Προσεκτικές ἔρευνες, εἶχαν προηγηθεῖ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Τ' ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τῶν Σοβιετικῶν βιολόγων ἐπὶ τῶν πυραύλων μεγάλου ὕψους καὶ τῶν Σπούτνικ — ἰδιαίτερα ἡ διαπίστωση, ὅτι ἡ κυκλοφορία τοῦ σάματος καὶ ἡ ἀναπνοὴ τῶν ζώων ἀποκαθίστανται στὴν κανονικὴ τους λειτουργίαν μόλις ὁ Σπούτνικ εἰσέλθει στὴν τροχιά του — μαρτυροῦν ὅτι οἱ τετράποδες ἀστροναῦτες ἀνέχονται τὴν κατάστασιν τῆς ἐλλείψεως βαρύτητος.

Μέχρι στιγμής, ο άνθρωπος δεν κατάρθωσε να εισδύσει στο Διάστημα. Άλλα τα στοιχεία που συγκεντρώνονται από τα πολύπλοκα πειράματα, θα επιτρέψουν στον άνθρωπο να διαλευκάνει το μυστήριο του Διαστήματος.

В. ПАРИН

Το όνομα του Γιαννούλη Χαλεπά, συνδέεται πάντοτε με την «Κοιμωμένη». Το άριστούργημα αυτό της νεοελληνικής γλυπτικής, το συναντάμε δεξιά, λίγα μέτρα μετά την είσοδό μας στο Α'. Νεκροταφείο 'Αθηνών. Δεν υπάρχει ασφαλώς 'Αθηναίος που να μην την έχει δει, και 'Ελληνες που να μην την έχει ακούσει. Όλοι έχουν ακούσει τη λέξη «κοιμωμένη» και την προφέρουν, μια λέξη που την καθιέρωσε ο θρύλος του άριστουργήματος, την έκανε οικεία και αγαπητή σαν τις πιο ζεστές δημοτικές λέξεις που μας τις έχουν ζεστάνει τα χείλη και η καρδιά της μητέρας μας. Πολλοί θα θυμούνται ίσως και το θόρυβο που έγινε εδώ και λίγα χρόνια, όταν οι κληρονόμοι του μεγάλου καλλιτέχνη, θελήσανε να πουλήσουν την Κοιμωμένη στο εξωτερικό, παρασυρμένοι από τις δολοφονικές προσφορές που τους έκαναν οι ξένοι φιλότεχνοι. Ξαναγράψαμε πώς πίσω από κάθε άριστούργημα υπάρχει πάντοτε μια ιστορία, μια ζωή, ένας κόσμος δόκλινος. Και προκειμένου για το δημιουργό της Κοιμωμένης, πρέπει να γνωρίζουμε ότι ήταν η πιο γνήσια νεοελληνική καλλιτεχνική φύση. Ίσως μάλιστα να είναι η μόνη περίπτωση για την οποία θα μπορούσε να πει κανείς χωρίς περιστροφές, ότι ήταν μια γεννημένη μεγαλοφυΐα, ένα φαινόμενο.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Ο ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χαλεπάς γεννήθηκε στο χωριό Πύργο της Τήνου στα 1851. Ο πατέρας του ήταν ένας από τους καλύτερους μαρμαρογλύπτες της εποχής κι' έχουν πολλές σχετικές εργασίες θεοδώσει, τόσο στην Τήνο όσο και στη Ρουμανία όπου έμεινε για κάμποσο καιρό. Τελειώνοντας το δημοτικό σχολείο στον Πύργο ο Γιαννούλης, στάλθηκε στη Σύρο, όπου τελείωσε το σχολαρχείο και μια τάξη του γυμνασίου. Ήταν άριστος μαθητής πάντοτε. Η ακατάσχετη κλίση που έδειχνε από παιδί προς την τέχνη, τον έφερε πολύ γρήγορα σε σύγκρουση με τον πατέρα του.

Η μεγαλοφυΐα του μικρού επέμενε, ωστόσο μη μπορώντας να κάνει αλλιώς υπέκυψε για λίγο στη θέληση του πατέρα του που ήθελε σάνει καλὰ ό γιός του να επιδοθεί στο εμπόριο. Δεν περνούσε μέρα, που να μη διαμαρτυρηθεί ο μικρός:

— Αυτή ή δουλειά δεν είναι για μένα!

Ξημέρωνε, βράδυαζε ή ίδια διαμαρτυρία, το ίδιο παράπονο πάντοτε, κάτι που έμοιαζε σαν φοβέρα και σαν λυπημένη προσηυχή:

— Αυτή ή δουλειά δεν είναι για μένα!

Η έμπορική του σταδιοδρομία βάσταξε 15 μέρες. Δεν σήκωνε περισσότερο. Μια μέρα τὰ παράτησε κι' έφυγε. Βλέποντας το πείσμα και την επιμονή του ο πατέρας του, αποφάσισε να εγκαταλείψει την Τήνο και να εγκατασταθεί στην 'Αθήνα. Στα 1869 ο Γιαννούλης μπαίνει στο πολυτεχνείο, στο τμήμα της γλυπτικής. Περνάει δυο - δυο τις τάξεις, έρχεται πρώτος σ' όλους τους διαγωνισμούς. Βλέποντας ένας βουλευτής της πατρίδας του πώς πρόκειται πραγματικά για ιδιοφυΐα, φροντίζει και τον Αύγουστο του 1873 στέλνεται με υποτροφία του νοού της Εύαγγελιστρίας της Τήνου στο Μόναχο της Βαυαρίας.

Δεν έχουν περάσει παρά λίγοι μήνες μόνο, όταν ή 'Ακαδημία όπου φοιτά, προκηρύσσει ένα διαγωνισμό, ανάμεσα

στοιους προχωρημένους σπουδαστές των μεγάλων τάξεων, με θέμα: «Οιδίππου και 'Αντιγόνη εν Κολωνώ». Ζητά να λάβει μέρος κι' αυτός. Οι συμμαθητές του τον κύτταξαν περιέργα γι' αυτή του

Η ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΧΑΛΕΠΑ

την τόλμη. Όσο ο Γιαννούλης διακρίνεται. Μετά έξη μήνες γίνεται δεύτερος διαγωνισμός. Στο διαγωνισμό παίρνουν μέρος 60 σπουδαστές, Γάλλοι, Βέλγοι, Γερμανοί κι' ένας μονάχα Έλληνας, ο Γιαννούλης Χαλεπάς. Το θέμα που τους δόθηκε ήταν παρμένο από τη Γερμανική μυθολογία αυτή τη φορά. Έρχεται πρώτος απ' όλους και παίρνει σαν έπαθλο ένα μετάλλιο και 600 μάρκα. Στη Γερμανία έφτιαξε σε υπερφυσικό μέγεθος τον «Σάτυρο που παίζει με τον Έρωτα» και τη «Φιλοστοργία» που τάστειλε από κεί στον πατέρα του και τὰ εξέθεσε σε μια ομαδική έκθεση που έγινε στην 'Αθήνα, στα 1875.

Στα 1876 επιστρέφοντας από τη Γερμανία εγκαταστάθηκε σ' ένα πρώτο χειρο άτελιε στην Πλατεία Συντάγματος, όπου άρχισε να δουλεύει τη συνθεση «Η Μήδεια σκοτώνοντας τὰ παιδιά της» και μετά την αποπεράτωση του έργου αυτού στο σπίτι του πατέρα του που βρισκόταν στην όδο Μαυρομιχάλη.

Η Κοιμωμένη

ΤΑΝ ανέλαβε να φτιάξει την Κοιμωμένη, ήταν μόλις 27 χρονών. Η ιστορία του άριστουργήματος

ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ

αυτού δεν είναι καθόλου πολυλόκη. Μέσα στον κόσμο κυκλοφορούν διάφοροι θρύλοι, πώς τάχα ήταν ή κόρη που αγαπούσε, ή πώς όταν είδε το άριστούργημα του τελειωμένο τρελλάθηκε κ. ά. Τίποτε απ' όλα αυτά. Ο ίδιος σε μια συνέντευξή του που έδωσε σε μια έφημερίδα στα 1930, μας μαρτυρεί όλη την αλήθεια. Την ώραία Σοφία

'Αφεντάκη που πέθανε 18 χρονών, και που αυτός την άνάστησε μέσα στην τέχνη για να μην πεθάνει ποτέ, την είδε για πρώτη φορά σε μια φωτογραφία μετά το θάνατό της, όταν πήγαν και το παραγγείλανε το άγαλμα της. Άλλά ως δώσουμε το λόγο στον ίδιο:

«Κατά το 1878 ήλθε εις το άτελιέ μου ή κυρία 'Αφεντάκη. Μέσα στην τσάντα της είχε μια φωτογραφία μιας ωραίας γυναίκας. Την έδωλε από την τσάντα και δείχνοντά μου την, μου είπε να της κάμω μια προτομή, ένα οποιήποτε άγαλμα του γούστου μου. Της έζήτησα, θυμάμαι, χίλιες δραχμές, κι' εκείνη αφήνοντας τη φωτογραφία, έφυγε. Έγώ την άλλη μέρα άρχισα να σκέπτομαι, να βασανίζω το μυαλό μου, σαν τι σχέδιο να κάνω. Δεν άργησα να έμπνευσθώ το σχέδιό μου κι' άμέσως έβαλα τη δουλειά μου έμπρός. Έκανα το σχέδιο, κατόπι το έπλασα σε πηλό. Φώναξα τότε την κυρία 'Αφεντάκη. Όταν ήλθε, δεν της άρεσε και μου είπε, ότι αν είναι δυνατόν να αλλάξω σχέδιο. Έγώ θυμώνοντας τότε — και τον θυμό μου τον θυμάμαι άκόμα και τώρα, γιατί για μένα τὰ λόγια της ήταν προσβλητικά — μη χάνοντας καιρό, πήρα ένα λαστό, έδωσα ένα γερό χτύπημα στο στήθος του άγάλματος κι' έτσι χωρίστηκε από το κεφάλι... Η κυρία 'Αφεντάκη κατόλαβε άμέσως το λάθος της και μου είπε ότι

το άγαλμα της άρεσε όπως ήταν και με παρακάλεσε να το ξαναφτιάξω. Τότε, φτιαξα, το σκάλισα άπάνω στο μάρμαρο και έπειτα από λίγον καιρό, ή Κοιμωμένη, το άγαλμα που μου έδωσε τη φήμη, στεκότανε πάνω από τον τάφο της 'Αφεντάκης».

Τη Σοφία 'Αφεντάκη λοιπόν, δεν την γνώριζε ο Χαλεπάς. Ήταν νιόπαντρη και την έφεραν στην 'Αθήνα νεκρή από το Παρίσι, όπου πέθανε από κάποιο χτύπημα όπως λέει ο ίδιος. Ήταν φυσικό να δημιουργηθεί κατάπληξη μπροστά στο άριστούργημα του νεαρού αυτού γλύπτη, ένα άριστούργημα, που ούτε τότε φτιαξε ούτε και το προσέγγισε κανείς, μέσα στα 80 χρόνια που έχουν περάσει από τότε. Ο καλλιτέχνης κατόρθωσε να ίσορροπήσει τη ζωή και το θάνατο στο σημείο που συναντώνται ή καλύτερα στο σημείο που άποχωρίζονται. Κανένα βάρος που να θυμίζει το θάνατο, καμμία κίνηση που να θυμίζει τη ζωή.

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς, όλα το δείχνουν, είναι ένας από τους πτερωμένους εκείνους καλλιτέχνες, που άργα και που έμφανίζονται στον κόσμο. Έρχεται φέρνοντας μια δόξα όχι συνηθισμένη στην Πατρίδα του. Θάπρεπε να περιμένει κανείς ένα έξοχο μεσουράνημα

Ο Χαλεπάς τρελλός

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ του 1878 πήγε με τους δικούς του — είχε άλλους τρεις άδελφους μικρότερους — στην Τήνο και παραθέρισε ένα μήνα. Θά του δίνονταν εκεί ή εύκαιρία να ξαναδεί την κοπέλλα που αγαπούσε «την άνεμιά του Γρηγορίου Μαυρομαρά» και να κυνηγήσει. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ πώς ο Χαλεπάς ήταν σπουδαίος κυνηγός, κολυμβητής, και τραγουδιστής. Όστόσο εκεί του παρουσιάζονται τὰ πρώτα συμπτώματα της μελαγχολίας του. Ο μεγαλύτερος άδελφός του Νικόλαος, διηγείται σ' ένα γράμμα του:

«... Θά σου διηγηθώ ένα όνειρο, μου είπε μίαν ήμέραν. Έκαθήμεθα εις το καφενείο το μεγάλο, απ' έξω, εις την δρύσην.

— Έχθες είδα εις τον ύπνο μου (μου είπε) σαν να έκαθήμεθα, εδώ, οι δύο μας και βλέπω έπάνω εις τον ουρανόν ένα στέφανον εξ άνθέων και μέσα μίαν νέαν άραισιτάτην.

Και μου λέγει:

— Ημπορείς να μου εξηγήσεις ποία ήτο ή νέα αυτή;

Έγώ, λοιπόν, του είπα κάτι, δια να άποφύγω την άπάντησιν.

— Τότε θά σου πω εγώ. Ήταν ή Μούσα και ήλθε και με έχαίρετσε..

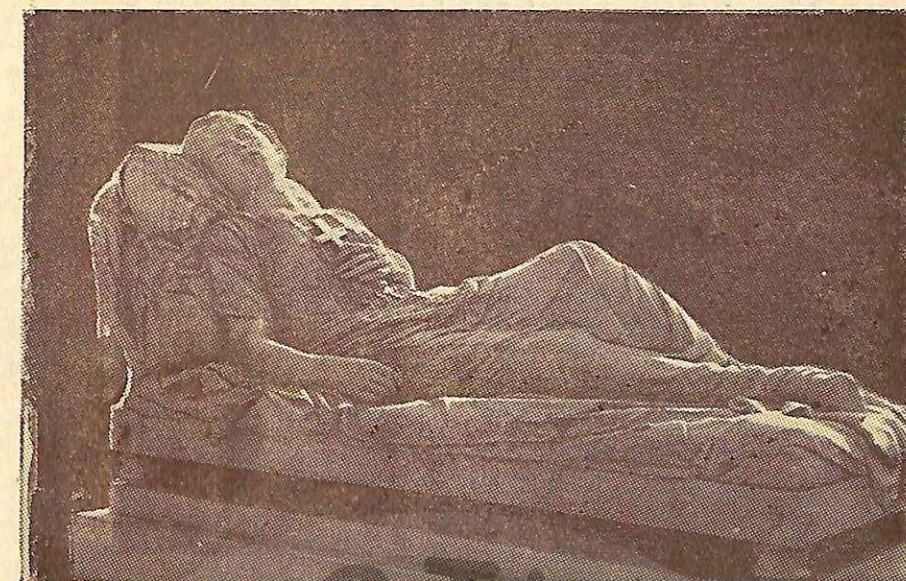
Τι του είχε συμβεί; Ο έσωτερικός πληθωρισμός πολλές φορές, ή μεγάλη πνευματική λάμψη, που δεν βρίσκει διέξοδο και εις τον ίδιο τον καλλιτέχνη. Η περίπτωση του Βάν Γκόγκ δεν είναι ή μοναδική. Υπάρχουν άτομα που φέρουν ένα δυσβάσταχτο βάρος μέσα τους. Αυτό που λέμε σπίθα της μεγαλοφυΐας, δεν έχει το βάρος μιας σπίθας, αλλά ένας κόσμος. Κι' αυτά τὰ άτομα πρέπει να βοηθηθούν εγκαίρα να ξεφορτώσουν μέσα στην τέχνη το μεγαλείο τους.

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς γεννήθηκε σε μια εποχή ξένη γι' αυτόν. Σ' ένα περιβάλλον μικρό. Μπορεί σε τέτοιες περιπτώσεις να γίνει κανείς ό μεγάλος μόνος, άρκει να μπορέσει να σηκώσει τη

μοναξιά του και την όδύν. Θά μπορούσαμε ν' άπαριθμήσουμε εδώ άρκετες από τις ρωμαϊκές μικρότητες που πλήγωσαν το Χαλεπά. Θά περιοριστούμε όμως σε μία: στη διακοπή της υποτροφίας του στη Γερμανία, πριν άποτελειώσει τις σπουδές του. Του διέκοψαν την υποτροφία για να την δώσουν σε κάποιον έσθμο μηχανικό, ο όποιος, σύμφωνα με κάποια πληροφορία «άπέθανε άργότερα προσπαθών να εύρει τον πυθμένα των δυτίων της μπύρας εις τὰ ζυθοπωλεία του Μονάχου». (Έφ. «'Αθήναι» 27/1/1915).

Έπενέδρι ή ίδια ή 'Ακαδημία του Μονάχου ζητώντας να συνεχισθεί ή υποτροφία του «έχοντας κάμει καταπληκτικές προόδους» Χαλεπά, και δεν είναι άπίθανο να συμπλήρωσε άργότερα τις σπουδές του ύστερα από άλληπάλληλες μεσολαβήσεις, πάντως όχι χωρίς στερήσεις και ταπεινώσεις.

Στα 1879 ύστερα από σύστασι

του πατέρα του «ο Γιαννούλης μου παραπονείται ότι έχει διαρκώς πονοκφαλον και βλέπω τον Γιαννούλην με θήμα ταχύν να διέρχεται τον αύλόγυρον της εκκλησίας, με ένα μανούλι όπου κρατούσε εις το πρόσωπον και διευθύνετο εις την κατοικίαν μας. Τρέχω όπισθέν του, εκείνος εισέρχεται εις το σπίτι και διευθύνεται εις το παράθυρον με όρμήν. Εκτύπησε με τόσην δύναμιν, με το κεφάλι του έσπασε τὰ τζάμια, δια να πέσει να σκοτωθεί. Μόλις τον έπρόφθασα. Έπαυσε να δημιλει, έπαυσε να δέχεται τροφήν. Έφερα τον Ιατρόν του τόπου, διέταξε ψυχρολουσία, μου είπε δε ότι ή κατάστασις είναι πολύ σοβαρά».

Τον έφεραν στην Τήνο και τον ίδιο χρόνο, άμνητον, χωρίς ούτε μια φράση πια να θγάνει από το στόμα του, τον πήραν στην 'Ιταλία. Τον γύρισαν σ' όλα τὰ μουσεία, της Φλωρεντίας, της Ρώμης, τον πήγαν στην Πομπηία. Μπαίνοντας στο Βατικανό, στάθηκε μπροστά σ' ένα άγαλμα 'Ελληνικής τέχνης χωρίς πόδια και χωρίς χέρια κι' άρχισε

νά λέει στον άδελφό του:

— Βλέπεις αλτόν τον κορμόν; Είναι τέχνης μεγάλης άξίας. Είναι έργον 'Ελληνικόν, κλεμένο. Άκουσε λοιπόν. Όταν ο Μιχαήλ 'Αγγελος, εις το γήρας του έχασε το φώς του, ή μόνη άπόλαυσίς του ήτο να έρχεται καθημερινώς να ψάυη το άγαλμα αυτό με τὰς χείρας του...

Ο άδελφός του άκούγοντάς τον, νόμισε πώς έγινε κάποιον θαύμα, αλλά δεν είχε γίνει. «Όταν ο Μιχαήλ 'Αγγελος έχασε το φώς του...» Είχε ο ίδιος βέβαια χάσει το φώς του, ίσως στον ίδιο δεν άπόμεινε παρά να «ψάυει» πια ένα άγαλμα.

Έπέστρεψαν στην 'Αθήνα, δεν υπήρχε άλλη λύση. Εμπαινε ζήτημα φρενοκομείου. Η μητέρα του όμως ήταν άνένδοτη. Προτιμούσε να τον πάρει στην Τήνο. Έμεινε εκεί τριγυρνώντας μόνος, άμνητος, μέρα και νύχτα ως τὰ 1888, που ή κατάστασή του χειροτέρεψε και ο πατέρας του

υποχρεώθηκε να τον στείλει στο φρενοκομείο στην Κέρκυρα. Κι' είναι μόλις 37 χρονών. Όταν πέθανε ο πατέρας του, πήγε ή μητέρα του, στα 1904 και τον ξαναπήρε στην Τήνο. Όλη του την τραγικότητα την άναδίνουν οι παρακάτω γραμμές:

«Βιαστικός, σκυφτός, με το σακκάκι του ριγμένο στον ώμο, γυρίζει μέσα στους μαρμαροστρώμένους δρόμους του μικρού χωριού του, σαν κάτι να γυρεύει — ο νους του μέσα σε λαγκάδια σκοτεινά και άβυσσους περπατεί. Έχει στιγμές που τούρχειται το λογικό, μά οι στιγμές αυτές δεν ζούν περισσότερο από της άστραπής τη λάμψη. Στέκεται στο καφενείο, χαράζει δυο - τρεις γραμμές άπάνω στού τραπέζιου το μάρμαρο, για να φύγει έπειτα λυπημένος, γιατί το βλέπει κι' αυτό πώς οι γραμμές πούσκει, δεν μοιάζουν με τις παλιές του κοινουλίες».

Κλείνεται μέσα, πλάθει τον κόκκινο πηλό του, για να φτιάξει κάτι, να το κομματιάσει έπειτα και να το πετάξει στο δρόμο. Κάνει θελήματα, κουβαλάει νερό στα σπίτια. Όταν ο γλύπτης 'Αντώνης Σάχος γύρισε από το Παρίσι στα 1914 κι' έμαθε πώς ο Χαλεπάς ζει, πήγε στη Τήνο να τον δει. Και τον είδε βέβαια. Τον βρήκε, έγκαταλείμενον, να κάθεται σε μια κα-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

ΟΣΤΡΑΚΙΑ, ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ, ΙΛΑΡΑ

ΟΙ ΜΑΣΤΙΓΕΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ο χειμώνας είναι η εποχή των παιδικών επιδημιών: Όστρακιά, διφθερίτις, ιλαρά, κάνουν θραύση μεταξύ των παιδιών. Άλλα μη φαντασθείτε πως, επειδή δεν είστε πιά παιδί, κινδυνεύετε λιγότερο. Όλες αυτές οι αρρώστιες που προσβάλλουν το μικρόκοσμο, μπορούν εξ ίσου να θερίσουν και τους μεγάλους, στους οποίους εκδηλώνονται σε ιδιαίτερα επικίνδυνες και κάποτε θανάσιμες μορφές. Οι αρρώστιες αυτές, είναι αλήθεια, στην εποχή μας δεν έχουν τίποτα το τρομακτικό ως «επιδημίες». Παρουσιάζονται συνήθως ως μεμονωμένα κρούσματα και η διάδοσή τους προλαμβάνεται, με τα μέσα που διαθέτουν οι πολιτισμένες χώρες. Υπάρχουν έμβολια, όροι, φάρμακα. Ωστόσο, κάθε χρόνο θα υπάρχουν και μερικά θύματα. Προσέξτε να μην είστε μεταξύ των θυμάτων, ούτε σείς, ούτε το παιδί σας. Δεν είναι δύσκολο να προστατευθείτε, αρκεί ν' αναγνωρίσετε εγκαίρως το κακό και, κατόπιν, ν' ακολουθήσετε τα πιο σύγχρονα μέσα θεραπείας.

ΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

Η ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ, όπως και η όστρακιά, αρχίζει μ' έναν πονόλαιμο. Το παιδί αισθάνεται πολύ καταβεβλημένο. Η θερμοκρασία του ανεβαίνει στους 38,5 βαθμούς, ο πόνος στο λαιμό είναι ενοχλητικός, αν και όχι τόσο δύσνηρος όσο στην όστρακιά. Την άλλη μέρα, αν κυττάξετε στο βάθος του στόματός του, θα δείτε ένα παχύ λευκό επίστρωμα. Ο λαιμός, κάτω απ' το σαγόνι, είναι πρησμένος. Πρέπει να φωνάξετε το γιατρό χωρίς αναβολή, για ν' αποφύγετε τις επικίνδυνες επιπλοκές.

Γιατί αν η διφθερίτις κατεβεί ως το λάρυγγα, στην είσοδο των αναπνευστικών αγωγών, θα γίνει «κυνάγχη». Το παιδί δεν θα μπορεί πια ν' αναπνεύσει, θα πνίγεται, και η ασφυξία θα το σκοτώσει σε μερικές ώρες.

Η διφθερίτις προσβάλλει τα παιδιά, συνήθως μεταξύ δύο και έξι ετών. Εκδηλώνεται πολύ σπάνια μετά τα δώδεκα χρόνια. Η επιδημία γίνεται πολύ σοβαρή, όταν προσβάλει τα παιδιά της σχολικής ηλικίας, δηλαδή γύρω στα έξι με δέκα χρόνια, γιατί τότε ένα παιδί μεταδίδει στο άλλο την αρρώστεια, που είναι εξαιρετικά κολλητική.

Συμπτώματα της όστρακιάς

ΕΚΔΗΛΩΝΕΤΑΙ ξαφνικά ένας πυρετός 40 βαθμών. Το παιδί έχει πονοκεφάλους, έμετους. Την άλλη μέρα, όλο του το σώμα είναι σκεπασμένο από κόκκινες λουρίδες, σαν να έχει μαστιγωθεί. Καμμιά άμβολία: Πρόκειται για όστρακιά.

Ο πονόλαιμος γίνεται πολύ δύσνηρος. Η γλώσσα φαίνεται κατακόκκινη και γυαλιστερή, σαν λουστρισμένη. Ο πυρετός μένει σε ύψηλά επίπεδα, επί δέκα μέρες. Άλλα, γύρω στη δωδεκάτη μέρα, οι κοκκινίλες αρχίζουν να εξαφανίζονται και το δέρμα ξεφλουδίζεται κατά μεγάλα κομμάτια.

Τις περισσότερες φορές, η όστρακιά είναι μια καλοήγησ αρρώστεια. Άλλ' υπάρχει και μια μορφή, ιδιαίτερα σοβαρή: Οι κοκκινίλες δεν προχωρούν, ο πυρετός φτάνει στα 41, η αναπνοή γίνεται δύσκολη. Το παιδί έχει παραλή-

ρημα, βγάζει αίμα απ' το στόμα, ή μύτη ματώνει. Δεν αποκλείεται να πεθάνει σε 24 ώρες.

Η όστρακιά, δεν εμφανίζεται σχεδόν ποτέ, σε παιδιά κάτω του ενός έτους. Προσβάλλει συνήθως τα παιδιά, μεταξύ πέντε και δέκα ετών.

Η θανάσιμη ιλαρά

Η ΙΛΑΡΑ προσβάλλει τα παιδιά, μεταξύ δύο και πέντε ετών. Αναγνωρίζεται πολύ εύκολα.

Στην αρχή, εκδηλώνεται σαν βαρύ συνάχι. Αυτό θα συνεχισθεί επί μερικές ημέρες. Ένα πρωί, θα δείτε το πρόσωπο του παιδιού και κατόπιν το

λωθεί μια βρογχίτις ή μια βρογχοπνευμονία, πολύ επικίνδυνη σ' αυτή την τρυφερή ηλικία. Όσο πιο μικρό είναι το παιδί, τόσο πιο επικίνδυνη είναι η αρρώστεια. Η θνησιμότητα από ιλαρά, είναι δέκα φορές πιο μεγάλη στα παιδιά δύο ετών, παρά στα παιδιά πέντε ετών.

Πριν από μερικές δεκαετίες, 40% των παιδιών που προσβάλλοντο από ιλαρά, ήταν καταδικασμένα. Σήμερα, η θνησιμότητα δεν υπερβαίνει το 1%.

Οι παιδικές αρρώστιες στούς ενήλικους

Οι γονείς, και πρό πάντων η μητέρα, που έρχονται σ' επαφή μ' ένα άρρωστο παιδί, διατρέχουν σοβαρούς κινδύνους, ιδιαίτερα στην περίπτωση που δεν έχουν περάσει την αρρώστεια στα παιδικά τους χρόνια. Στους ενήλικους οι παιδικές αρρώστιες είναι πολύ πιο επικίνδυνες, γιατί συνεπάγονται σοβαρότερες επιπλοκές.

1.— Η διφθερίτις προσβάλλει την καρδιά και τα νεφρά, παραλύει το μυϊκό σύστημα και γίνεται θανάσιμη.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΟΥΜΕ;

Υπάρχουν διάφορα μέσα, που προστατεύουν τους ενήλικους από τις επικίνδυνες παιδικές επιδημίες.

1. Παίρνετε κάθε πρωί, μόλις ξυπνήσετε, τρία δισκία χλωριούχου μαγνησίου, που πωλούνται στα φαρμακεία. Η χημική αυτή ουσία, ενισχύει την αντίσταση του οργανισμού κατά των μεταδοτικών ασθενειών.

2. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα, αφού συμβουλευθείτε το γιατρό σας, μπορείτε να πάρετε προληπτικά, διάφορα φάρμακα κατά των μολυσματικών ασθενειών, που θα σας υποδείξει.

3. Τρώτε άφθονα τρόφιμα, που περιέχουν βιταμίνη Β. Κάθε πρωί, τρώτε μια κουταλιά μαγιά της μπύρας και μια κουταλιά μελιού. Σε όλα τα γεύματα, τρώτε τα φρούτα αυτά: μπανάνες, манταρίνια, φουντούκια, χυμό λεμονιού με ζάχαρη. Ιδιαίτερα, η μπανάνα είναι πλούσια σε βιταμίνη Β.

4. Κάθε βράδυ, προτού κοιμηθείτε, παίρνετε δυο δισκία άσβεστίου, μαζί μ' ένα φλυτζάνι τίλιου.

σώμα του, να καλύπτονται από πολλές κόκκινες κηλίδες. Την ημέρα που θα εμφανισθούν αυτά τα εξανθήματα, ο πυρετός μπορεί να φτάσει ως τα 40, κατόπιν θα ξαναπέσει. Έπειτα από πέντε μέρες, τα εξανθήματα εξαφανίζονται.

Η ιλαρά, είναι σοβαρή αρρώστεια. Αν δεν προσέξτε το παιδί, ή αν οι συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής δεν είναι καλές, η ιλαρά μπορεί να προσβάλλει τους πνεύμονες. Τότε, θα εκδη-

Μεταδίδεται στους μεγάλους από τα παιδιά, κατά τη διάρκεια της αρρώστιας ή της αναρρώσεως. Το παιδί εξακολουθεί να είναι επικίνδυνο, ως εστία μόλυνσης, πολύ μετά την αρρώστειά του. Ο γιατρός, πρέπει ν' αναλύσει λίγο σάλιο από το βάθος του στόματος, για να βεβαιωθεί ότι δεν έχουν παραμείνει διφθερικοί δακίλλοι, τα μικρόβια που προκαλούν την αρρώστεια. Άλλα υπάρχουν και άνθρωποι υγιείς,

που έχουν διφθερικούς δακίλλους στο λαιμό τους. Δεν άρρωσταίνουν από διφθερίτιδα, γιατί ο οργανισμός τους έχει αναπτύξει κάποια αντίσταση. Άγνοούν, συνεπώς, την παρουσία των μικροβίων. Οι άτυποφαστοι αυτοί φορείς των μικροβίων, είναι υπεύθυνοι για τη διάδοση μιας επιδημίας. Οι δάσκαλοι, οι παιδαγωγοί, οι νοσοκόμοι μεταδίδουν μερικές φορές την αρρώστεια, χωρίς να το ξέρουν.

Η διφθερίτις μπορεί να προκαλέσει γενική δηλητηρίαση του οργανισμού, να προσβάλει την καρδιά και τα νεφρά και να καταλήξει σε θάνατο από συγκοπή.

2.— Η όστρακιά προκαλεί δύσνηρο ρευματισμό.

Και η όστρακιά, επίσης, μεταδίδεται από τα παιδιά στους μεγάλους, κατά την αρρώστεια ή την αναρρώση. Το παιδί παραμένει εστία μόλυνσης, επί σαράντα μέρες μετά την έναρξη της ασθένειας. Άλλα μπορεί, επίσης, να μεταδοθεί και από αντικείμενα που άνηκαν στον άρρωστο: ρούχα, βιβλία κλπ.

Η όστρακιά έχει σοβαρές επιπλοκές, στο λαιμό και στ' αδιά. Προκαλεί πολύ συχνά επικίνδυνη ωτίτιδα. Προσβάλλει επίσης τα νεφρά και εμφανίζεται λευκόμα στα ούρα. Σε πολλές περιπτώσεις προκαλεί, ή τουλάχιστον προετοιμάζει το έδαφος για τους όξεις ρευματισμούς στα χέρια ή στα πόδια.

3.— Οι άνθρωποι της υπαίθρου που έρχονται σ' επαφή με τα παιδιά, προσβάλλονται συχνότερα από ιλαρά.

Οι κάτοικοι των πόλεων, κατά μεγάλη πλειοψηφία, έχουν άνοσια στην ιλαρά, γιατί την έχουν περάσει στην παιδική τους ηλικία. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τους ανθρώπους της υπαίθρου, όπου η ιλαρά είναι πολύ πιο σπάνια. Έτσι, όταν οι χωρικοί επισκέπτονται ή εγκαθίστανται στις πόλεις, είναι πολύ εύπρόσβλητοι. Όλα σχεδόν τα κρούσματα ιλαράς των ενήλικων, εκδηλώνονται σε ανθρώπους που ήρθαν πρόσφατα από την υπαίθρο.

Τα παιδιά που έχουν προσβληθεί από ιλαρά παραμένουν επικίνδυνα, ως εστίες μόλυνσης, δεκαοχτώ ημέρες μετά την έναρξη της ασθένειας.

4.— Οι παιδικές αρρώστιες, θανάσιμες κίνδυνος για τις μέλλουσες μητέρες.

Στην εγκυμοσύνη, η διφθερίτις είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη: Υπάρχουν τρεις πιθανότητες στις ξέκα, να συμβεί αποβολή.

Η ιλαρά, απειλεί κυρίως, το παιδί που πρόκειται να γεννηθεί. Για τις μέλλουσες μητέρες που έχουν προσβληθεί από ιλαρά, υπάρχουν πέντε πιθανότητες στις δέκα, να γεννηθεί το παιδί νεκρό.

Δεν πρέπει, λοιπόν, να ξεχνάμε πως οι αρρώστιες αυτές είναι μια απειλή για τους μεγάλους, όσο και για τα παιδιά.

Έμβολια και όροι

ΜΟΛΙΣ ο γιατρός υποπτευθεί τη διφθερίτιδα, θα φροντίσει για μίαν ανάλυση του σάλιου, αλλά δεν θα παραμελήσει να κάνει στο παιδί και

μια ένεση αντιδιφθερικού όρου.

Η όροθεραπεία, είναι απαραίτητη. Χάρη στον αντιδιφθερικό όρο, οι θάνατοι από διφθερίτιδα είναι σήμερα πολύ σπάνιοι, ενώ άλλοτε η αρρώστεια αυτή θέρριζε τα παιδιά.

Το άρρωστο παιδί πρέπει να μείνει στο κρεβάτι, όσο το δυνατόν περισσότερο ακίνητο. Η διατροφή του θα έχει βάση το γάλα, γιατί το παιδί δυσκολεύεται να καταπιεί. Στο στάδιο της αναρρώσεως, θα μπορεί να φάει πουρέ πατάτας και ζωμό ρεάτος.

Το έμβολιο, είναι πολύ αποτελεσματικό κατά της διφθερίτιδος και στις

ΟΣΤΡΑΚΙΑ : ο κόκκινος πυρετός

Η ΟΣΤΡΑΚΙΑ κάνει την εμφάνισή της κάθε χρόνο στις αρχές του καλοκαιριού. Άλλα στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης οι γιατροί σημείωσαν έφετος τρεις φορές περισσότερα κρούσματα παρά τον περασμένο χρόνο. Και η όστρακιά είναι μια αρρώστεια που μεταδίδεται πολύ εύκολα και δύσκολα. Έλεγχος των συνόρων δεν τη σταματάει.

Προκαλείται από ένα μικρόβιο που λέγεται στρεπτόκοκκος. Απειλεί όχι μόνο τα παιδιά, όπως πιστεύεται γενικά, αλλά και τους μεγάλους. Προσβάλλει κυρίως το λαιμό. Η όστρακιά αρχίζει πάντα μ' έναν πολύ δύσνηρο πονόλαιμο. Μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες, αλλά, όταν υποβληθεί εγκαίρως σε θεραπεία, δεν είναι πολύ επικίνδυνη αρρώστεια.

Η όστρακιά λέγεται και σкарлатина ή κόκκινος πυρετός. Ανακαλύφθηκε το 1556 από ένα Σικελό γιατρό που λεγόταν Ινκάρπας, ζούσε στο Παλέρμο και, στην εποχή του, ήταν διάσημος για τη σοφία του και την καλωσύνη του.

Ο Ινκάρπας είχε διαπιστώσει σε πολλά παιδιά υψηλό πυρετό που συνεδεύονταν από δύσνηρο πονόλαιμο. Λίγες μέρες αργότερα, το σώμα του άποκτούσε έρυθήματα, σα φαριδιές λουρίδες ζωηρού κόκκινου χρώματος. Θύλαγε κανείς ότι τα παιδιά είχαν μαστιγωθεί με χρις αίματος.

Άλλ' ούτε ο Ινκάρπας ούτε οι διάδοχοί του επί τέσσερις αιώνες δεν μπόρεσαν να εξηγήσουν την προέλευση της αρρώστιας. Μόνο πριν από μερικές δεκαετίες ανακάλυψαν οι επιστήμονες την αιτία του κακού: το μικρόβιο που λέγεται στρεπτόκοκκος.

Η όστρακιά προσβάλλει τα παιδιά μεταξύ πέντε και δέκα ετών. Άλλ' ή

περισσότερες χώρες, ο έμβολιασμός είναι υποχρεωτικός για τα παιδιά δώδεκα ως δεκαοχτώ μηνών. Άλλ' ο γιατρός θ' άρνηθεί να κάνει έμβολιο αν το παιδί έχει λεύκωμα στα ούρα, αν πάσχει από αρρώστειες των πνευμόνων ή του δέρματος. Επίσης, αντιδιφθερικός έμβολιασμός, απαγορεύεται απολύτως σε περίοδο επιδημίας πολιομυελίτιδος.

★

Η ΠΕΝΙΚΙΛΛΙΝΗ, είναι εξαιρετικά αποτελεσματική κατά της όστρακιάς των παιδιών. Συνήθως, δεν χρειάζεται άλλο φάρμακο.

Το παιδί πρέπει να μείνει στο κρεβάτι. Φροντίστε να το απομονώσετε από τ' άλλα παιδιά της οικογένειας.

Επί είκοσι μέρες, η διατροφή του θ' αποτελείται αποκλειστικά από γάλα και γιαούρτι. Κατόπιν, ως την τεσσαρακοστή μέρα, από γάλα, φρούτα και λαχανικά. Απαγορεύονται οι άρμυρες τροφές. Για να προφυλάξετε τα νεφρά, το τίλιο είναι πολύ ωφέλιμο.

Για τους ενήλικους, υπάρχουν ελάχιστα προληπτικά μέσα κατά της όστρακιάς. Η ασθένεια εκδηλώνεται τόσο γρήγορα, ώστε συνήθως δεν υπάρχει καιρός ν' αντιδράσουμε. Χρησιμοποιείται, πάντως, ένας όρος αρκετά αποτελεσματικός.

Αρρώστεια μπορεί επίσης να εκδηλωθεί και στους ενήλικους και μάλιστα σε μορφές ιδιαίτερα επικίνδυνες.

Το παιδί αρπάζει την αρρώστεια από ένα συμμαθητή του στο σχολείο. Μερικά σταγονίδια σάλιου αρκούν για να μεταδοθεί το μικρόβιο. Πέντε μέρες μετά τη μετάδοση του μικροβίου η αρρώστεια θα εκδηλωθεί απότομα. Ο πυρετός φτάνει στους 40 βαθμούς, οι παλμοί της καρδιάς γίνονται πιο γρήγοροι. Ο λαιμός πονάει, ο άρρωστος έχει έμετους και δεν μπορεί να καταπιεί.

Περίπου δεκαπέντε μέρες μετά την εκδήλωση της αρρώστιας, η όστρακιά αρχίζει ν' απειλεί τα νεφρά. Είναι η πιο επικίνδυνη περίοδος. Μπορούμε να καταλάβουμε αν έχουν προσβληθεί τα νεφρά από την παρουσία λευκόματος στα ούρα. Αρκεί να βάλουμε μια μικρή ποσότητα ούρων σ' ένα γυάλινο σωλήνα άσβεστικό στη φωτιά και τον ζεστάνουμε. Αν προσθέσουμε πέντε σταγονίδια ξυδιού τα ούρα θα θολώσουν, εφ' όσον υπάρχει λεύκωμα.

Μια άλλη επικίνδυνη επιπλοκή απειλεί τα αυτά: Εκδηλώνεται όξεια ωτίτις, που ακολουθείται από επίμονη βαρυνία.

Ο άρρωστος πρέπει ν' απομονωθεί επί σαράντα μέρες. Οι άνθρωποι που τον περιποιούνται πρέπει να είναι προσεκτικοί. Η όστρακιά μεταδίδεται πολύ εύκολα.

Μερικές γαργάρες με νερό και σόδα θα προστατεύσουν το λαιμό από τη μόλυνση (το νερό πρέπει να είναι θρασμένο επί είκοσι λεπτά). Μετά την αναρρώση, το δωμάτιο του άρρώστου πρέπει ν' απολυμανθεί με άτμους φορμόλης.

ΣΤΗΝ περίπτωση της ιλαράς, το παιδί πρέπει να μείνει στο κρεβάτι και να τρέφεται μόνο με λίγο γάλα. Η μύτη πρέπει ν' απολυμαίνεται με αντισηπτικές σταγόνες. Υπάρχει κι ένα φάρμακο, πολύ δραστικό κατά της ιλαράς: Η άμιδοπυρίνη.

Προληπτικό έμβολιο κατά της ιλαράς, δεν υπάρχει προς το παρόν. Έτσι, τα περισσότερα παιδιά προσβάλλονται άργα ή γρήγορα από την αρρώστεια. Σήμερα, όπως εσημείωσαμε, το ποσοστό της θνησιμότητας είναι πολύ χαμηλό. Αν το παιδί, είναι ιδιαίτερα αδύνατο και ευαίσθητο και υπάρχουν φόβοι ότι η ιλαρά θα ήταν θανάσιμη γι' αυτό, μπορεί να προστατευθεί μ' έναν όρο που κατασκευάζεται από τα μικρόβια άλλων παιδιών στο στάδιο της αναρρώσεως.

Συνεργασία Παγκοσμίου Όργανώσεως Υγείας

Τί ακριβώς είναι η τοξικομανία;

Είναι η έντονη επιθυμία που εκδηλώνουν ώριμοι άνθρωποι για τις τοξικές ουσίες, των οποίων έχουν ανακαλύψει τυχαία ή επιζητήσει συνειδητά τις αναλγητικές, ευφορικές ή διεγερτικές ιδιότητες. Η επικίνδυνη αυτή επιθυμία, γίνεται πολύ γρήγορα συνήθεια σχεδόν τυραννική και συνοδεύεται μοιραία από την προοδευτική αύξηση των δόσεων.

Αυτός είναι ο «κλινικός» όρισμός της τοξικομανίας, όρισμός που θεωρείται σήμερα μάλλον ατελής. Ήδη, από το 1931, η Επιτροπή Ναρκωτικών της Κοινωνίας των Εθνών είχε προσπαθήσει, χωρίς να το κατορθώσει, να δώσει ένα ικανοποιητικό ορισμό στην τοξικομανία. Προέκρινε όμως στην εύριπτη ποικιλία των τοξικών ουσιών που απειρομούνται στις διεθνείς συμβάσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ναρκωτικών.

Το 1949, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας επανέλαβε την προσπάθεια, προσέχοντας να μην περιλάβει στον ορισμό κανένα σύμπτωμα που δεν θα ήταν γενικό, δηλαδή που δεν θα παρηγορηγόταν σε όλες ανεξαιρέτως τις μορφές τοξικομανίας.

Ο επίσημος αυτός ορισμός της Π.Ο.Υ., είναι ο εξής:

Τοξικομανία, είναι μια κατάσταση περιοδικής ή χρονίας τοξινώσεως, θλαστικής για το άτομο και την κοινωνία, που δημιουργείται από την επανειλημμένη κατανάλωση μιας χημικής ουσίας (φυσικής ή συνθετικής). Τα χαρακτηριστικά της είναι τ' ακόλουθα:

★ Ακατανίκητη επιθυμία ή ανάγκη συνεχίσσεως της κατανάλωσης του ναρκωτικού και εξερεύσεως του με κάθε μέσο.

★ Τάση αύξησεως των δόσεων.

★ Ψυχική και κάποτε φυσική εξάρτηση του τοξικομανούς από τις επιδράσεις του ναρκωτικού.

★ Η λέξη «ναρκωτικό», όπως χρησιμοποιείται στις διεθνείς συμβάσεις, δεν πρέπει να ληφθεί στην ετυμολογική της έννοια. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται και τα διεγερτικά, τα κατευναστικά, τα υπνωτικά κτλ., ουσίες που κατασκευάζονται για ιατρικές χρήσεις και όχι με σκοπό την κατανάλωσή τους από τους τοξικομανείς.

Στην εποχή μας, φαίνεται ότι πολλοί άνθρωποι έχουν χάσει την ικανότητα ν' αντιστέκονται στην αγνία και τη νευρική κατάπτωση, στις αντιξοότητες της ζωής γενικά. Το αποτέλεσμα είναι, ότι ζητούν μια «χημική ευτυχία», στους τεχνητούς παραδείσους των ναρκωτικών.

Παρά τους αυστηρούς νόμους που ισχύουν στις περισσότερες χώρες, οι άνθρωποι που «κυσθάνονται την ανάγκη, να πνίξουν τη φωνή της λογικής» σε μια τεχνητή αποχαύνωση, κατορθώνουν να προμηθεύονται το «φάρμακο της λήθης». Το παράνομο εμπόριο ναρκωτικών διευθύνεται από μια πανίσχυρη μαφία, της οποίας τα ήγετικά στελέχη είναι τραπεζίτες, μεγαλοεπιχειρηματίες και διπλωμάτες. Οι αστυνομίες όλου του κόσμου έχουν τα χέρια δεμένα. Οι ποσότητες ναρκωτικών που κατάσχονται αντιπροσωπεύουν μόνο το ένα δέκατο του εμπορεύματος που κυκλοφορεί.

Τοξικομανία

ΥΠΗΡΕΑΝ σ' όλες τις εποχές και υπάρχουν ακόμα σ' όλες τις χώρες του κόσμου άνθρωποι που «κυσθάνονται την ανάγκη να πνίξουν τη φωνή της λογικής και να πάψουν να διακρίνουν την ασυμφωνία ανάμεσα στον τρόπο που ζουν και τις επιταγές της συνειδήσεώς τους». Αυτοί είναι οι «διδανοητικές» τοξικομανείς. Παρά τους αυστηρούς νόμους που ισχύουν στις περισσότερες χώρες, οι άνθρωποι αυτοί κατορθώνουν να προμηθεύονται το φάρμακο που θεωρούν κατάλληλο για να ικανοποιήσει την ανάγκη της λήθης που κυσθάνονται. Το παράνομο εμπόριο θα τους τροφοδοτεί, εφ' όσον έχουν να πληρώσουν.

ΚΑΘΕ χρόνο παράγονται σ' όλον τον κόσμο δυο χιλιάδες τόνοι οπίου. Από την τεράστια αυτή ποσότητα μόνο το ένα τέταρτο περίπου θα διανεμηθεί στη νόμιμη κατανάλωση, δηλαδή στις φαρμακοβιομηχανίες που θα το χρησιμοποιήσουν για την κατασκευή χημικών ουσιών απαραίτητων στην Ιατρική. Οι υπόλοιποι 1.500 τόνοι τροφοδοτούν το παράνομο εμπόριο, που διευθύνεται από μια πανίσχυρη μαφία ή οποία εξυπηρετείται από αναρίθμητους εμπόρους λιανικής πωλήσεως. Ο ετήσιος «τζήρος» του λαθρεμπορίου όπτιον υπολογίζεται σε εκατοντάδες εκατομμύρια δολαρίων.

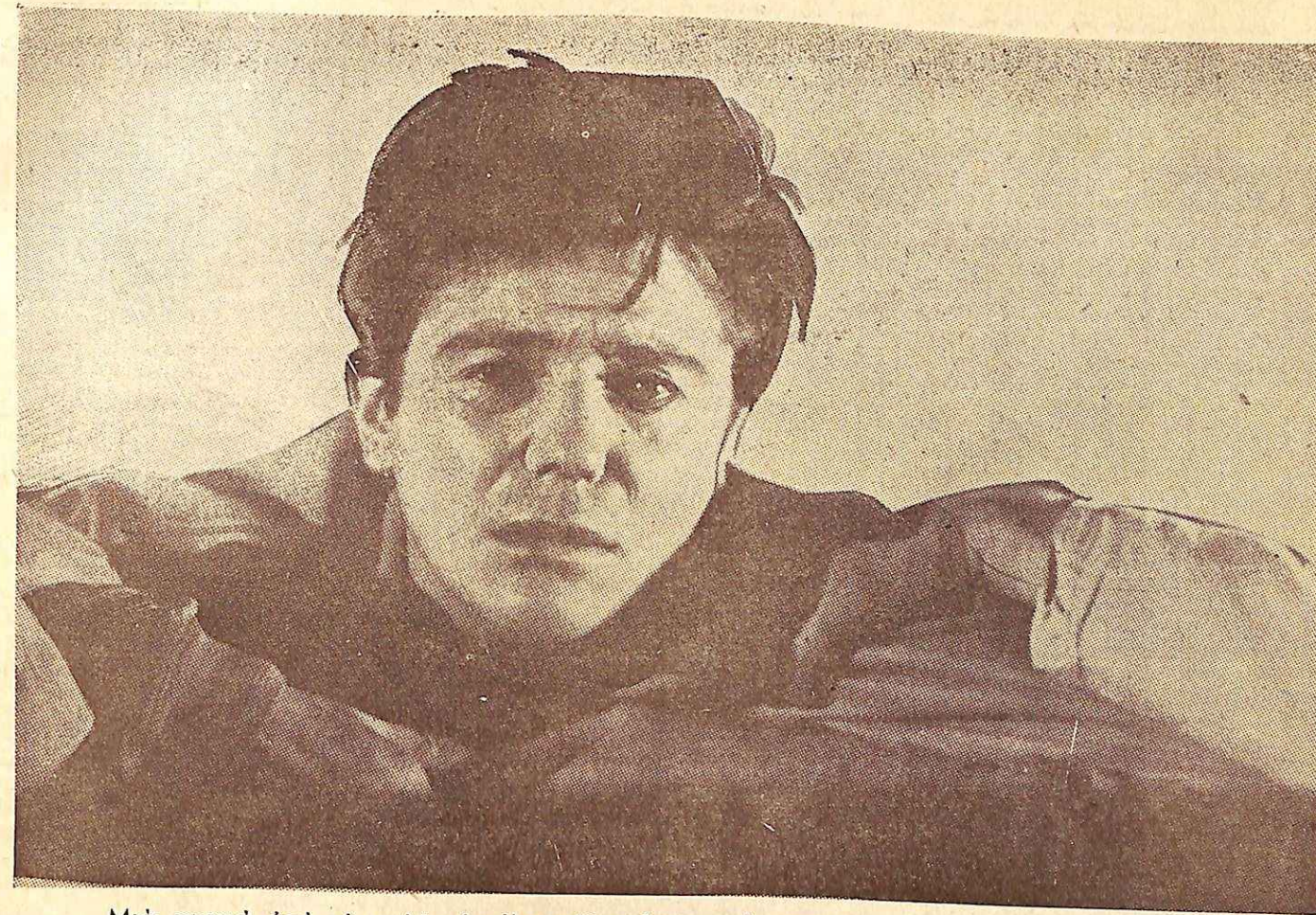
ΤΑ ΗΓΕΤΙΚΑ στελέχη αυτής της μαφίας είναι τραπεζίτες, μεγαλοεπιχειρηματίες, παλιοί διπλωμάτες. Αυτό είναι γεγονός εξαιρετικό και όχι προϊόν μυθιστορηματικής ή κινηματογραφικής φαντασίας. Οι αστυνομίες όλου του κόσμου ξέρουν τα πρόσωπα αυτά, αλλά συνήθως έχουν τα χέρια δεμένα. Η μαφία των ναρκωτικών είναι πανίσχυρη. Εκτός αυτού, οι άρχηγοί του λαθρεμπορίου φροντίζουν

πάντα να δρουν στη σκιά. Το εμπόριο κινείται κυρίως με τους μικροεμπόρους, τους μεσάζοντες, τους μεταπράτες, που είναι συνήθως άνθρωποι με υποπτο παρελθόν ή εγκληματικοί τύποι και συχνά είναι οι ίδιοι τοξικομανείς. Αυτοί διατρέχουν όλους τους κινδύνους για να πουλήσουν μια μικρή ποσότητα ναρκωτικού, συχνά νοθευμένου, με πολύ μικρό κέρδος. Αυτοί συλλαμβάνονται από την αστυνομία — και ως εκεί σματάει ο «άγώνας» κατά των ναρκωτικών. Οι «μεγάλοι» μένουν ασύλληπτοι, είτε γιατί διαθέτουν πολύ ισχυρά μέσα, είτε γιατί παραμένουν άγνωστοι, ακόμα και στους εμπόρους λιανικής πωλήσεως.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ είναι εξαιρετικά κερδοφόρο για τους «μεγάλους». Αυτό φαίνεται από τους ακόλουθους αριθμούς: Ένα κιλό οπίου πωλείται λιανικά στην Κίνα 21.000 δραχμές. Στη Γαλλία 600.000. Στην Αίγυπτο 3.000.000 δραχμές.

Η ΗΡΩΪΝΗ, λιανικώς, στοιχίζει έξη ως δώδεκα εκατομμύρια δραχμές το κιλό και ο μετασχηματισμός ενός κιλού βασικής μορφίνης σε ηρωίνη αποδίδει κέρδος δύομισυ εκατομμύρια δραχμών.

ΟΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ των τοξικομανών ποικίλουν από χώρα σε χώρα. Στην Κίνα η κατανάλωση στρέφεται κυρίως προς το όπιο που μπορεί να καπνισθεί με ελάχιστη επεξεργασία. Στις χώρες που δεν παράγουν όπιο, οι προτιμήσεις στρέφονται κυρίως προς τη μορφίνη και την ηρωίνη, που μπορούν εύκολα να μεταφερθούν και ν' αποκριθούν. Η κοκαΐνη ήταν πολύ της μόδας μετά τον

Μια σκηνή από το γαλλικό φιλμ «Χτυπώντας το κεφάλι στον τοίχο» που ιστορεί την εξέλιξη ενός τοξικομανούς

πρώτο παγκόσμιο πόλεμο γιατί τη χρησιμοποιούσαν ως «πρέζα» από τη μύτη και όχι με ενέσεις. Γύρω στο 1924 ο αριθμός των κακαΐνομανών, μόνα στο Παρίσι, υπολογίζονταν σε 80.000. Σήμερα, τα γούστα έχουν αλλάξει. Η τιμή της κοκαΐνης, άλλωστε, (6.000.000 δραχ. το κιλό) έχει γίνει απαγορευτική για τους περισσότερους καταναλωτές. Άλλα στη Βολιβία καταναλώνονται κάθε χρόνο είκοσι τόνοι φύλλων κόκας, του φυτού που βγάζει την κοκαΐνη. Στην Κολομβία και στο Περού η κόκα έχει γίνει εθνική μαστίχα, γιατί οι φτωχότερες τάξεις εξοδεύουν το ένα τέταρτο των εισοδημάτων τους για να μασσάνε τα φύλλα του μεθυστικού φυτού.

Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ του χασίς, που βγαίνει από την επεξεργασία των φύλλων της Ινδικής κανάβας, έχει αυξηθεί μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Είναι σήμερα ένα από τα πιο διαδεδομένα ναρκωτικά σ' όλον τον κόσμο. Οι τοξικομανείς που χρησιμοποιούν χασίς υπολογίζονται σε 200 εκατομμύρια. Είναι επίσης πολύ διαδεδομένο στη Γαλλία όπου η Ινδική κανάβα καλλιεργείται κρυφά από τους χωρικούς ανάμεσα στα καλαμπόκια. Πρόσφατα, η γαλλική αστυνομία ανέκαλύψε ένα αγρό σπαρμένο με Ινδική κανάβα κοντά στο αεροδρόμιο του Όρλύ, στο Παρίσι! Στις γαλλικές επαρχίες κατεσχέθησαν περίπου τρεις τόνοι Ινδικής κανάβας.

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ γίνεται συχνά εν αγνοία του ιδιοκτήτου του χωρσιού. Το χασίς στοιχίζει από 100.000 δραχμές ως δύομισυ εκατομμύρια το κιλό. Ένα τσιγάρο που περιέχει χασίς πουλιέται στο Παρίσι 300 - 600 δραχμές. Στον Καναδά, περισσότερο από τρεις χιλιάδες δραχμές.

ΤΟ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ των ναρκωτικών έχει διακυμάνσεις, ανάλογα με τις τιμές και τη μόδα, αλλά παραμένει κερδοφόρο σήμερα, όσο και στην προπολεμική εποχή. Οι ποσότητες που κατάσχονται από την αστυνομία στις διάφορες χώρες του κόσμου αντιπροσωπεύουν μόνο ένα δέ-

ΑΤΟΜΑ, ΜΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑ

Σύμφωνα με τη γνώμη των ειδικών της Επιτροπής Ναρκωτικών της Π.Ο.Υ., η βασική σύνθεση των ουσιών που προκαλούν τοξίνωση, συνίσταται στην ιδιότητα των ατόμων στο μόριο. Έτσι, η ιδιότητα μιας ουσίας να προκαλεί τοξικομανία, συνδέεται στενά με τη «μοριακή δομή» της ουσίας αυτής.

Προς το παρόν, οι γνώσεις μας δεν μας επιτρέπουν να καθορίσουμε σε ποιο τμήμα του μορίου οφείλεται, ή παράξενη αυτή ιδιότητα. Άλλα είναι αναμφισβήτητο, ότι χημικές ουσίες που έχουν την ίδια περίπου «μοριακή δομή», μπορούν να οδηγήσουν στο ίδιο είδος τοξικομανίας.

Έτσι, κάθε καινούργιο φάρμακο, εφ' όσον το μόριό του παρουσιάζει ανάλογη δομή, μπορεί να θεωρηθεί υποπτο ότι έχει την ιδιότητα να προκαλεί τοξίνωση. Αυτό ισχύει, φυσικά, μέχρις αποδείξεως του εναντίου.

Το κριτήριο αυτό της τοξικότητας διατυπώθηκε το 1950 από τους ειδικούς της Π.Ο.Υ. και εφαρμόζεται ιδιαίτερα στην ομάδα των χημικών ουσιών που συγγενεύουν με τη μορφίνη, την πετιδίνη, τη μεθαδόνη και την κοκαΐνη. Όλες αυτές οι ουσίες, έχουν περίπου την ίδια δομή και είναι γνωστόν ότι όλες προκαλούν την τοξικομανία, δηλαδή τον έθισμο του οργανισμού στη χρήση του φαρμάκου.

Η απάρθρωση αυτή, κατά τη γνώμη των ειδικών, δεν μπορεί να θεωρηθεί ακόμα πλήρης. Δεν αποκλείεται να βρεθούν αργότερα χημικές ουσίες με διαφορετική δομή, που θα οδηγούσαν εξ ίσου στην τοξικομανία.

Άλλα τα μέχρι σήμερα συμπεράσματα, είναι πολύτιμα: Μας δίνουν μια ένδειξη, που μας επιτρέπει να λύσουμε το πρόβλημα: Ποιά φάρμακα είναι επικίνδυνα, από την άποψη της τοξικομανίας; Τα φάρμακα αυτά, πρέπει να τεθούν στο «μαύρο πίνακα» και η πώλησή τους ν' απαγορευθεί, χωρίς συνταγή γιατρού.

κατο του «έμπορεύματος» που κυκλοφορεί. Δηλαδή, για κάθε κιλό ναρκωτικού που κατ'αρχήν, έννεα κιλά ξεφεύγουν και φτάνουν στην τελική κατάναλωση. Αυτό δείχνει πόσο δύσκολος και ελάχιστος αποτελεσματικός είναι ο αγώνας κατά των ναρκωτικών. Οι δρόμοι τους οποίους ακολουθεί το διεθνές λαθρεμπόριο είναι γνωστοί: Η παραγωγή της Γουγκοσλαβίας, της Τουρκίας και της Περσίας συγκεντρώνεται στην Τεργέστη ή στη Μασσαλία. Από εκεί το χασίς στέλνεται στην Αίγυπτο, από την Αίγυπτο, μέσω Χάδρης, προς την Αμερική, από την Αμερική προς την Απω Ανατολή. Την ίδια τεθλασμένη ακολουθεί η παραγωγή όπλου της Ανατολής: Το διαμετακομιστικό κέντρο είναι το Χόγκ Κόγκ όπου συγκεντρώνεται η παραγωγή των Ινδιών, της Κίνας, της Ινδοκίνας και του Σιάμ.

ΠΑΡΑΝΟΜΑ εργαστήρια σε διάφορες χώρες μετασηματίζουν το όπιο σε «βασική μορφή», κατόπιν σε ήρωϊνη. Έτσι, το ναρκωτικό χάνει τα έννεα δέκατα του βάρους του και το λαθρεμπόριο διευκολύνεται.

ΤΟ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ προϋποθέτει πολλή πονηριά και οι λαθρέμποροι χρησιμοποιούν τα πιο έκπληλα τα μεταφορικά μέσα της ξηράς, της θαλάσσης ή του αέρα. Κάθε γωνιά μπορεί να χρησιμεύσει για κρυψώνα. Οι καρβουναποθήκες των πλοίων και των τράινων, οι αποθήκες πετρελαίου, δοχεία λαδιού, κρασιού, κονσέρβες, πυροσβεστήρες, όλα μπορεί να κρύβουν μικρές ή μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών. Οι τελωνειακοί το ξέρουν. Άλλα τι μπορούν να κάνουν; Η συστηματική έρευνα ενός υπερωκεανίου ή ενός τράινου θα χρειαζόταν εβδομάδες. Και πάντα θα έμενε μια γωνιά ανεξερεύνη-

— Τι διαφορά υπάρχει μπαμπά, μεταξύ ενός λάθους και μιας άνοησίας;
— Θα σου το εξηγήσω, παιδί μου, μ' ένα πρακτικό παράδειγμα. "Ας υποθέσουμε ότι βρέχει. Πηγαίνεις στο σχολείο σου με μια παλιά ομπρέλλα, την αφήνεις μαζί με τις άλλες των συμμαθητών σου κι' φεύγοντας παίρνεις μια καινούργια. Αυτό λέγεται λάθος. "Αν όμως πιάς στο σχολείο με καινούργια ομπρέλλα και φύγεις με παλιά, αυτό ονομάζεται άνοησία!

— Ο Γάλλος σατιρικός ποιητής Πιρόν είπε μια μέρα στον Βολταίρο:
— Τίποτε άλλο δεν μπορώ πιά να φιλοδοξήσω στη ζωή μου.
— Γιατί; τον ρώτησε ο Βολταίρος.
— Φαντάσου ότι έκανα να γελάσουν δυο χωροφύλακες!..

τη. Τα ναρκωτικά κρύβονται συχνά σε κουτιά τροφίμων, σε ταχυδρομικά δέματα που προστατεύονται από το άπορητο της αλληλογραφίας, σε σωληνάκια οδοντόπαστας, σε κούφια σαπούνια, σε φυαλίδια φαρμάκων. Με την καλύτερη θέληση του κόσμου θα ήταν αδύνατον να έρευνθούν όλα αυτά. Το χασίς μπορεί να κρυφθεί ακόμα και μέσα στα τακούνια των παπουτσιών.

Η ΠΙΟ παράξενη μορφή λαθρεμπορίου ναρκωτικών γινόταν άλλοτε με τις γκαμήλες, την εποχή που το χασίς ακολουθούσε ακόμα το δρόμο των καραβανιών. Οι λαθρέμποροι έδιναν στις γκαμήλες να καταπιούν μικρούς μεταλλικούς κυλίνδρους που περιείχαν βασική μορφή. Στην άφιξη δεν είχαν παρά να περιμένουν την φυσική ενέργεια, εκτός αν έδιναν στο δυστυχισμένο τετράποδο λίγο... καθαρίσιο. Άλλ' οι Αιγύπτιοι τελωνειακοί υπάλληλοι διεπίστωσαν ότι οι τιμές των δρομίων είχαν ύψωθεί αδικαιολόγητα κι' αυτό τους έκανε να υποψιασθούν το τέχνασμα. Άρχισαν τότε να υποβάλλουν τις γκαμήλες σε ακτινοσκόπηση και το παράξενο αυτό λαθρεμπόριο πήρε τέλος.

ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ακόμα την ιστορία των άδειων χρηματοκιβωτίων που έστειλε μια τράπεζα στο υποκατάστημα της Το υποκατάστημα τα ξανάστειλε στην κεντρική τράπεζα ως άχρηστα. Αυτά τα ταξίδια των άδειων χρηματοκιβωτίων κίνησαν τις υποψίες των τελωνειακών υπαλλήλων του Αμβούργου, ιδιαίτερα όταν διαπίστωσαν ότι στην επιστροφή τα «άδεια» χρηματοκιβώτια ήταν κατά 450 κιλά βαρύτερα. Φυσικά, τα τοιχώματα ήταν γεμάτα ήρωϊνη και οι «τράπεζες» ήταν ανύπαρκτες.

ΣΤΙΣ Ήνωμένες Πολιτείες ο άριθμός των τοξικομανών έχει αυξηθεί κατά πολύ τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, στη Γαλλία την Αγγλία και την Ιταλία φαίνεται πως έχει μειωθεί. Στη Γαλλία πριν από τον πόλεμο υπήρχαν δώδεκα χιλιάδες γνωστοί στην αστυνομία τοξικομανείς. Σήμερα ο αριθμός τους δεν υπερβαίνει τις δυο χιλιάδες. Απ' αυτούς οι μισοί βρίσκονται στο Παρίσι. Η μείωση εξηγείται από τ' αποτελεσματικότερα αστυνομικά μέτρα, την αυστηρότητα του νόμου και, προ πάντων, από την αύξηση των τιμών των ναρκωτικών. Άλλ' η Γαλλία παραμένει, όπως και προ του πολέμου, έξ ατίας της γεωγραφικής της θέσεως, σημαντικό κέντρο διαμετακομίστικου εμπορίου και κατεργασίας των ναρκωτικών.

ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ επίπεδο, ο αγώνας κατά των ναρκωτικών έχει γίνει κάπως πιο αποτελεσματικός, ιδίως από την εποχή που άρχισαν να συνεργάζονται και να συντονίζουν τις ενέργειές τους οι αστυνομίες όλου του κόσμου. Επίσης, είναι πολύτιμα τα στοιχεία που συγκεντρώνει η ειδική υπηρεσία του Ο.Η.Ε. και η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας.

Ο καρκίνος και τ' αυγά

Απεδείχθη πειραματικώς ότι τα αυγά κόττας μπορούν να προκαλέσουν καρκίνο στα πειραματόζωα! Αυτό τουλάχιστον αναφέρεται στο τελευταίο τεύχος (Δεκεμβρίου) των Πρακτικών της Αμερικανικής Έταιρείας Πειραματικής Βιολογίας και Ιατρικής. Τα πειράματα διεξήχθησαν από τον δρ Γιόζελ Τσέπενβολ του πανεπιστημίου του Πορτορίκο.

Δεν υπάρχουν ένδειξεις ότι τ' αυγά έχουν παρόμοιες επιδράσεις και στους ανθρώπους. Οι επιστήμονες νομίζουν ότι, προς το παρόν τουλάχιστον, δεν προκύπτει ζήτημα αναθεωρήσεως των διαιτολογικών κανόνων και εξοστράκισσεως των αυγών από τη διατροφή των ανθρώπων.

Στα πειράματα χρησιμοποιήθηκαν ποντίκια που ανατράφηκαν, από τη γέννησή τους, με μία δίαιτα συμπληρωμένη με σκληρά βραστά αυγά. Στα περισσότερα ποντίκια εκδηλώθηκαν καρκινικοί όγκοι. Μία ομάδα ποντικίων της ίδιας ράτσας και της ίδιας ηλικίας, που ανατράφηκαν χωρίς αυγά, δεν έχουν προβληθεί από καρκίνο. Ο δρ Τσέπενβολ άρχισε να μελετάει τις καρκινογόνες επιδράσεις των τροφίμων, και ιδιαίτερα των αυγών, πάνω στα πειραματόζωα, από το 1957.

Το 1954, Αμερικανοί επιστήμονες είχαν απομονώσει στον κροκό του αυγού μία ουσία που θεωρείται καρκινογόνος. Μερικά χρόνια αργότερα άλλοι έρευνητές ανέκλυψαν στους καρκινικούς όγκους των ποντικίων μία ουσία που έμοιαζε με τη θεωρούμενη ως καρκινογόνο ουσία του κροκού των αυγών. Ο δρ Τσέπενβολ συνέδεσε τις δυο αυτές ανακαλύψεις και απέφασε να μελετήσει την επίδραση των αυγών στον όργανισμό των πειραματόζωων. Οι καρκινικοί όγκοι παρουσιάστηκαν κυρίως στο συκώτι των ποντικίων.

Το γεγονός ότι τ' αυγά περιέχουν καρκινογόνους παράγοντες για τους ποντικούς δε σημαίνει απαραίτητως ότι είναι επικίνδυνα και για τους ανθρώπους. Για ν' αποδειχθεί κάτι τέτοιο θα έπρεπε να γίνουν πειράματα με ανθρώπινα πειραματόζωα. Άλλ' αυτό, φυσικά, αποκλείεται.

Τα πειράματα του Τσέπενβολ προκάλεσαν σάλο στην Αμερική γιατί θέτουν επί τάπητος δόκλιο το ζήτημα των «καρκινογόνων ουσιών». Τι ξέρουμε για τις ουσίες αυτές; Τίποτα, ή σχεδόν τίποτα. Οι γνώσεις μας περιορίζονται στα πειράματα πάνω στα ζώα. Και όμως, επί τη βάση των πειραμάτων αυτών οι νομοθεσίες όλων σχεδόν των χωρών έχουν απαγορεύσει τη χρήση μερικων ουσιών (όπως οι χρωστικές ουσίες της ζαχαροπλαστικής) που προκαλούν όγκους στα ζώα.

Στις απέραντες άσιατικές πεδιάδες, από τη Σιβηρία ως την Κίνα, ή παλιά, πρωτόγονη λατρεία του Σαμανισμού έπιζει σ' όλο το σφρίγος και την πολυμορφία της.

Ο «Σαμάν», ο μάγος — ιερέας, μπορεί να πέσει σε μυστικοπαθή έκσταση κατά βούληση. Στην κατάσταση αυτή περιπλανάται στις ουράνιες σφαίρες ή στον υποχθόνιο κόσμο κυνηγώντας μία «κλεμένη» ψυχή. Το λειτούργημα του Σαμάν του επιβάλλεται από ένα θηλυκό πνεύμα, που θα γίνει ή ουράνια σύζυγός του. Άλλ' ή κατ'άστα ση γίνεται τραγική, όταν το «πνεύμα» που θα τον εκλέξει είναι του ίδιου φύλου. Τότε ο Σαμάν θα πρέπει να γίνει γυναίκα...

Ο ΣΑΜΑΝΙΣΜΟΣ

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ του «Σαμανισμού» γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στη Βόρεια Άσία. Αυτή ή παλιά πρωτόγονη λατρεία συναντάται εκεί σ' όλο το σφρίγος και την πολυμορφία της. Οι ιερείς του Σαμανισμού θεωρούνται μάγοι.

Χαμένες μέσα σε μία φύση έχθρική, στις απέραντες άσιατικές πεδιάδες, οι μικρές ανθρώπινες κοινωνίες συσπειρώ-

Σαμάν, με πλήρη ιερατική στολή. Κρατάει ένα τύμπανο για να καλεί τα «πνεύματα».

νουνται τρομοκρατημένες: Αισθάνονται περικυκλωμένες από υπερφυσικά όντα: Θεότητες του νερού και της γης, τοπικά «τζίν» ή δαίμονες και πνεύματα των νεκρών, μία δλόκληρη στρατιά περισσότερο τρομακτική παρά καλοπροαίρετη. Ένα μονάχα πρόσωπο από τη φυλή μπορεί να επικοινωνήσει με τις υπερφυσικές αυτές δυνάμεις, να τις ικετεύσει, να τις άφοπλίσει, ν' αγωνισθεί εναντίον τους αν είναι ανάγκη: το πρόσωπο αυτό είναι ο «Σαμάν». Είναι

ο θρησκευτικός και κάποτε πολιτικός ήγέτης της φυλής, ο ανώτατος ιερέας, ο μάγος, ο γιατρός, ο μεσολαβητής άνάμεσα στο φυσικό και τον υπερφυσικό κόσμο.

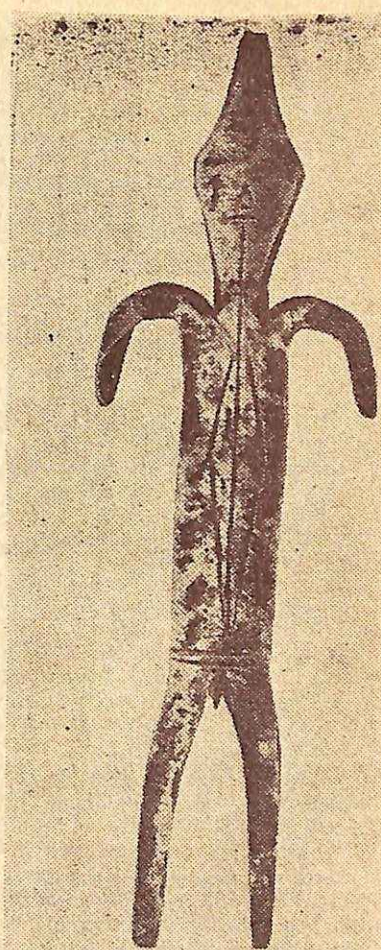
Ο Σαμάν μπορεί να πέσει σε μυστικοπαθή έκσταση κατά βούληση. Σ' αυτή την κατάσταση, το πνεύμα του περιπλανάται στις ουράνιες σφαίρες και στον υποχθόνιο κόσμο κυνηγώντας μία χαμένη ή «κλεμένη» ψυχή που ανήκει σ' έναν άρρωστο άνθρωπο. Βρίσκει την ψυχή, την ξαναφέρει στον κάτοχό της και ο άρρωστος θεραπεύεται. Ο Σαμάν είναι επίσης άρμόδιος για να προσφέρει στους θεούς την ψυχή του θύματος στις θυσίες των ζώων. Όταν πέσει λιμός ή θανατικό στη φυλή, ο Σαμάν παρουσιάζεται μπροστά στους θεούς και... τους ζητάει το λόγο! Ανάλογα με τις ικανότητές του, θα τους φοβερήσει ή θα τους εξευμενίσει.

Χωρίς τον Σαμάν, δεν υπάρχει καμιά δυνατότητα έπαφής άνάμεσα στους θεούς και στους ανθρώπους.

Ο «πνευματικός γάμος»

ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ του Σαμάν δεν εκλέγεται ως έπαγγελμα από τον ίδιο, αλλά του επιβάλλεται, παρά τη θέλησή του, από τα πνεύματα — ή μάλλον από ένα πνεύμα. Το πνεύμα αυτό θα τον καθοδηγεί και θα τον υποστηρίξει σ' όλη του τη ζωή, θα είναι ο προστάτης και συγχρόνως... ή νόμιμη σύζυγός του! Είναι μία παράξενη μορφή πνευματικού γάμου.

Οι Σαμάν στρατολογούνται πάντα από τις ίδιες οικογένειες. Άλλα το λειτούργημα δεν μεταδίδεται «κληρονομικώ δικαιώματι» από πατέρα σε γιό. Γιατί ο Σαμάν δεν προσφέρεται έθελοντικά για το λειτούργημά του. Η εκλογή γίνεται από τα «πνεύματα» και μπορεί να πέσει άπροσδόκητα σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας. Ένα από τα ουράνια πνεύματα διαλέγει έναν έφηβο. Η έφηβεία είναι συνήθως ή ηλικία της υπερφυσικής «κλήσεως» για το λειτούργημα του Σαμάν, ή ηλικία των φαντασιώσεων και της υπερειραιοθσίας.

Ξύλινο άγαλματίδιο που χρησιμοποιείται ως «φυλαχτό», από τους Σαμάν της βορειοανατολικής Άσίας.

Η «έκλογη» των πνευμάτων δεν έχει τίποτα το ευχάριστο: Είναι μία συμφορά για το άτυχο άγόρι, που καταλαμβάνεται ξαφνικά από νευρικές κρίσεις ή μελαγχολία. Αποφεύγει τη συντροφιά των ανθρώπων, άρρωσταίνει σοβαρά. Η άρρώστεια του έχει όλα τα συμπτώματα της έπιληψίας, αλλά για τα μέλη της φυλής αυτά είναι τα σημάδια της υπερφυσικής έκλογής. Τέλος, σ' ένα όνειρο ή μια ζωήρη όπτασία το «πνεύμα» άποκαλύπτει στον υποψήφιο Σαμάν και του αναγγέλλει ότι τον διάλεξε για σύντροφο. Ο νεαρός είναι υποχρεωμένος να δεχθεί, θέλει δε θέλει. «Θά είσαι ο σύζυγός μου και θα είμαι ή γυναίκα σου», λέει το πνεύμα, «θα σε προστατεύω πάντα, αλλά κατάρρα θα πέσει άπάνω σου αν μ' άρνηθείς»...

Ακολουθεί μία περίοδος «μαθητείας»... κατά τη διάρκεια της οποίας ο υποψήφιος Σαμάν μεταφέρεται συχνά στις ουράνιες σφαίρες. Μερικές από τις υπερκόσμιες χώρες κατοικούνται μόνο από ουράνιες παρθένας, που φιλοξενούν τον έπισκέπτη τους και τον μυούν στην τέχνη του έρωτα. Στο διάστημα της μαθητείας του ο νεαρός Σαμάν ζει μία έντονη έρωτική ζωή — αλλά μόνο με τη φαντασία του. Συχνά γίνεται άνίκανος να ξεχωρίσει την πραγματικότητα από τις φαντασιώσεις του. Ζει σ' ένα μαγεμένο κόσμο, διαρκώς με τη συντροφιά των «πνευμάτων» που έχουν συνήθως τη μορφή ωραίων κοριτσιών.

Μία άπ' αυτές τις ουράνιες παρθέ-

νες είναι εκείνη που τον «διάλεξε». Αυτή θα γίνει νόμιμη γυναίκα του. Ο «γάμος» γιορτάζεται με μεγαλοπρέπεια στο χωριό του νεαρού, και τότε μόνο ο υποψήφιος αναγνωρίζεται επίσημα ως «Σαμάν». Δυο σημύδες στολίζονται με γιρλάντες και αντιπροσωπεύουν τους νεόνυμφους, ενώ οι κορδέλες που ενώνουν τα δυο δέντρα συμβολίζουν τον πνευματικό δεσμό τους.

Ουράνια οικόγεια

ΑΛΛΑ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ αυτός γάμος δεν αποκλείει τον κοινό σαρκικό γάμο. Στον Σαμάν παραχωρείται το ειδικό προνόμιο της διγαμίας. Οι δυο γυναίκες, η πνευματική και η άλλη, συζούν αρμονικά. Η γήινη γυναίκα είναι περήφανη για την τιμή να μοιράζεται την κλίνη του Σαμάν με την ουράνια γυναίκα. Είναι περσιτικό να σημειώσουμε πως όλοι είναι ακράδαντα πεπεισμένοι για την ύπαρξη της πνευματικής συζύγου. Η ουράνια γυναίκα έχει, φυσικά, το προβάδισμα. Η σαρκική σύζυγος πρέπει να μιλάει γι' αυτήν με σεβασμό. Δεν μπορούν όμως και οι δυο γυναίκες συγχρόνως να αποκτήσουν παιδιά: Η γονιμότητα της μίας σημαίνει τη στειρότητα της άλλης. Όταν η γήινη γυναίκα του Σαμάν αποδειχθεί στείρα, σημαίνει πως ο Σαμάν απέκτησε οικόγεια στον ουρανό.

Στο παράξενο αυτό τρίγωνο η ζηλοτυπία είναι σπάνια, αλλά μερικές φορές η ουράνια σύζυγος δεν είναι πρόθυμη να μοιρασθεί τον έκλεκτό της με μια κοινή γυναίκα. Όταν ο Σαμάν συνάψει κανονικό γάμο χωρίς την άδεια της πνευματικής συζύγου του, δυστυχία θα πέσει στην παρείσακτη. Ο θάνατος της σαρκικής συζύγου αποδίδεται πάντα στις ραδιουργίες της ουράνιας αντιζήλου της.

Γυναίκες Σαμάν

ΠΩΣ και πότε εμφανίστηκε η θρησκεία του Σαμανισμού δεν ξέρουμε. Είναι πολύ διαδεδομένη στους πρωτόγονους λαούς της Βόρειας Ασίας, από τη Σιβηρία ως την Κίνα. Σύμφωνα με ένα μύθο της φυλής Μπουριά, ο πρόγονος των Σαμάν ήταν ο φύλαρχος Μπό - Χάν. Μια μέρα συνάντησε στο βουνό την κόρη του θεού Χορμούτ - Τεγκρί. Την αποπλάνησε και την έκανε δική του λεγοντάς της ότι δεν έχει άλλη γυναίκα. Μα η πραγματική γυναίκα του άρχισε να υποψιάζεται, τον παρακολούθησε και τον έπιασε μια μέρα επ' αυτοφώρω με την ουράνια φίλη του. Η θεά εξωργίστηκε, τους καταράστηκε και η γη κατάπιε τον Μπό - Χάν και τη γυναίκα του. Η θεά γέννησε ένα αγόρι, γιό του Μπό - Χάν, και το εγκατέλειψε κάτω από μια σημύδα. Ο χυμός του δέντρου άρχισε να στάζει στο στόμα του βρέφους που έπλεξε κι' έγινε ο πρώτος Σαμάν του λαού του...

Η πνευματική γυναίκα του Σαμάν, όταν θελήσει να φάει και να πιει, μπαίνει στο σώμα του συζύγου της. Στην περίπτωση αυτή, ο Σαμάν πρέπει να φάει και να πιει για δυο. Τεράστιες ποσότητες τροφών καταναλώνονται μ' αυτό τον τρόπο από το Σαμάν που δεν είναι παρά ένα μέσον για να τραφεί το «πνεύμα» της ούρα-

νιας συζύγου του. Άλλα το πνεύμα δεν έχει ανάγκη μόνο από τροφή και ποτό, χρειάζεται και τη στοργή του «συζύγου». Ο Σαμάν επιδιίδεται τότε σε μια πολύ έκφραστική έρωτική παντομίμα ενώ τα μέλη της φυλής παρακολουθούν με θαυμασμό τους έρωτες του... πνεύματος με τον Σαμάν.

Μερικές φορές, η υπερφυσική έκλογη για το λειτούργημα του Σαμάν πέφτει συγχρόνως σε δυο πρόσωπα της ίδια φυλής. Άλλα κάθε φυλή δεν μπορεί να έχει παρά ένα Σαμάν. Έτσι, οι δυο υποψήφιοι πρέπει να κάνουν μια άπιδειξη των ικανοτήτων τους μπροστά σ' όλη τη φυλή για να' αποφασισθεί ποιος είναι ο ισχυρότερος. Η επιδείξη συνίσταται κυρίως σε μια έρωτική παντομίμα.

Οι γυναίκες δεν αποκλείονται από το λειτούργημα του Σαμάν. Μ' όλο που δεν αποκτούν ποτέ τη δύναμη του άρσενικού Σαμάν, οι γυναίκες θεωρούνται πιο κατάλληλες ως θεραπεύτριες, ιδιαίτερα των διανοητικών ασθενειών. Όπως και οι άνδρες, οι γυναίκες Σαμάν ζουν μια διπλή ζωή. Έκλέγονται από έναν ουράνιο σύζυγο και συγχρόνως παντρεύονται σε κανονικό γάμο. Ο γήινος σύζυγος δε θεωρεί καθόλου υποτιμητική τη θέση του και δεν ζηλεύει τον ουράνιο... συνεταίρο του.

Οι άνδρόγυνοι

ΣΤΗ βόρειοανατολική Ασία βρίσκουμε μια παράξενη μορφή Σαμανισμού:

Είδαμε πως ο έφηβος «εκλέγεται» από μια ουράνια σύζυγο, ένα θηλυκό πνεύμα. Άλλ' η κατάσταση γίνεται τραγική όταν το πνεύμα είναι... το ίδιο φύλου δηλαδή άρσενικό! Στην περίπτωση αυτή ο έκλεκτός του πνεύματος πρέπει να αλλάξει το φύλο του,

Η σκηνή σ' ένα γάμο. Συζητούν δυο προσκεκλημένοι:

— Σου είπα τίποτε ο γαμπρός;
— Όχι. Περιωρίστηκε μονάχα να μου σφίξει το χέρι.

— Έχουν δικίο, λοιπόν, που λένε ότι οι μεγάλοι πόνοι είναι βουβοί!...

★

— Έλα εδώ, σε παρακαλώ, γκαρσόν, να μου εξηγήσεις τι είν' αυτό που μου έφερες. Καφές ή τσάι; Έχει μια μυρωδιά βενζίνας...

— Βενζίνης είπατε; Τότε είναι τσάι. Ο καφές μας μυρίζει πέτρε-λαιό!...

★

Ο νεαρός πελάτης του ζαχαροπλαστέιου δοκιμάζει την πάστα του κι' έπειτα λέει κάνοντας έναν μορφασμό:

— Αυτή η πάστα δεν είναι καλή!

— Πώς! κάνει έκπληκτος ο ζαχαροπλάστης. Δεν την βρίσκει καλή; Μα έχω, νεαρέ μου, έφτια να πάστες πριν ακόμα γεννηθίτε.

— Δεν άμφιβάλλω. Όμως εγώ δεν σάς ζήτησα απ' αυτές!..

να γίνει γυναίκα. Έτσι δημιουργούνται αυτές οι παράξενες μορφές των άνδρόγυνων Σαμάν που κάνουν τόση έντυπωση στους ταξιδιώτες της περιοχής.

Η μεταμόρφωση γίνεται βαθμιαία. Ο υποψήφιος Σαμάν χτενίζεται όμως οι γυναίκες, φοράει γυναικεία ρούχα, αποκτά γυναικείες συνήθειες, έκφραση και φωνή, εγκαταλείπει τα όπλα και τις ανδρικές ασχολίες, μαθαίνει να ράβει και να μαγειρεύει. Η ίδια μεταμόρφωση συμβαίνει και στο ψυχολογικό πεδίο. Γίνεται συνεσταλμένος, δειλός και ντροπαλός σαν κορίτσι. Αγαπάει τα μωρά και εκφράζει την επιθυμία να νύνη... μητέρα. Η συμπεριφορά του δεν είναι προσποιητή. Έκφράζει μια βαθιά ψυχολογική μεταβολή.

Ο μεταμορφωμένος Σαμάν διαλέγει συνήθως έναν έραστή και κατόπιν ένα σύζυγο κυρίως μεταξύ των εξαδέλφων του. Εκτελεί όλα τα καθήκοντα μιάς άφωσιωμένης συζύγου, αλλ' ο αρχηγός της οικογενείας είναι ο «άλλος», ο πνευματικός σύζυγος, που είναι υπεύθυνος γι' αυτή την ανθρώπινη τραγωδία και του οποίου η ύπαρξη και η εξουσία δεν άμφισβητούνται ποτέ. Φυσιολογική αλλαγή του φύλου δε συμβαίνει, βέβαια, παρά πολύ σπάνια. Όλοι όμως πιστεύουν ειλικρινά ότι ο Σαμάν έγινε γυναίκα.

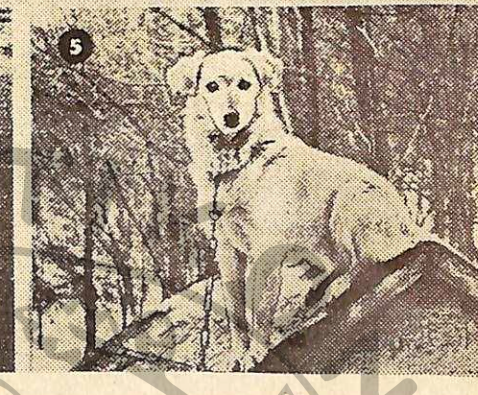
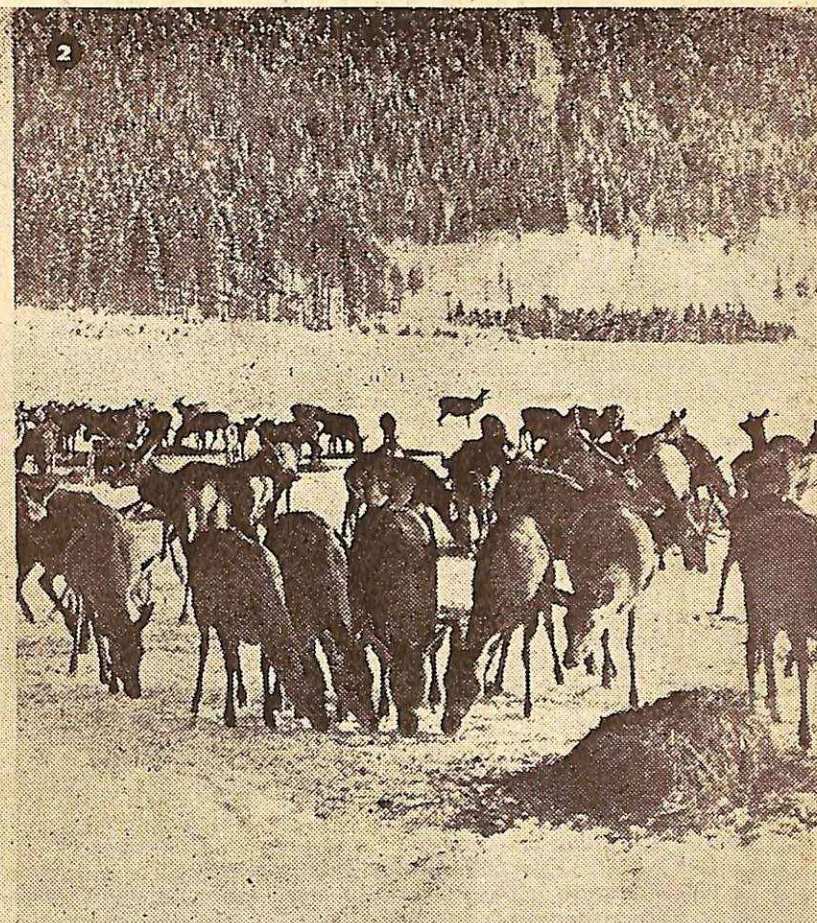
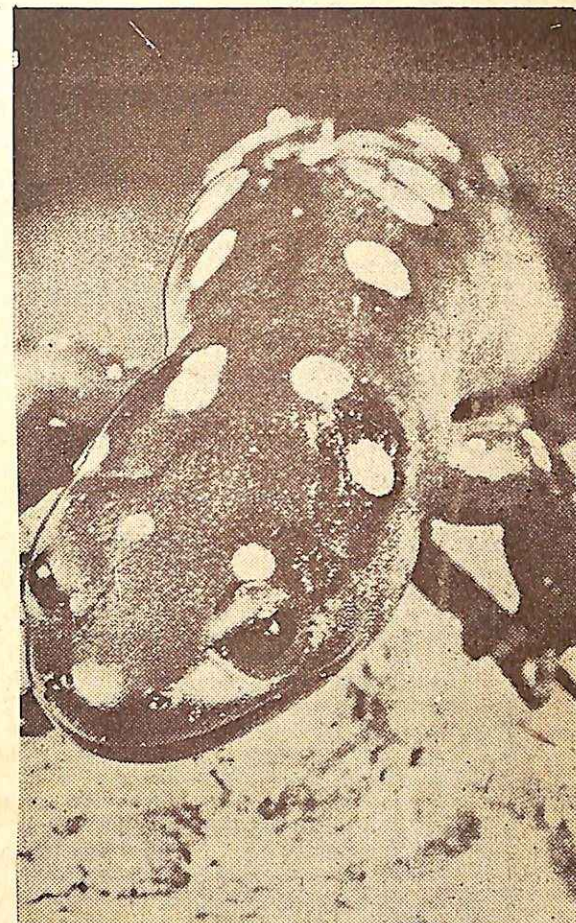
Είναι δύσκολο να εξηγήσουμε τη μορφή αυτή του Σαμανισμού. Σε μερικές περιπτώσεις θα πρέπει να υπάρχουν έμφυτες ανώμαλες τάσεις ακόμα και πριν από την «έκλογη». Άλλ' οι άνθρωπολόγοι που μελέτησαν τη φυλή των Τσούκσι, στην οποία το φαινόμενο είναι πολύ συχνό, διαπίστωσαν ότι δε συμβαίνει πάντα κάτι τέτοιο. Μερικοί από τους άτυχους Σαμάν που εκλέγονται από ένα άρσενικό πνεύμα προτιμούν την αυτοκτονία παρά την αλλαγή φύλου. Άλλοι υποτάσσονται μόνο εξωτερικά και διατηρούν φυσιολογικές σχέσεις με μια γυναίκα.

Και οι γυναίκες Σαμάν μπορούν να υποστούν το ίδιο άτύχημα: Έκλέγονται από ένα θηλυκό πνεύμα και στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνουν άνδρες. Έγκαταλείπουν τις γυναικείες ασχολίες και τα γυναικεία ρούχα και γίνονται πολεμιστές. Παντρεύονται μ' ένα κορίτσι.

Οι άνδρόγυνοι Σαμάν θκωρούνται πιο ισχυροί από τους κοινούς Σαμάν, ίσως γιατί θεωρούνται ότι μετέχουν και των δυο φύλων.

Στις Τουρκομογγολικές φυλές της κεντρικής Ασίας συναντούμε μια παραλλαγή του διφυλικού Σαμανισμού. Οι Σαμάν δεν αλλάζουν ποτέ φύλο, αλλ' οι τελευταίες φοράνε πάντα γυναικεία ρούχα με πολλά στολίσια. Φορούν επίσης και μεταλλικές πλάκες στο στήθος που παριστάνουν τους μαστούς. Μερικοί άνθρωπολόγοι ερμηνεύουν τα έθιμα ως επιβίωση του θηλυκού Σαμανισμού, γιατί λέγεται πως άλλοτε μόνο γυναίκες μπορούσαν να γίνουν Σαμάν. Άλλοι θεωρούν το έθιμο ως επιβίωση μιάς παλιάς μητριαρχίας.

Η εξήγηση όμως είναι πιο απλή: Στο πνεύμα των πρωτογόνων κανένα φύλο δε θεωρείται ανώτερο από τ' άλλο. Τα δυο φύλα αλληλοσυμπληρώνονται. Έτσι, ο Σαμάν που εκπροσωπεί τη φυλή προσπαθεί να συνδυάσει τα χαρακτηριστικά των δυο φύλων στην εξωτερική του εμφάνιση.

ΑΛΗΘΕΙΑ Ή ΟΧΙ;

1. Η σαλαμάνδρα περνά άβλαβής μέσ' από τη φωτιά. 2. Στη Γερμανία συγκεντρώνουν τα έλαφια και τα ζαρκαδία σε χειμαδιά. 3. Στους διαγωνισμούς το κούρεμα «λιοντάριου» έχει αντικατασταθεί για τα σκυλιά από το κούρεμα «ζαζού». 4. Μόνο άσπροι κύκνοι υπάρχουν. 5. Μπορούμε πάντα να μάθουμε την ηλικία ενός σκυλιού, κυττάζοντας τα δόντια του. 6. Η αγελάδα δεν έχει κοπτήρες, στην επάνω σιαγόνα.

1. Όχι. 2. Όχι. 3. Όχι. 4. Όχι. 5. Όχι. 6. Όχι. 7. Όχι. 8. Όχι. 9. Όχι. 10. Όχι. 11. Όχι. 12. Όχι. 13. Όχι. 14. Όχι. 15. Όχι. 16. Όχι. 17. Όχι. 18. Όχι. 19. Όχι. 20. Όχι. 21. Όχι. 22. Όχι. 23. Όχι. 24. Όχι. 25. Όχι. 26. Όχι. 27. Όχι. 28. Όχι. 29. Όχι. 30. Όχι. 31. Όχι. 32. Όχι. 33. Όχι. 34. Όχι. 35. Όχι. 36. Όχι. 37. Όχι. 38. Όχι. 39. Όχι. 40. Όχι. 41. Όχι. 42. Όχι. 43. Όχι. 44. Όχι. 45. Όχι. 46. Όχι. 47. Όχι. 48. Όχι. 49. Όχι. 50. Όχι. 51. Όχι. 52. Όχι. 53. Όχι. 54. Όχι. 55. Όχι. 56. Όχι. 57. Όχι. 58. Όχι. 59. Όχι. 60. Όχι. 61. Όχι. 62. Όχι. 63. Όχι. 64. Όχι. 65. Όχι. 66. Όχι. 67. Όχι. 68. Όχι. 69. Όχι. 70. Όχι. 71. Όχι. 72. Όχι. 73. Όχι. 74. Όχι. 75. Όχι. 76. Όχι. 77. Όχι. 78. Όχι. 79. Όχι. 80. Όχι. 81. Όχι. 82. Όχι. 83. Όχι. 84. Όχι. 85. Όχι. 86. Όχι. 87. Όχι. 88. Όχι. 89. Όχι. 90. Όχι. 91. Όχι. 92. Όχι. 93. Όχι. 94. Όχι. 95. Όχι. 96. Όχι. 97. Όχι. 98. Όχι. 99. Όχι. 100. Όχι.

Η ΑΝΕΜΟΒΛΟΓΙΑ

Η εύφλογια έχει γίνει άρρώστεια σπάνια, αλλά δεν έπαυσε να μάς απειλεί. Το «βλογιόκομμα» μπορεί σήμερα να θεραπευθεί.

Η ΕΥΦΛΟΓΙΑ (άνεμοβλογία) υποδόσκει ακόμα σε πολλές περιοχές της Ευρώπης. Ά-πο καιρό σε καιρό, εκδηλώνονται μερικά ανησυχητικά κρούσματα. Έντελως πρόσφατα, προκάλεσε το θάνατο πολλών ανθρώπων στην Αϊδελβέργη της Γερμανίας. Θά-νατοι από εύφλογια σημειώθηκαν επίσης στη Γαλλία και Ιταλία. Είπαν ότι πρόκειται για επιδη-μία, αλλά ο χαρακτηρισμός είναι σίγουρα υπερβολικός. Από την έ-ποχή που άρχισε να εφαρμόζεται ο συστηματικός έμβολιασμός των παιδιών κατά της εύφλογιας, η άρρώστεια περιωρίστηκε σε μεμο-νωμένες σποραδικές περιπτώ-σεις, που δε δικαιολογούν την αν-ηυχία που προκαλεί ακόμα η λέξη αυτή.

★
Η εύφλογια είναι μια μεταδοτική άρρώστεια που προκαλείται από άγνωστους ακόμα ιούς. Αρχίζει μ' έναν ισχυρό πυρετό που συνο-δεύεται από έμετους, διάρροια και έντονη βασιανιστική δίψα. Την τρίτη ή την τετάρτη μέρα έμ-φανίζονται εξανθήματα που, άρ-χίζοντας από το πρόσωπο, καλύ-πτουν σιγά - σιγά τον κορμό και τα μέλη. Τα εξανθήματα φαίνονται στην αρχή μικρές κηλίδες, έπει-τα γίνονται φουσκάλες γεμάτες πύ-ον που όταν σκάσουν ξεραίνονται και αφήνουν σημάδια στο δέρ-μα. Υπάρχουν και σοβαρότερες μορφές: Είναι η «συρρέουσα εύ-φλογια», κατά την οποία όλο-κληρο το σώμα σκεπάζεται από εξανθήματα και το δέρμα δεν μπορεί πιά ν' αναπνεύσει. Είναι και η «αίμορροϊκή εύφλογια» κα-τά την οποία το αίμα τρέχει από τα εξανθήματα και ο άρρω-στος πεθαίνει από αιμαρραγία.

Η εύφλογια είναι πολύ επικίν-δυνη κατά την περίοδο της κυο-φορίας, όχι μόνο για τη μέλλου-σα μητέρα, αλλά και για το παι-δί. Στα 56% των περιπτώσεων προκαλεί αποβολή, αλλά ύπαρ-χει και ο έξ ίσου σοβαρός κίν-δυνος να γεννηθεί το παιδί προ-τού θεραπευθεί η μητέρα, όπό-τε είναι βέβαιον ότι η άρρώ-στεια θα μεταδοθεί και σ' αυτό. Τις περισσότερες φορές, εύτυ-χώς, η εύφλογια εκδηλώνεται σε ήπιες μορφές. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι τα σημάδια που αφήνει στο πρόσωπο, τα οποία πολύ δύσκολα εξαφανίζονται. Πριν από μερικές δεκαετίες έ-βλεπε κανείς στο δρόμο άμέ-τρητους ανθρώπους με «βλογιο-κομένο» πρόσωπο. Σήμερα τα βλογιοκομένα πρόσωπα είναι πολύ πιο σπάνια και τα περισ-σότερα, φυσικά, ανήκουν στην

παλιότερη γενεά. Με τις σύγχρο-νες μεθόδους, άλλωστε, τα σημά-δια μπορούν ν' απαλειφθούν.

★
Η άνεμοβλογία είχε και την καλή της πλευρά: Χάρη σ' αυτήν ανακαλύφθηκε ο έμβολιασμός. Το 1796, τον καιρό που η ά-νεμοβλογία έκανε θραύση στην Αγγλία, ένας Άγγλος γιατρός, ο Τζένερ, παρατήρησε πως ένα αγόρι, που περιποιόταν τις αγε-λάδες σ' ένα αγρόκτημα, δεν είχε προσβληθεί από την άρρώστεια ενώ οι περισσότεροι άνθρωποι του κτήματος ήταν κρεβατωμένοι από την επιδημία. Ακόμα και οι αγελάδες είχαν προσβληθεί από δαστίνα («δούπουν», μια μορφή εύφλογια των ζώων).

Ο Τζένερ είχε τότε την ιδέα να μολύνει τους ανθρώπους με την άρρώστεια των αγελάδων για να τους προφυλάξει από την εύ-φλογια. Το πείραμα είχε πλήρη επιτυχία. Ο «δαμαλισμός» (ο έμβολιασμός, που όφειλε τ' όνο-μά του στις αγελάδες) εφαρμό-ζεται σήμερα όχι μόνο στην εύ-φλογια, αλλά και σε πολλές άλ-λες άρρώστειες.

Ο δαμαλισμός του Τζένερ εί-ναι αυτός που ονομάζεται «διασ-ταυρωμένος έμβολιασμός»: Ο Ι-ός μιας ασθένειας εξασφαλίζει την άνοσία κατά του ίδιου μιάς άλλης άρρώστειας. Σε πολλές χώρες του κόσμου ο έμβολιασμός κατά της εύφλογιας είναι υποχρεωτικός στη βρεφική ηλικία. Άλλα χρειά-ζεται κι ένας αναδομαλισμός στην ηλικία των ένδεκα και των είκο-σιενός ετών.

Άλλοτε, τα σημάδια της άνεμο-βλογιάς ήταν ανεξίτηλα. Σήμε-ρα, όμως τα πράγματα δεν εί-ναι τόσο τραγικά. Πρώτα απ' ό-λα, η εύφλογια έχει γίνει εξαι-ρητικά σπάνια άρρώστεια. Κι έπειτα, οι δερματολόγοι καταφέρ-νουν ν' απαλείφουν τα σημάδια.

Η πιο πρόσφατη μέθοδος, που άρχισε να εφαρμόζεται πριν από πέντε χρόνια περίπου, είναι η λεγόμενη μέθοδος της «σκληρα-ποξέσεως». Διακρίνεται σε δυο στάδια:

Πρώτα, το δέρμα συστέλλε-ται με τη βοήθεια μιας απο-σκληρυντικής ουσίας, κατόπιν ά-ποξέεται έλαφρά μ' ένα ειδικό έρ-γαλείο που επιτρέπει την αφαί-ρεση των αλλοιωμένων από τα σημάδια στρωμάτων του δέρμα-τος, ενώ τα υγιή στρώματα μέ-νουν ανέπαφα.

Έπειτα το δέρμα ξανασχημα-τίζεται σιγά - σιγά κι' έτσι, ά-κόμα κι' ένα παραμορφωμένο ά-πό την άνεμοβλογία πρόσωπο μπο-ρεί να ξαναβρεί τη φρεσκάδα του.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ... που γαυγίζει

Επί 18 μήνες, ένας πολύ καθώς πρέ-πει ηλικιωμένος κύριος... γαυγίζει άκα-τάχετα, κάθε δέκα λεπτά! Γαυγίζει τόσο δυνατά, ώστε άκουγόταν σε άκτίνα έκατοντάδων μέτρων. Τώρα έχει σχεδόν θεραπευθεί, χάρη στη χλωροπρομαζίνη, ένα καινούργιο κατευναστικό.

Η πρωτοφανής περίπτωση του «άν-θρώπου που γαυγίζει», αναφέρθηκε πρόσ-φατα σε μιά επιστημονική ανακοίνω-ση ενός Άγγλου γιατρού. Ο άρρω-στος (γιατί πρόκειται περί νευρικής παθήσεως), αισθανόταν ακατανίκητη ά-νάγκη να γαυγίζει σαν σκύλος. Όταν το έκανε αυτό, τον έπιαναν έλαφροί νευ-ρικοί σπασμοί. Το γαύγισμα γινόταν χειρότερο τη νύχτα, λίγο προτού κοι-μηθεί. Άλλα και την ημέρα, συχνά τρέ-μαζε τον κόσμο με άγρια γαυγίσματα μέσα στο λεωφορείο ή στον κινηματο-γράφο. Όταν συναντούσε κανένα σκυ-λί (άληθινό σκυλί, φυσικά) στο δρόμο, τότε γινόταν άληθινό πανδαιμόνιο.

Ο άτυχος κύριος, που είναι εκ φύ-σεως άριστέρoχειρ, πιστεύει ότι το έ-λάττωμά του άνάγεται στην έποχή που ο δάσκαλός του τον υποχρέωσε να χρη-σιμοποιεί το δεξί χέρι. Φαίνεται πως αυτό, προκάλεσε μια βαθειά ψυχική δια-ταραχή. Είχε άρχισε να γαυγίζει από τα σχολικά του χρόνια, αλλά σε ηλικία 63 ετών το έλάττωμά του έγινε τόσο έντονο, ώστε αναγκάστηκε να εγκαταλεί-ψει τη δουλειά του. Τώρα, με τη χλωρο-προμαζίνη, φαίνεται πως η κατάστασή του έχει βελτιωθεί.

★ ΝΕΑ ΦΑΡΜΑΚΑ κατά του καρκίνου

Η έγκυρη άγγλική έβδομαδιαία Ια-τρική έφημερίδα «Λάνσετ», δημοσιεύει έκθεση τριών επιστημόνων, στην οποία άνεφέρεται ότι το φάρμακο τρεταμίνη, που άποτελεί σύνθεση άζώτου και υπε-ρίτη, δέσωσε την ζωή άσθενών που πάσχουν από καρκίνο του πνεύμονος, έφ' όσον δεν επιδέχεται έγχείρηση. Οι τρεις αυτοί επιστήμονες — Γκόντον Τζάκ, Λέσλυ Ντόυ και Μουσταφά Μου-σταζαλί Παλεσβόλα, εκ Βομβάης — σε προκαταρκτική έκθεση των άναφέρ-ρουν ότι σε 43 άσθενείς, οι οποίοι υπε-βλήθησαν στη νέα θεραπεία, η κατά-σταση σε 30 απ' αυτούς βελτιώθηκε, ενώ οι άκτινογραφίες των άλλων τεσ-σάρων ήσαν φυσιολογικές.

Η έφημερίς «Λάνσετ», όμως και η εταιρία «Ιμπεριαλ Κέμικαλ Ιντά-στρις», η οποία παρσκεύασε το νέο φάρμακο, εκφράζουν έπιφυλάξεις. Εκ-πρόσωπος της εταιρίας είπε ότι τα έ-πιτευχθέντα άποτελέσματα, πρέπει να γίνουν δεκτά με μεγάλη έπιφύλαξη, δε-δομένου ότι είναι πολύ νωρίς για να κριθεί κατά πόσον είναι θετικά.

Έξ άλλου, το Πρακτορείο Τάς, μετέ-δωσε ότι οι Σοβιετικοί επιστήμονες κα-τάρθωσαν να εξαγάγουν από το φλοιό του φυτού Έλεάγνος ουσία με ισχυρές άντικαρκινικές ιδιότητες.

Ο καθηγητής Σαμπάντ, διάσημος καρ-κινολόγος και μέλος της Σοβιετικής Α-καδημίας Επιστημών, έδήλωσε ότι η νέα αυτή ουσία, άφου έδοκιμάσθηκε σε ζώα, παρασκευάζεται ήδη σε βιομηχανική κλι-μακα για να διατεθεί στα νοσοκομεία.

ISSAK ASIMOV

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Το διαστημόπλοιο «Τριπλό Γάμ-μα», που ταξιδεύει στο νεφέλωμα του Ήρακλέους, μεταφέρει μιά έ-πιστημονική άποστολή στον πλανή-τη Τζούνιορ του ήλιακού συστήμα-τος Λαγκράνζ. Μαζί με την άπο-στολή ταξιδεύει και ο Μάρκ Άνούν-τσιο, ένας νεαρός με υπερτροφική μνήμη, που ανήκει στην «Μνημοτε-χνική Υπηρεσία», μιά ειδική υπη-ρεσία έρευνών. Ο κυβερνήτης του διαστημόπλοιου Φόλεμπτ ένοχλείται από την παρουσία του, γιατί τον θεωρεί καταδότη. Διαπληκτίζεται με τον Άνούντσιο και τον δρ Σέφιλντ που τον συνοδεύει. Ο Άνούντσιο έχει ζητήσει να ιδεί το ήμερολόγιο του διαστημόπλοιου, πράγμα που έξοργί-ζει τον Φόλεμπτ, ο οποίος φαίνεται ότι έχει κάτι να κρύψει. Η προηγού-μενη άποικιστική άποστολή στον πλανήτη Τζούνιορ, έχει έξολοθρευθεί από μυστηριώδεις αίτίες. Η άνάγνω-ση του ήμερολογίου δεν απέδωσε κα-νένα διαφωτιστικό στοιχείο στον Ά-νούντσιο. Το διαστημόπλοιο προσ-γειώνεται στον Τζούνιορ, αλλά τις πρώτες μέρες δεν επιτρέπεται η έξο-δος στο πλήρωμα. Μονάχα ένα μέλος της έπιστημονικής άποστολής, κάνει δυο έξερευνητικές πτήσεις με έλικό-πτερο. Μετά τη δεύτερη πτήση, γίνε-ται συγκέντρωση του επιστημονικού προσωπικού...

★
ΦΩΟΥΚΣ εξέθεσε τις έντυπώ-σεις του:

— Τά δυο μεγαλύτερα ποτάμια έχουν κατεύθυνση από βορρά προς νότο κατά μήκος των άνατολικών παρυ-φών τις δυτικής όροσειράς. Υπάρχουν πολλοί παραπόταμοι που σχηματίζουν ένα δικτυωτό στην κεντρική πεδιάδα. Η πεδιάδα αυτή είναι λίγο κατηφορι-κή με το άνατολικό της άκρο ψηλότε-ρο από το δυτικό. Αυτό δεν είναι πα-ράξενο, άφου η άνατολική όροσειρά εί-ναι ψηλότερη, ευρύτερη και πιο συμπα-γής από την άλλη. Δεν μόρεσα να κά-νω μετρήσεις, αλλά μου φαίνεται πως θα είναι ψηλότερη από τα Ιμαλάια. Μοιάζει πολύ με την όροσειρά Βου-τσάο του Έσπέρου. Η κορυφή της φτά-νει ως τη στρατόσφαιρα. Τα δυο μεγά-λα ποτάμια ένώνονται έκατό περίπου χιλιόμετρα νοτίως του Ισημερινού, περνούν από ένα μεγάλο φαράγγι της δυτικής όροσειράς και χύνονται στον ά-σκανό. Το δέλτα που σχηματίζεται στις έκβολές τους είναι, φυσικά, ή πιο κατάλληλη θέση για την πρωτεύου-σα του πλανήτη. Όλοι οι έμπορικοί δρόμοι προς το έσωτερικό της ήπειρου συγκλίνουν άναγκαστικά εδώ. Έτσι το δέλτα γίνεται ιδεώδες έμπορικό κέντρο. Ακόμα και η άνατολική άκτή της ή-πειρου δεν μπορεί να έπικοινωνήσει με

τη δυτική παρά μόνο διά θαλάσσης γιατί ή μεταφορά έμπορευμάτων διά ξηράς δυσχεραίνεται από τις πανύψη-λες όροσειρές. Συνεπώς, στο σημείο αυτό των έκβολών θα έβαχνα για τα έ-ρείπια της πρώτης άποικιακής έγκατα-στάσεως, έστω κι' αν δεν είχαμε τις συντεταγμένες. Καί πραγματικά εκεί είχαν στήσει τα τσαρδιά τους. Έδλε-παν μακριά, στο μέλλον...

— Νομίζω πως είχαν μέλλον... είπε ο Νόβι χαμηλόφωνα. Δε θά έχουν μείνει πολλά πράγματα από την πρώτη έγ-κατάσταση, φαντάζομαι...

— Ο Φώουκς προσπάθησε να πάρει το πράγμα φιλοσοφικά:

— Έχουν περάσει πάνω από έκα-τό χρόνια, τι μπορούσαμε να περιμέ-νουμε; Πάντως, έχουν μείνει περισσό-τερα απ' όσα ήλπιζα ότι θα βρώ. Τα κτίριά τους ήταν πρόσκαιρα, τα εί-χαν μεταφέρει κομμάτι κομμάτι από τη Γή. Έχουν καταρρεύσει και ή βλά-στηση τα σκέπασε. Μόνο ή ψυχρή άτ-μόσφαιρα του Τζούνιορ τα φύλαξε από την ολοκληρωτική έξαφάνιση. Τά δέν-τρα, ή τα φυτά που μοιάζουν με δέν-τρα, είναι μικρά και φαίνεται πως ά-ναπτύσσονται δύσκολα. Όπωσδήποτε, όλη ή περιοχή έχει καλυφθεί από φυτά. Από το έλικόπτερο, το μόνο σημάδι που δείχνει ότι υπήρξε κάποτε εκεί μιά έγκατάσταση, είναι το έλαφρά διαφο-ρετικό χρώμα της βλαστήσεως.

— Φωτογράφησε την περιοχή; ρώ-τησε ο Σάϊμον.

— Ο Φώουκς έδειξε μιά έγχρωμη φω-τογραφία:

— Έδώ φαίνονται μερικά ύψωματα. Θα ήταν κάποτε κτίρια ή μηχανήματα. Αυτά εδώ, φαντάζομαι, θα είναι νεκρι-κοί τύμβοι.

— Υπάρχουν λείψανα, όσά, ή τί-ποτα τέτοιο; ρώτησε ο Νόβι.

— Τίποτα.

— Ίσως υπάρχουν άγρια ζώα, είπε ο Φώουκς θμησιάζοντας νευρικά. Έβρε-χε την ώρα που άποδιδάσθηκε. Το έ-δαφος ήταν λασπερό. Ήταν σκοτεινά και φυσούσε παγερός άνεμος. Οι φω-τογραφίες που πήρα με υπέρυθρες άκ-τίνες δεν άποδίδουν την καταθλιπτική άτμόσφαιρα του τοπίου. Ένοιωθα πως με περικύκλωναν χίλια φαντάσματα...

Η προληπτική διάθεση της Φώουκς ήταν μεταδοτική. Τα μέλη της άποστο-λής άνατρίχισαν. Ο Σάϊμον φώναξε άγρια:

— Αφήστε αυτές τις βλακειές!

Σε μιά απόμηση γωνιά, ή σουδλερή μύτη του Μάρκ Άνούντσιο τεντώθη-κε μ' έντονη περιέργεια προς το Φώ-ουκς. Κατόπιν στράφηκε προς τον Σέ-φιλντ, που στεκόταν όπας πάντα στο πλάι του και ψιθύρισε:

— Φαντάσματα; Είπε κάτι για φαν-τάσματα...

Ο Σέφιλντ άγγιξε έλαφρά τον ά-

δύνατο ώμο του Μάρκ και άπάντησε χαμηλόφωνα:

— Είναι τρόπος του λέγειν, Μάρκ. Το λέει χωρίς να το πιστεύει. Έτσι γεννιούνται οι προλήψεις και οι δεισι-δαιμονίες...

★
Κατσουφιασμένος, ο κυβερνήτης Φό-λεμπτ έπισκέφθηκε τον Σάϊμον το ά-πόγευμα, μετά τη δεύτερη άνιχνευτική άποστολή του Φώουκς, και του είπε χωρίς περιστροφές:

— Δεν πάμε καλά, δρ Σάϊμον, δεν πάμε καλά. Οι άνδρες του πλήρωμα-τος είναι άνήσυχτοι και νευρικοί, πολ-λύ νευρικοί...

Το παρατηρητήριο ήταν άνοιχτό. Ο Λαγκράνζ Ι είχε δώσει πριν από έξη ώ-ρες και το κοκκινωπό φώς του Λαγ-κράνζ ΙΙ, που δρισκόταν κι' αυτός στη δύση του έρριχνε πορφύρες άνταύγειες στα γκρίζα μαλλιά του Φόλεμπτ.

Ο Σάϊμον που ή στάση του απέ-ναντι στο πλήρωμα γενικά και τον κα-πετάνιο ιδιαίτερα, ήταν στάση συγκρα-τημένης δυσφορίας και έκνευρισμού, εί-πε με μιά χειρονομία άνυπομονής που εξέφραζε τα αισθήματά του:

— Τί συμβαίνει πάλι, καπετάν Φό-λεμπτ;

— Είμαστε εδώ πάνω από δυο έ-βδομάδες, με το ήμερολόγιο της Γης. Κι' ακόμα κανείς δε βγαίνει απ' το διαστημόπλοιο χωρίς ειδική στολή. Κι' όταν ξαναμπάνει, τον περιλούζουμε με άκτινοβολίες. Γιατί όλα αυτά; Εί-ναι ή άτμόσφαιρα επικίνδυνη;

— Όχι, απ' όσο ξέρω...

— Τότε γιατί να μην πάρουν οι άνδρες λίγο καθαρόν άέρα;

— Φόλεμπτ, αυτό θα τ' άποφασίσω έγώ.

Το πρόσωπο του καπετάνιου έγινε πιο κόκκινο απ' το κοκκινωπό φώς του Λαγκράνζ ΙΙ.

Το συμβόλαιό μου γράφει ότι δεν είμαι υποχρεωμένος να μείνω αν το διαστημόπλοιο κινδυνεύει. Ένα τρο-μαγμένο και έπαναστατημένο πλήρωμα είναι πραγματικός κίνδυνος. Και το αν θα μείνω ή θα φύγω θα τ' άποφα-σίσω έγώ!

— Δεν μόρεϊς να επιβάλεις πει-θαρχία στους άνδρες σου;

— Υπάρχουν όρια.

Ο Σάϊμον θα είχε τη διάθεση να χώσει μιά ύδρογονική χειροβομβίδα στο πελώριο στόμα του καπετάνιου για να τον κάνει να σιωπάσει μιά για πάντα, άλλ' άποφάσισε να μην έξωθήσει τα πράγματα. Βράζοντας από θυμό, εί-πε με προποποιητή ήρεμία:

— Δεν υπάρχει κανένας φόβος. Για-τί έκνευρίζονται; Βρισκόμαστε σ' έναν καινούργιο πλανήτη και πρέπει να εί-μαστε έπιφυλακτικοί. Δεν μόρεϊς να το έξηγησεις αυτό στους άνδρες σου;

— Έπιφυλακτικοί, έπειτα από δυο έβδομάδες; Αρχίζουν να υποπτεύων-

ται ότι κάτι τους κρύβουμε. Καί ξέρεις ότι πραγματικά τους κρύβουμε κάτι. Έξω άλλου, ή άδεια αποδοχάσεως είναι απαραίτητη. Είναι δικαίωμα τους να τη ζητήσουν. Καί είναι αδύνατον να την άρνησώμε χωρίς να τους εξηγήσουμε τὸ λόγο.

— Δώσε μου καιρό ως αύριο, είπε ὁ Σάϊμον περιφρονητικά.

★

Τὴν ἄλλη μέρα, τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς συγκεντρώθηκαν στὸ θάλαμο ἐλέγχου. Ὁ Σάϊμον ἀνοίξε τὴ συζήτηση:

— Ὁ Βερνάνσκυ μᾶς λέει ὅτι δὲν ἀνεκάλυψε ἐπικίνδυνα στοιχεῖα στὴν ἀτμόσφαιρα. Ὁ Ροντρίγκες, ἐπίσης, δὲ δῆρκε ἐπιδημίες μικροοργανισμῶν ὁποιοδήποτε τύπου.

Τὸ ὕψος τῶν ἐπιστημόνων ἐξέφραζε τὴ δυσπιστία τους. Ὁ Νόβι παρατήρησε:

— Καί ὅμως, οἱ ἄποικοι πέθαναν ἀπὸ ἀρρώστεια. Θάπαιρνα ὄρκο γι' αὐτό...

— Δὲν ἀποκλείεται, ἀπάντησε ἀμέσως ὁ Ροντρίγκες. Ἀλλὰ μπορεῖς νὰ μᾶς ἐξηγήσεις πῶς; Σὰς τὸ εἶπα καὶ σὰς τὸ ξαναεἶπα. Ὅλοι οἱ πλανῆτες τοῦ γῆινου τύπου ἔχουν ὠρισμένες μορφές ζωῆς καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι πάντα πρωτεϊνική στὴ φύση τῆς καὶ στὴ σύστασή τῆς μοιάζει πάντα ἢ μὲ τὰ κύτταρα ἢ μὲ τοὺς ἰούς. Αὐτὸ εἶναι ὄλο. Ἐδῶ σταματοῦν οἱ ἀναλογίες. Ἐσεῖς οἱ ἀνειδίκευτοι (ὁ Ροντρίγκες ὑπογράμμισε περιφρονητικά τὴ λέξη) νομίζετε πῶς ὅλα εἶναι τὰ ἴδια. Δὲν καταλαβαίνετε τὶς ἀπέραντες δυνατότητες ἀλλοιώσεων τοῦ πρωτεϊνικοῦ κυττάρου. Ἀκόμα καὶ στὴ Γῆ κάθε ζωικὸ εἶδος ἔχει τὶς δικές του ἀρρώστειες. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς διαδίδονται σὲ πολλὰ εἶδη συγχρόνως ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε μὴ ἀρρώστεια ποὺ θὰ μπορούσε νὰ προσβάλει ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ζωικά εἶδη. Νομίζετε πῶς ἕνας ἰὸς ἢ ἕνα βακτηρίδιο ποὺ ἐξελιίσεται ἀνεξάρτητα ἐπὶ δισεκατομμύρια χρόνια μὲ διαφορετικὰ ἀμυνοξέα, διαφορετικὰ συστήματα ἐνζύμων, διαφορετικὸ μεταβολισμό, θὰ μπορούσε νὰ θερίσει τὸν ἄνθρωπο σὰ γῆινη χολέρα. Εἶναι μὴ παιδαριῶδης ἰδέα.

Ὁ Νόβι, ποὺ ὡς γιατρός τῆς ἀποστολῆς αἰσθάνθηκε προσβεβλημένος γιὰ τὸν περιφρονητικὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ «ἀνειδίκευτου» δὲν ἦταν διατεθειμένος νὰ καταθέσει τὰ ὅπλα:

— Ὁ ἄνθρωπος μεταφέρει τοὺς μικροοργανισμούς του ὅπου πηγαίνει, Ροντρίγκες. Ποῖος μπορεῖ νὰ ξέρει ἂν ὁ ἰὸς τοῦ κοινοῦ κρουολογίματος, ἢ τῆς γρίπης, δὲν ἐξελεῖσθηκε σὲ κάτι θανάσιμο ὑπὸ τὴν ἐπίδραση ἀγνώστων παραγόντων τοῦ νέου πλανητικοῦ περιβάλλοντος; Κάτι τέτοιο θὰ μπορούσε νὰ συμβεῖ ἀκόμα καὶ στὴ Γῆ. Θυμάσαι τὴν περίπτωσή τῆς ἐπιδημίας ὑπεροστρακίαν τοῦ ἔτους 2.755 π. Χ.;

— Ἐξέρω τὴν ἐπιδημία τοῦ 2.755, εἶπε ὁ Ροντρίγκες ἐρεθισμένος, ξέρω καὶ τὴν ἐπιδημία τῆς γρίπης τοῦ 1918 καὶ τὴν ἐπιδημία τῆς χολέρας τοῦ Μεσαίωνα.

Ἀλλὰ τί προσπαθεῖς ν' ἀποδείξεις μ' αὐτά; Τέτοια πράγματα δὲν ἔχουν συμβεῖ τοὺς τελευταίους αἰῶνες. Ἡ ἀποικιακὴ ἐγκατάστασις τοῦ Τζούνιορ ἰδρύθηκε μονάχα πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦταν πρωτόγονοι. Εἶχαν γιατροὺς, εἶχαν ἀποθέμα-

τα ἀντιβιοτικῶν, ἤξεραν νὰ κάνουν καλλιέργειες μικροβίων καὶ νὰ συνθέτουν ἐμβόλια. Ἐκτὸς αὐτοῦ, τοὺς ἔστειλαν καὶ μὴ ἱατρικὴ ἀποστολὴ βοηθείας.

Ὁ Νόβι χάιδεψε τὴ στρογγυλὴ κοιλία του καὶ εἶπε μὲ πείσμα:

— Τὰ συμπτώματα τῆς ἀρρώστειας ἔδειχναν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μόλυνση τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος. Δύσποια καί...

— Ἔξέρω τὰ συμπτώματα, διέκοψε ὁ Ροντρίγκες ὄλο καὶ πιὸ ἐκνευρισμένος. Ἀλλὰ δὲν ἦταν μικροβιακὴ ἀρρώστεια. Εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό.

— Πές μας λοιπὸν τί ἦταν;

— Αὐτὸ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ μου ἀρμοδιότητα. Ὡς μικροβιολόγος, μπορῶ μονάχα νὰ βεβαιώσω ὅτι δὲν ἦταν μόλυνση. Ἀποκλείεται νὰ ἦταν. Εἶμαι μ α θ η μ α τ ι κ ὡς βέβαιος γι' αὐτό.

Ὁ Ροντρίγκες ἐτόνισε ἰδιαίτερα τὸ ἐπίρρημα «μαθηματικῶς».

Ἡ ὁμήγυρη ἀναταράχθηκε λίγο καθὼς ὁ Μάρκ Ἀνούντσιο ἀνοίγε τὸ δρόμο του ἀνάμεσα στοὺς ἐπιστήμονες γιὰ νὰ βρεθεῖ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Ροντρίγκες. Γιὰ πρώτη φορὰ τὸλμησε νὰ μιλήσει σὲ μὴ ἀπ' αὐτὲς τὶς συγκεντρώσεις.

— Μαθηματικῶς; ρώτησε δειλὰ. Εἶπατε μαθηματικῶς;

Ὁ Σέφιλντ εἶχε σπεύσει ν' ἀκολουθήσει τὸν Ἀνούντσιο μωρμουρίζοντας «μὲ συγχωρεῖτε, μὲ συγχωρεῖτε...» καθὼς ἀνοίγε τὸ δρόμο του πατώντας τοὺς κάλους τῶν ἐπιστημόνων.

Ὁ Ροντρίγκες, σὲ προχωρημένο στάδιο νευρικοῦ ἐρεθισμού, ἔκανε ἕνα μορφοσμοὶ ἀηδίας καὶ εἶπε:

— Τί θέλετε ἐσεῖς, ἐδῶ;

Ὁ Μάρκ ζάρωσε. Ἀρχισε νὰ τραυλίζει:

— Εἶπατε... πῶς εἴσθε... μαθηματικῶς βέβαιος ὅτι δὲν εἶναι μόλυνση. Ἡθελα νὰ ξέρω τί σχέση ἔχουν... τὰ μαθηματικά... μὲ τὴ μικροβιολογία.

Τὰ ἔχασε, εἶχε γίνεи κατακκόκινος. — Ἐξέφρασα τὴν ἐπαγγελματικὴ μου γνώμη! εἶπε ὁ Ροντρίγκες ἀπότομα, μὲ ἐπισημότητα, καὶ γύρισε τὶς πλάτες στὸν Ἀνούντσιο.

Στὸν αἰῶνα τῆς Συνομοσπονδίας τῶν Κόσμων ἦταν ἀπαράβατος κανὼνας καλῆς συμπεριφορᾶς νὰ μὴ θέτει ποτε κανεὶς σὲ ἀναμφισβήτηση τὴν ἐπαγγελματικὴ γνώμη ἑνὸς ἄλλου, γιατί αὐτὸ σήμαινε πῶς ἡ ἐπιστημονικὴ του τὸ σήμαινε καὶ ἡ νοημοσύνη του ἦταν κατάρτιση καὶ ἡ νοημοσύνη του ἦταν τόσο ἀμφίβολος, ὥστε οἱ γνώμες του θὰ μπορούσαν νὰ συζητηθοῦν ἀκόμα κι' ἀπὸ ἕναν ἐπιστήμονα ξένος εἰδικότητος. Ἦταν μὴ θανάσιμη προσβολὴ ποὺ σ' ἕναν πιὸ δόρυρα αἰῶνα θὰ ὠδηγοῦσε σὲ χειροδικία.

Ὁ Μάρκ τὰ ἤξερε ὅλα αὐτά, ἀλλὰ ἤξερε ἐπίσης ὅτι ἀνήκει στὴ Μνημοτεχνικὴ Ὑπηρεσία καὶ νόμιζε πῶς αὐτὸ τοῦ ἔδινε τὸ δικαίωμα νὰ υπερβαίνει λίγο τὰ ὅρια τῆς καλῆς συμπεριφοράς. Ἀγγίζει ἑλαφρὰ τὸν ὄμο τοῦ Ροντρίγκες ἐνῶ οἱ ἄλλοι παρακολουθοῦσαν τὴ σκηνὴ ἐμβρόντητοι.

— Ἐξέρω πῶς εἶναι ἡ ἐπαγγελματικὴ σας γνώμη... ἀλλὰ... θὰ ἤθελα νὰ μοῦ ἐξηγήσετε...

Ὁ Ροντρίγκες στράφηκε σὰ νὰ τὸν εἶχε δαγκώσει φίδι:

— Νὰ σοῦ ἐξηγήσω! Μὰ τὸ Σύμπαν! Νὰ σοῦ ἐξηγήσω! Καὶ ποῖος εἶσαι ἐσύ ποὺ τολμάς νὰ κάνεις ἐρωτή-

σεις στὸν Μιγκουέλ Ἀντόνιο Ροντρίγκες ὁ Λοπέζ!

Ὁ Μάρκ ὑποχώρησε τρομαγμένος μπροστὰ στὸν ἀγριεμένο Ροντρίγκες, ἀλλὰ ὁ Σέφιλντ εἶχε φτάσει τώρα κοντὰ του καὶ πῆρε θάρρος. Ὁ πρῶτος φόβος του μεταβλήθηκε σὲ ἐξάλλη ὀργή. Ἀγνόησε τὸν Σέφιλντ, ποὺ τοῦ ψιθύριζε κάτι στ' αὐτὴ καὶ φώναζε ὑστερικά:

— Εἶμαι ὁ Μάρκ Ἀνούντσιο, τῆς Μνημοτεχνικῆς Ὑπηρεσίας, καὶ ὑπέβαλα μὴ ἐρώτηση. Ἐχω δικαίωμα. Θέλω νὰ μοῦ ἐξηγήσετε...

— Δὲν ἔχω τίποτα νὰ ἐξηγήσω! Σέφιλντ, πάρε αὐτὸ τὸ βυζανιάρικο καὶ βάλε νὰ κοιμηθεῖ! Κι' ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ ποὺ συνέβη, καλύτερα νὰ μὴ ξαναβρεθεῖ στὸ δρόμο μου! Γαϊδούρι!

Τὴν τελευταία λέξη τὴν εἶπε χαμηλόφωνα ἀλλ' ἀκούστηκε καθαρά σὲ ὅλη τὴν αἴθουσα. Ὁ Σέφιλντ ἔπιασε τὸν Μάρκ ἀπὸ τὸ χέρι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποσπάστηκε βίαια. Ξεφώνιζε στὰν τρελὸς:

— Βλακόμouτρο! Ἀπατεῶνα! Οὐραγοτάγγε! Δὲν εἶσαι ἐπιστήμονας, δὲν ξέρεις ποῦ πᾶν τὰ τέσσερα! Ἀφίστε με, δρ Σέφιλντ! Βλακόμouτρο! Δὲ θυμάσαι τίποτα ἀπ' ὅτι ἔμαθες καὶ δὲν ἔχεις μάθει καὶ πολλὰ πράγματα. Εἴσατε ὅλοι ἴδιοι, ὅλοι!

— Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Διαστήματος, πάρε ἀπὸ δῶ αὐτὸ τὸν ἡλίθιο, Σέφιλντ, φώναξε ὁ Σάϊμον.

Ὁ Σέφιλντ, ἀναποκοκκινισμένος, ἔσκυψε καὶ σήκωσε τὸν Μάρκ Ἀνούντσιο στὸν ἀέρα. Τὸν ἔφερε σηκωτὸ ὡς τὴν πόρτα.

Ὁ Μάρκ ἔκλαιγε μὲ λυγμούς. Κοντὰ στὴν πόρτα, μπόρεσε ν' ἀρθρώσει μὲ δυσκολία:

— Ἀφίστε με κάτω. Θέλω ν' ἀκούσω... θέλω ν' ἀκούσω τί λένε...

— Ὅχι, μὴν ξαναπᾶς μέσα, Μάρκ, εἶπε ὁ Σέφιλντ.

— Ἀφίστε με, δὲ θὰ κάνω φασαρία, ἔθελω νά...

Δὲν ἀποτελείωσε τὴ φράση του. Ἐπείσε λιπόθυμος στὴν ἀγκαλιά τοῦ Σέφιλντ.

★

Στὴν αἴθουσα συνεδρίασεως ὁ Σάϊμον, ταραγμένος ἀκόμα, εἶπε στοὺς ἄλλους:

— Ἐν τάξει, ἐν τάξει! Ἀς ἐπανεέλθουμε στὴ συζήτηση. Ἐλάτε, ἡσυχία παρακαλῶ! Ἐξέρω τὴν ἀποψη τοῦ Ροντρίγκες. Ἐχει ἀρκετὸ κύρος γιὰ μένα καὶ δὲ φαντάζομαι νὰ ὑπάρχει κανένας ἄλλος ἐδῶ μέσα ποὺ ν' ἀμφισβητεῖ τὴν ἐπαγγελματικὴ γνώμη τοῦ Ροντρίγκες.

— Καλύτερα ν' ἀνοίξει ἡ γῆ καὶ νὰ τὸν καταπιεῖ! μωρμουρίζε ἀπειλητικὰ ὁ Ροντρίγκες.

Ὁ Σάϊμον συνέχισε:

— Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει κανένας κίνδυνος μόλυνσεως, θὰ πῶ στὸν κυβερνήτη Φόλεμπη νὰ χορηγήσει ἀδεις ἀποδοχάσεως στὸ πλήρωμα χωρὶς ἰδιαίτερα προστατευτικὰ μέτρα κατὰ τῆς ἀτμοσφαιράς. Οἱ ἄδεις εἶναι ὠφέλιμες γιὰ τὸ ἡθικὸ τῶν ἀνδρῶν. Ἐχει κανεὶς ἀντίρρηση;

Κανεὶς δὲν εἶχε ἀντίρρηση. Ὁ Σάϊμον συνέχισε:

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια

Ὁ Λουδοβίκος ὁ 14ος βασιλευε, ἢ καλύτερα ὑπάκουγε ἀκόμη στὸν Μαζαρίνο...

Ἐνα Σαββάτο στὶς 10 Νοεμβρίου τοῦ 1657, ἐνῶ πλησιάζε ἡ νύχτα, ἕνας παπᾶς καὶ τρεῖς ἄντρες θάψανε στὸν αὐλόγυρο μιᾶς ἐκκλησιᾶς κοντὰ στὸ Φονταινεμπλῶ, ἕνα βαρὺ φέρετρο. Τὸ αἷμα ἔσταζε ἀπ' τὴν κακοκλεισμένη κάσα... Πάνω στὸ μνημα στήσανε τὴν ἐπιγραφή:

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ
Ο ΜΟΝΑΛΝΤ ΧΙ

Ἔτσι τέλειωνε ἕνα φρικτὸ δράμα, ποὺ εἶχε ἀρχίσει λίγες ὥρες νωρίτερα.

Χριστίνα - Μοναλντέτσι

ΜΙΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ ΤΟΝ ΕΡΑΣΤΗ ΤΗΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 10ης Νοεμβρίου ὁ πᾶτερ Λε Μπέλ, ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τῶν Μαθουρίνων, κλήθηκε στὸν πύργο ἀπ' τὴν Χριστίνα τῆς Σουηδίας. Ὑποκλίνεται μπροστὰ στὴν ἡγεμονίσσα, ποὺ φιλοξενεῖ ὁ Μαζαρίνος... Εἶναι ἀράγε ὥραία ἡ ξακουστὴ βασίλισσα Χριστίνα; Ἐχει μέση δαχτυλιδένια, πλούσιο στήθος, τὸ πρόσωπο μεγάλο ἀλλ' ἀψεγάδιαστο, μ' ἔντονα χαρακτηριστικά. Ἀλλὰ ἡ προσωπικότητά της, ἀξίζει ὅσα κι' ἂν πεί κανεὶς! Τὴ βασίλισσα! Μιὰ βασίλισσα ντυμένη ἀντρίκια, ποὺ τὴν ὑπηρετοῦν δαλέδες κι' ὄχι καμαριέρες. Μιὰ βασίλισσα, ποὺ βρίζει σὰν καροτσιέρης. Μιὰ βασίλισσα ποὺ μὲ τὸ καμταίκι στὰ χέρια, μαστιγώνει τὰ σκυλιὰ καὶ τοὺς ἐραστὲς της. Μιὰ βασίλισσα ποὺ μιλάει στὰ λατινικά, ξέρε ὅχτῳ ξένες γλώσσες καὶ καταλαβαίνει ἔντεκα. Μιὰ βασίλισσα εὐθυμὴ καὶ πεισματάρη, ἀξέθυμη καὶ χαδιάρη. Μιὰ βασίλισσα πουντραρισμένη, φκισασιδωμένη, μὲ περούκες ποὺ θρωμάει κρασίλες, ταμπάκο. Μιὰ βασίλισσα ποὺ δὲν φοβάται οὔτε τὰ χιόνια, οὔτε τοὺς πάγους. Μιὰ βασίλισσα ποὺ ἐμπνέει τρόμο καὶ μῖσος. Μιὰ βασίλισσα ἀπιστή, ποὺ δηλώνει: «Ἄν ὑπάρχει Θεός, θὰ τὴν πάθω σίγουρα».

Τὸ φύλο μου δὲν συγχωράει
τὶς ἀδυναμίες μου

Α θέλατε ν' ἀκούσετε, τί λέει ἡ ἴδια γιὰ τὸν ἑαυτὸ της;

«Σὲ μὴ τόσο εὐτυχισμένη γέννηση, σὲ τόσα ταλέντα, ἡ τύχη ἀνακάτωσε ἐλαττώματα ποὺ δὲν καταπολέμησα. Ἦμουν καχύποπτη καὶ υπερβολικὰ φιλόδοξη. Ὁξέθυμη κι'

ἀνυπόμονη, αὐστηρὴ καὶ εἴρων. Δὲν συγχωροῦσα κανένα κι' αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα ἀντὶ νὰ λιγοστεύουν μὲ τὰ χρόνια καὶ τὴν καλὴ μου τύχη, αὐξήθηκαν τόσο πολὺ, ποὺ κατάλαβα πῶς εἶναι δικὰ μου προσωπικὰ ἐλαττώματα καὶ δὲν ὀφείλονται στ' ἀξίωμά μου... Ἐπίσης γελάω πολὺ συχνὰ καὶ ὑπερβολικὰ δυνατὰ, καὶ περπατῶ γρήγορα. Ὅλα αὐτά, βέβαια, δὲν θὰ εἶχαν σημασία, ἂν δὲν βρίσκονταν σὲ μὴ κοπέλλα. Τὸ φύλο μου κάνει τὶς ἀδυναμίες μου ἀκόμα πιὸ ἀσυγχώρητες».

Ἡ Χριστίνα ξεχνάει ν' ἀναφέρει τὴ σκληρότητά της. Γιὰ αὐτὸ τὸ Σάββατο τοῦ Νοέμβρη, θὰ διατάξει νὰ στραγγαλίσουν τὸν ἄντρα ποὺ ἀγαπᾶ.

Ὁ πᾶτερ Λε Μπέλ, περιμένει νὰ του ἀπευθύνει ἡ βασίλισσα τὸ λόγο. Θυμάται τὴν πρώτη του συνάντηση μαζί της στὶς 6 τοῦ Νοέμβρη. Ἡ Χριστίνα τὸν εἶχε ρωτήσει γιὰ τὴ μυστικότητα τῆς ἐξομολόγησής.

— Τὴν κρατᾶει ὁ κλήρος τῆς Γαλλίας;

Ὁ πᾶτερ τὴν εἶχε καθησυχάσει.

— Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶμαι τυφλὸς καὶ μουγγός.

Τότε ἡ βασίλισσα τοῦ ἐμπιστεύθηκε καὶ χαρτί.

— Ὅα μοῦ τὰ φέρετε πάλι, ὅταν σὰς ξανακαλέσω.

Ἔτσι, τὴν φορὰ αὐτὴ ὁ κλόγγερος κουβάλησε μαζί του τὸ πακέτο. Πλάι στὴ βασίλισσα στέκεται ὁ νεαρὸς ἐραστὴς της, ὁ Ἰταλὸς μαρκήσιος Ρινάλντο Μοναλντέτσι. Τὸν εἶχε συναντήσει στὴν Ἰταλία κι' ἐνοίωσε ἀμέσως νὰ τὴν τραβάει ἀφάνταστα. Ἰσως, γιὰ πρώτη φορὰ, ἡ Χριστίνα γνώρισε ἰσὴν σήμαινε ἔρωτας καὶ χτυποκάρδι.

Σήμερα, ὁ Ρινάλντο στηρίζεται σ' ἕνα ἐβένινο μπαστούνι, σύμβολο τοῦ ἀξιώματός του. Τὴ μέρα ὑπηρετεῖ τὴν ἡγεμονίσσα τοῦ σὰν Μέγας Σταυλάρχης. Τὴ νύχτα, εἶναι ἄραγε ὁ μόνος ποὺ παίζει τὸ ρόλο τοῦ ἐραστή; Ἐνας ἄλλος Ἰταλός, ὁ νεαρὸς κόμης Σεντινέλλι, λοχαγὸς τῆς φρουράς, λένε πῶς ἀρχίζει νὰ ἐκτελεῖ τὰ ἴδια νυχτερινὰ καθήκοντα μὲ τὸν Μοναλντέτσι. Ὅπως καὶ νᾶναι τὰ πράγματα, οἱ δύο ἄντρες μισοῦνται καὶ τσακώνονται.

Σήμερα, ὁ Σεντινέλλι παρακολουθεῖ τὴ σκηνὴ μὲ δύο ἀνθρώπους του.

Ἡ Χριστίνα, μόλις ἀναπαύσασε τὸν χαίρετισμὸ τοῦ κλόγγερου.

— Πάτερ μου, δώστε μου ἐκεῖνο τὸ πακέτο μὲ τὰ γράμματα.

Ἡ βασίλισσα εἶναι σίγουρη, πῶς ὁ Ρινάλντο Μοναλντέτσι τὴν ἔχει προ-

δώσει. "Όταν δοκίμασε να καταλάβει το βασίλειο της Νεάπολης, ο μαρκήσιος είχε αναλάβει τις διαπραγματεύσεις. Το πακέτο που ο ανύποπτος ηγούμενος των Μαθουρίων επιστρέφει στη βασίλισσα, περιέχει αντίγραφα των γραμμάτων, που ο Μέγας Σταυλάρχης έχει ανταλλάξει με τους Ισπανούς, ενάντια στην ηγεμονισιά του.

— Προδότη, του φωνάζει η βασίλισσα δείχνοντάς του τα γράμματα.

Ο Μοναλντέτσι πασχίζει να διαμαρτυρηθεί. Αυτά τ' αντίγραφα είναι πλαστά! "Η μήπως τάφτιαξε η ίδια ή Χριστίνα; Τώρα ο Ρινάλντο την παθαίνει! Έξ' άλλου, η βασίλισσα θυμάται απ' τον κόρφο της τ' αυθεντικά γράμματα.

— Αναγνωρίζετε την υπογραφή σας;

Τέλος μιάς αγάπης κι' όχι τιμωρία προδοσίας

Ο ΦΟΥΚΑΡΑΣ ο Ρινάλντο δοκιμάζει να ρίξει το σφάλμα σε τρίτους. "Η Χριστίνα τον άκούει υπομονετικά. Ο μαρκήσιος πέφτει στα γόνατα, θερμopαρακαλά την έρωμένη του να τον συγχωρέσει. Ο Σεντινέλλι κι' οι δυο άντρες του τραβάνε το ξίφος απ' το θηκάρι. Περιμένουν το σύνθημα της Χριστίνας, αλλά ο Μοναλντέτσι τραβάει τη βασίλισσα απ' τη μιά γωνιά της σάλας στην άλλη, παρακαλώντας την διαρκώς να τον άκούσει και να δεχτεί τις δικαιολογίες του. Κάτι που η Αύτης Μεγαλειότητα δεν του άρνιείται, αλλά τον άκούει με μεγάλη ύπομονή, δίχως να φανερώνει κανένα δείγμα θυμού.

— Πάτερ μου, λέει τέλος στον κληρικό, βλέπετε και να είσαστε μάρτυρας, πώς δεν έχω καμιά προκατάληψη γι' αυτόν τον άνθρωπο και πώς δίνω σ' αυτόν τον προδότη όλο τον καιρό με το παραπάνω για να δικαιολογηθεί, αν μπορεί.

Φαίνεται, πώς ο Βολταίρος είχε μαντέψει την πραγματική αιτία, γράφοντας:

«Δεν ήταν μιά βασίλισσα που τιμωρούσε έναν υπήκοο, ήταν μιά γυναίκα που έσβυσε μιάν έρωτοδουλειά, μ' έναν φόνο». "Ίσως, λοιπόν, να επρόκειτο για την τιμωρία ενός αδιάκριτου έραστή.

★

ΜΙΑΝ ώρα ολόκληρη, ο Μοναλντέτσι χτυπιέται κάτω απ' το ψυχρό βλέμα της Χριστίνας. Μιλάει, υπαινίσσεται, πασχίζει να την μαλακώσει. "Εκείνη τον κυττάζει άσυγκίνητη. Σίγουρα θα φέρνει στη σκέψη της το πόσο τον είχε αγαπήσει, πόσο διψούσε για τα χάδια του, πόσες φορές είχε αποκοιμηθεί πάνω σ' αυτό το πλατύ στήθος!... Μήπως, ακριβώς, επειδή σ' αυτή τη δυνατή άγκαλιά έγινε η Χριστίνα αληθινή γυναίκα, δεν μπορεί και να τον συγχωρέσει;... Τελικά, σε μιά στιγμή που ο έραστής της σταματά για ν' ανασάνει, η βασίλισσα στρέφεται προς τον πάτερ Λε Μπέλ.

— Έγω άποσύρομαι και σάς άφήνω αυτόν τον άνθρωπο. Προετοιμάστε τον για το θάνατο και φροντίστε για την ψυχή του.

Ο καύμένος ο ηγούμενος, προσπαθεί να μεσολαβήσει.

— Δεν μπορώ να τον συγχωρέσω, άπαντάει η βασίλισσα. Του έμπιστεύτηκα, όπως σ' έναν πιστό υπήκοο, τις πιο σοβαρές μου υποθέσεις και τις πιο κρυφές σκέψεις μου. Του φέρθηκα σαν σε άδελφό, ως τον τιμωρήσει ή συνειδήσή του.

"Επειτα, κυττάζοντας για τελευταία φορά τον έραστή της, προσθέτει:

— Έμπρός, μαρκήσιε, φροντίστε για την ψυχή σας, πρέπει να πεθάνετε!

Μ' ένα βάδισμα βασιλικό βγαίνει απ' την αίθουσα.

Μαρκήσιε, φρόντισε για την ψυχή σου

ΤΩΡΑ πιά ο Ρινάλντο είναι μόνος μπροστά στον καλόγερο και στους τρεις φονιάδες, που με το σπαθί στο χέρι, τον υποχρεώνουν να εξομολογηθεί. Ο κατάδικος ρίχνεται στα πόδια του Σεντινέλλι, παρακαλώντας τον να πάει να ζητήσει την έπιείκεια της βασίλισσας. Ο αξιωματικός ύπακούει, παρά τα αισθήματα που τρέφει γι' αυτόν. "Όταν ξαναγυρίζει στη σάλα, άρκείται στο να επαναλάβει τα λόγια της Χριστίνας:

— Μαρκήσιε, προσευχήσου στο Θεό για την ψυχή σου. Πρέπει να πεθάνεις!

Ο Ρινάλντο ξεσπάει σε λυγμούς και παρακαλεί τώρα τον καλόγερο να πάει στη Χριστίνα. Ο Λε Μπέλ ύπακούει. Μπαίνει μέσ' στην κάμαρα της βασίλισσας. Είναι μόνη. Το πρόσωπό της, δεν φανερώνει καμιά συγκίνηση. «Την πλησίασα, διηγήθηκε ο κληρικός, έπεσα στα πόδια της. Με δάκρυα στα μάτια και λυγμούς στην καρδιά, την θερμopαρακαλούσα να δώσει χάρη σ' αυτόν, τον μαρκήσιο».

— Σας το ζητώ, Κυρία, στο όνομα του Ίησου Χριστού.

— Λυπάμαι που δεν μπορώ να σας εύχαριστήσω. Ο δυστυχισμένος αυτός, δεν πρέπει να ελπίζει σε τίποτε πιά.

Ο Λε Μπέλ κάνει κουράγιο και τολμάει να διαμαρτυρηθεί:

— Κυρία, βρίσκεστε στο σπίτι του βασιλιά της Γαλλίας. Προσέξτε σ' αυτό που πάτε να κάνετε. Θα το άγκρινει ο βασιλιάς;

Η Χριστίνα ύψώνει τη φωνή:

— Το δικαίωμα της άπονομής της δικαιοσύνης μου άνήκει και μπορώ να το εξασκώ παντού και πάντα. Δεν είμαι αϊχμάλωτη του βασιλιά της Γαλλίας. Μονάχα στο Θεό θα δώσω λόγο για τις πράξεις μου.

— Κυρία, παραδώστε τον μαρκήσιο στο βασιλικό δικαστήριο.

— Πώς, Πάτερ μου, έχω που αντιπροσωπεύω την άνωτατη, άπόλυτη δικαιοσύνη προς τους υπηκόους μου, να καταντήσω να λογοδοτώ για έναν προδότη υπηρέτη, μολονότι έχω στα χέρια μου τις άποδείξεις της φλυαρίας του! Γυρίστε πίσω και φροντίστε για την ψυχή του.

Ο Μοναλντέτσι βγάζει σπαραχτικές κραυγές. Στην έπιμονή του κληρικού, δέχεται ν' άρχισει την εξομολόγησή του. Ξάφνου, η πόρτα άνοίγει. Είναι ο πνευματικός της βασίλισσας. Ο Ρινάλντο αναθαρρεύει, σηκώνεται και τον ίκετεύει να μεσολαβήσει. Ο παπάς δέχεται και πηγαίνει μαζί με τον Σεντινέλλι να δει τη Χριστίνα.

Δέν είναι πιά φονικό, είναι σφαγή

ΕΙΝΑΙ ένας άναντρος, άπαντά η βασίλισσα. Πρέπει να πεθάνει. Και για να τον άναγκάσετε να όμολογήσει, πληγώστε τον.

— Μαρκήσιε, λέει ο Σεντινέλλι στο γυρισμό. Πρέπει πιά να πεθάνεις. Έξομολογήθηκες;

Δίχως να περιμένει άπάντηση, σπρώ-

χνει με το ξίφος του τον Ρινάλντο Ίσαμε το βάθος της αίθουσας. Ο μελλοθάνατος προσπαθεί με το χέρι του ν' άπομακρύνει το όπλο, κόδοντας έτσι τα τρία δάχτυλα του δεξιού του χεριού.

Έν τώ μεταξύ, το σπαθί τον χτυπάει, αλλά στραβώνει ή λάμα. Οι σάρκες κομματιάζονται. Ο λοχαγός του καταφέρνει άκόμη μιά σπαθιά στο κεφάλι.

— Άχ, Πάτερ μου, Πάτερ μου! φωνάζει ο πληγωμένος, ενώ κυλιέται χάμω.

Ο καλόγερος γονατίζει, δίνοντάς του άφεση άμαρτιών.

Την ίδια στιγμή, οι φονιάδες προχωρούν και τον ξαναχτυπούν στο κεφάλι. Κατακομματιάζουν αυτή την ίκευτική μορφή με τα σπαθιά τους, αλλά, αλλοίμονο, κανένα χτύπημα δεν φέρνει το θάνατο. Σωστό σφάλξιμο! Ο δυστυχος σέρνεται στο πάτωμα. Σε κάθε χτύπημα, ξεφωνίζει, ζητάει χάρη, μετά παρακαλεί να του κόψουν επί τέλους, μιά και καλή το λαιμό.

Η Χριστίνα στην κάμαρά της, άκούει τις κραυγές του θύματος, τις θρισίες των φονιάδων. Στέλνει τον πνευματικό της να μάθει τα νεώτερα. Άντικρύζοντας τον ο Μοναλντέτσι, ξαναγαίρνει κουράγιο. Σέρνεται καταματωμένος, καταφέρνει άκόμα και να σηκωθεί. Ο παπάς όμως δεν του φέρνει τη χάρη. Τον μεταλαβαίνει και ξαναφεύγει.

Τη φορά αυτή ο Σεντινέλλι καταφέρνει να του τρυπήσει το λαιμό. Ο μαρκήσιος πέφτει στο πλάι και δεν ξαναμιλάει πιά. Έξακολουθούσε όμως ένα ολόκληρο τέταρτο της ώρας ν' άναπνέει. Έτσι, ο μαρκήσιος αυτός, άφου έχασε όλο του το αίμα, τερμάτισε τη ζωή του στις 4 το άπόγευμα.

Προσάβησαν να πλύνουν το πάτωμα, αλλά το αίμα είχε διαποτίσει τις πέρες.

Στο άναμεταξύ, ο εξομολογητής παραβενεμένος, πηγαίνει να δει την Χριστίνα.

— Κι' όμως, ή Μεγαλειότητά σας τον άγαπούσε!

— Τώρα πιά, μπορώ να τον αγαπώ, γιατί ο θάνατος τα σβύνει όλα!...

Άλλά δεν μετάνιωσε για τίποτε. Ο Μαζαρίνος της διαμήνυσε μιά συμβουλή, που έμοιαζε με διαταγή: Να άγκαταλείψει τη Γαλλία. Έκείνη άρνήθηκε και του άπάντησε:

«Προτιμώ να στραγγαλιζώ, παρά να φοδάρω. Όσον άφορά τον Μοναλντέτσι, σάς λέω πώς, αν δεν τον είχα έκτελέσει, δεν θα μπορούσα να κοιμηθώ ήσυχη. Όχι μόνο δεν έχω κανέναν λόγο να μετανιώσω, αλλά όπεναντίας, έχω εκατό χιλιάδες αίτιες για να είμαι κατενθουσιασμένη. Αυτή είναι ή γνώμη μου γι' αυτό το θέμα. Άν σάς άρέσει, θα ήμουν γοητευμένη, αν όχι, δεν πρόκειται να την αλλάξω...».

★

Παρ' όλα αυτά, ή Χριστίνα φρόντισε για τον νεκρό έραστή της, που άναπαύονταν στον αλόγου της έκκλησούλας του Άβόν. Στις 12 του Νοέμβρη, έστειλε εκατό λίρες στον πάτερ Λε Μπέλ «για να προσευχηθεί στο Θεό, για την ψυχή του Μαρκήσιου».

(Μετ. Σ.Α.)

Η ΓΥΜΝΗ ΜΑΓΙΑ

SAMUEL EDWARDS ΜΕΤ: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Η «Γυμνή Μάγια» ιστορεί τον έρωτα ενός από τους μεγαλύτερους ζωγράφους της Ισπανίας, του Φραγκίσκου Γκόγια με τη διάσημη για την όμορφιά και την άκολασία της Μαρία Γκαυετάνα, δούκισσα του Άλμπας.

Είναι ή εποχή που οι πρώτοι άνεμοι της Δημοκρατίας ρίχνουν τα φεουδαρχικά καθεστώτα. Μονάχα στην Ισπανία, ή Ίερή Έξέταση εξακολουθεί να έπιβάλλει τον σκληρό νόμο της.

Ο Γκόγια τρομερά εύεξαπτος μονομαχεί με τον άνεπιό του Μεγάλου Έρρεζεταστή της Σαραγόσσας, τον άξιωματικό Ντόν Λουί, έξ άφορμής μιάς έλαφρής γυναίκας, μιάς «Μάγια». Τον τραυματίζει σοβαρά και καταφεύγει στη Μαδρίτη, όπου γνωρίζει την Ζοζέφα, την άδελφή του ζωγράφου Μπαγιέ και την παντρεύεται. Ο γάμος είναι έντελώς άταίριαστος. Η Ζοζέφα, τύπος στενοκέφαλης και άυταρχικής γυναίκας, δεν μπορεί να ζήσει με μιά ζεστή και παιδική φύση, όπως ο Γκόγια. Ο χωρισμός υπήρξε βίαιος κι' ο Γκόγια ξαναγυρίζει στον παλιό του κόσμο, άνάμεσα στον Λαό.

Κάποτε συναντά τη Δούκισσα του Άλμπας και μαγεύεται από την όμορφιά της. Ένας συνοδός άξιωματικός θέλει να τον άπομακρύνει. Άνάδει, όπως πάντα, τον τραυματίζει σοβαρά και, με συντροφιά τον άφωσιωμένο του φίλο Χουανίτο, κρύβεται μέσα στον άτίθασο και παράνομο κόσμο των ταυρομάχων, όπου εργάζεται περιοδεύοντας την Ισπανία, από πολιτεία σε πολιτεία, για να μη τον άναγνωρίσει ή άστυνομία που άναζητεί τα ίχνη.

Παλεύοντας με τους ταύρους, έρχεται κατάντικρυ προς τον θάνατο, γνωρίζει καλύτερα τον έαυτό του και περιφρονεί τις άδυναμίες του.

5ον

Έκλεισε και πάλι τα μάτια του, κι' εκείνη τη στιγμή έφτανε ο παπάς. Ο Φραντζίσκο άποτραβήχτηκε μαζί με τους άλλους, αλλά έμεινε έξω απ' το καμαρίνι, άκούωντας τον τοίχο, με σκυφτό το κεφάλι. Ο Κάρλος ήταν κατά κάποιο τρόπο τυχερός: Έίχε μάθει αυτό που ζητούσε, κι' είχε πετύχει το σκοπό του.

Τώρα ο Φραντζίσκο ένοιωσε το χαράχτηρα των ταυρομάχων, και μπορούσε να θυμάται τον Κάρλος δίχως ζήλεια, δίχως όχτο. Τη στιγμή αυτή, ενώ πέθαινε, ένας άνθρωπος πίσω απ' τον τοίχο, προσπάθησε ν' άντικρύσει τίμια τον έαυτό του. Έπρεπε να παραδεχτεί

πώς δεν γνώριζε αυτό που ήθελε. Άναγνώριζε δέβαια τον κυριαρχικό πόθο του για τη ζωγραφική, και μάντευε πώς αν γινότανε κανένα θαύμα και κέρδιζε τη φήμη που τόσο άπελπισμένα άναζητούσε, δεν θα παρατούσε ποτέ τα πινέλλα του. Κι' όμως ή τέχνη του μονάχα δεν θα μπορούσε να του δώσει τη γαλήνη. Ίσως θα περνούσε την ύπόλοιπη ζωή του γυρεύοντας κάτι το άόριστο, αλλά

δι και στο σκόρδο προτού τα ψήσω και θα δρώσω κρεμμύδια με το ρύζι. Πώς σου φαίνεται;

— Δεν είν' άσκημο, αλλά αυτά άκριβώς φάγαμε χτές βράδυ και προχτές. Γιατί δεν δοκιμάζουμε άπόψε να φάμε ένα αληθινό φαί στο πανδοχείο; Δεν θάθελα τίποτε καλύτερο από ένα πιάτο με κοτόπουλο κι' άχνιστά λουκάνικα. κι' ένα ποτήρι κρασί.

Οι «Μάγιας στο μπαλκόνι», έργο του Γκόγια που βρίσκεται στη Νέα Υόρκη.

δεν θα μπορούσε να παραδεχτεί μιά τέτοια μοίρα. Όσούτου ζούσε, δεν θα έπαινε ν' άναζητά.

★

Ο ταυρομάχος συνηθίζανε να τρώει τη μέρα έλαφρά και να περιμένουν το τέλος της παράστασης για ένα γερό γεύμα. Το βράδυ, ο Φραντζίσκο, που δεν είχε συνηθίσει στη ρουτίνα, γύριζε από δω κι' από κεί με τη σκέψη στο φαί. Ο Χουανίτο, που ήταν πάντα πεινασμένος έλεγε:

— Άπόψε θα κόψω μερικά κομματάκια άρνιού, θα τα βουτήξω στο λά-

Ο Χουανίτο τυλίχτηκε στο τραχύ, μάλλινο μανδύα του. «Έχει άρκετο κούο και τραδιέται άπόψε το κρασί», είπε διασταχτικά.

— Έλα, λοιπόν. Έχω παγώσει Ίσαμε το μεδούλι μου και σίγουρα έκει μέσα θάχει ζεστασιά.

— Μπορούμε κι' έμεις ν' άνάψουμε φωτιά, μουρμούρισε.

Ο Φραντζίσκο κάρφωσε επάνω του το βλέμα.

— Μά τί σου συμβαίνει; ρώτησε μ' άνυπομονησία.

— Δεν θα τους άρέσουν τα λεφτά μας, άπάντησε πεισματάρικα.

— Κολοκύθια! 'Ο Φραντζίσκο γέλασε τρίτοντας τα χέρια του. «Δεν είδα ακόμα κανέναν ξενοδόχο που θα περιφρονεί ένα ωραίο, άσημνο νόμισμα με τη μακρουλή μύτη και τα ποικίλα ματάκια του Καρόλου του 3ου. 'Ο Μονκάντα με πλήρωσε ένα ξέτρα «ντολ λάρ» σήμερα, κι' έτσι σε προσκαλώ για το δείπνο». Μη περιμένοντας απάντηση ξεκίνησε για το πανδοχείο.

'Ο Χουανίτο κοντοστάθηκε λιγάκι, τίνεζε το κεφάλι του κι' άναστενάζοντας θλιβερά, ακολούθησε το φίλο του.

'Η μοσχοβολάδα των φαγητών που δρόζανε στις κατσαρόλες, γέμιζε την αίσθηση, ένα κομμάτι βοδιού, ψηνότανε στη χόβολη κι' οι σεβιτόρες κουβαλούσαν άχνιστά κρασιά στα τραπέζια. 'Ο Φραντζίσκο στάθηκε στην είσοδο άναπνέοντας βαθειά το άρωμα.

'Η σάλα ήταν γεμάτη κόσμο, και παρατήρησε πώς οι περισσότεροι πελάτες ήταν καλοντυμένοι, αλλά κι' αυτός δεν είχε να ντραπέϊ για το παρυσιαστικό του. Το καπέλλο του ήταν κομψό, ο γκριζός μεταξωτός του μανδύας και τα παντελόνια του ήταν το ίδιο άκριβά. 'Αναζήτησε ένα άδειο τραπέζι κι' ανακάλυψε ένα μικρό σε μία γωνία, πίσω απ' την πόρτα. «Θα καθήσουμε εδώ», είπε.

Στο μεταξύ ο ξενοδόχος, ένας χοντρός, φαλακρός άνθρωπος, τους πλησίασε, σκουπίζοντας τα χέρια του σε μία πέτινη ποδιά.

— Θέλουμε το καλύτερό σου φαγητό και το καλύτερο κρασί, είπε εύθυμα ο Φραντζίσκο.

'Ο άλλος τον κύτταξε αδιάφορα. «Λυπάμαι, αλλά δεν έχουμε χώρο γι' άλλους πελάτες», απάντησε ξερά.

— Υπάρχει ένα τραπέζι εκεί στη γωνία. 'Ο Φραντζίσκο με το νού του στο φαί, έδειξε άθωα τη γωνία.

— «Λυπάμαι, αλλά δεν είναι για σάς».

'Ο Φραντζίσκο ένοιωσε σά να τον είχαν χαστουκίσει.

— Γιατί όχι; ρώτησε παγωμένα.

— 'Η αίσθηση είναι πιασμένη απ' τον Ντόν Χοσέ Μορένο και τους καλεσμένους του.

'Ο Φραντζίσκο άναγνώρισε τον Ντόν Χοσέ, που κρατούσε κάθε μέρα την τιμητική εξέδρα στις ταυρομαχίες. 'Ηταν ο άφέντης της περιοχής.

— Τους χαιρετισμούς μου στον Ντόν Χοσέ, είπε. Να του κεράσω ένα κρασί για τα χειροκροτήματα που μου χαρίζει τρεις βδομάδες τώρα.

— Πάκο, άς γυρίσουμε πίσω, μουρμούρισε ο Χουανίτο.

— 'Ακούστε τη συμβουλή του συντρόφου σας, δήλωσε ο ξενοδόχος εξακαλουθώντας να τους κλείνει το πέραςμα. «'Αν θέλετε να κεράσετε έναν άφέντη να το κάνετε κάπου άλλο. Δεν θα επιτρέψω να προσβάλλουν τον Ντόν Χοσέ στο πανδοχείο μου».

Ταραγμένος, ο Φραντζίσκο ένοιωσε να τον πνίγει ο θυμός. «Θές να πείς πώς δεν είμαι άξιος να φάω εδώ»;

— 'Από πότε μπορεί ένας ταυρομάχος να τρώει στην ίδια αίθουσα μ' έναν σπουδαίο άφέντη; Τα χειροκροτήματα σου φουσκώσανε τα μυαλά, άνθρωπέ μου. Πώς νομίζεις ότι είσαι τίποτε παρ'όλα αυτά απ' τη σκόνη που ποτίζει ένας άριστοκράτης; Στρίβε γρήγορα, να μη σε πετάξω έξω απ' την πόρτα!

'Ο Φραντζίσκο έπιασε το σπαθί του

αλλά ή δυνατή χερούκλα του Χουανίτο, τον γράπωσε απ' τη μέση.

— Μη, Πάκο, τόν παρακάλεσε. Μην αρχίζεις καυγά. Δεν θα...τα δγάλεις πέρα».

Παρ' όλη του τη λύσσα, ο Φραντζίσκο ήξερε πώς ο γίγαντας είχε δίκιο. 'Αν γινότανε καυγάς, θα έφτανε ή άστυνομία. Θα τον πιάνανε, θα τον ανακρίνανε, και θα φανεωνόταν ποιός ήταν. 'Αντεξε στον πειρασμό να τρυπήσει την προσημένη φάτσα του ξενοδόχου και γυρίζοντας βγήκε στο βραδυνό αέρα.

Προχωρούσε γρήγορα, όταν ο Χουανίτο τον έπιασε απ' το μπράτσο.

— Προσπάθησα να στο πώ, Πάκο. Γιατί νομίζεις, πώς οι συνάδελφοί μας άποφεύγουν το πανδοχείο; Κανένας μας δεν είναι καλοδοχούμενος αυτός.

— Και τι διάλογο θαρρεί πώς είναι τούτος ο ξενοδόχος; Τί παριστάνει δηλαδή;

— 'Εχεις περιέργες ιδέες κάποτε, Πάκο. Τί σε κάνει να πιστεύεις πώς δυο άνθρωποι του λαού, σαν έμάς, άξίζουμε το ίδιο μ' ένα Ντόν Χοσέ Μορένο; — Είμαστε όλοι ίσοι. Οι Γάλλοι το άποδείξανε. 'Ακόμα και στην 'Αγγλία ο κάθε πολίτης έχει δικαίωμα λόγου. Για κύτταξε και την 'Αμερική. 'Ο λαός εκλέγει τους κυβερνήτες του.

— Βρίσκεται όμως στην 'Ισπανία. 'Αν θές τη γνώμη μου, έχεις μπλέξει σ' άρκετους μπελάδες. Κι' αν σ' άκούσει κανένας να μιλάς έτσι, θα μπλέξεις σε χειρότερους.

— Πολύ φοβάμαι πώς έχεις δίκιο, συμφώνησε κατσουφιασμένος ο Φραντζίσκο.

'Ο γίγαντας άναστενάξε άνακουφισμένος: «'Ετσι μπράβο. Πίστευε μέσα σου, πώς άξίζεις όσο κι' ένας άρχοντας, αλλά μην το λές δυνατά».

— Δεν το πιστεύω μονάχα για τον έαυτό μου. 'Αλλά κάποτε θα το καταλάβουν όλοι».

— Πάκο, εκεί στην πλατεία περιδιδάξουν μερικές «μάγια». Τί λές, δεν τις καλούμε να φάμε μαζί;

'Ο Φραντζίσκο γέλασε άγρια. «Πιστεύεις πώς θα ξεχάσω τις επικίνδυνες ιδέες μου, κάνοντας έρωτα σε μία φουκαριάρα, που για λίγες πεντάρες μου προσφέρει το κορμί της, για να μην πεθάνει της πείνας; Για ποιόν με παίρνεις, Χουανίτο; 'Αγαπώ την 'Ισπανία άγαπώ το λαό μας, και δαν θα ήσυχάσω, αν δεν τους βοηθήσω να μάθουν το νόημα της λευτεριάς».

Όταν ο Μονκάντα έφτασε με το μπουλούκι του στην Ταρραγκόνα, συμβούλεψε στο προσωπικό του να ριψοκινδυνεύουν περισσότερο στην άρένα, να επιδείξουν όλη τους την τέχνη και το θάρρος για να μπορέσουν να ξυπνήσουν τ' άγρια γούστα των κατοίκων. Οι ταυρομάχοι λοιπόν ήταν έτοιμοι.

Στην άρχή της «κορίντας», ο Φραντζίσκο παρατήρησε δυο απ' τους συναδέλφους του να ριψοκινδυνεύουν άφάνταστα με τους δυο ταύρους. 'Ο κόσμος όρθιος χειροκροτούσε άγρια. 'Όταν έφτασε ή σειρά του ν' αντιμετώπισει τον τρίτο ταύρο, ένοιωσε τη γνωστή, πικρή λαχτάρα της ύπορηξης. Δεν είχε καμμία σημασία που ήταν, άναγκαστικά, ταυρομάχος. 'Επρεπε ν' άποδείξει πώς ήταν το ίδιο θάρραλος μ' αυτούς που είχαν σκοτώσει τους ταύρους τους.

'Ο ταύρος του άποδείχτηκε το ίδιο άγριος με τους προηγούμενους, ο Φραντζίσκο όμως, ψυχρός και σίγουρος για την τέχνη του, κατάφερε να τον μανουβράρει έτσι που το πλήθος ξεφώνιζε από θαυμασμό. Σαν έφτασε ή κατάλληλη στιγμή μ' ένα μονάχα δυνατό χτύπημα, δύωσε το ξίφος. 'Ο ταύρος κυλίστηκε νεκρός. 'Ο Φραντζίσκο άκουσε με ικανοποίηση τα χειροκροτήματα, ένοιωσε όμως πώς δεν είχε ξεπεράσει τους συναδέλφους του.

'Η μεγάλη στιγμή έφτασε σαν αντιμετώπισε τον τελευταίο ταύρο της κορίντας, ένα πελώριο ζώο, το πιο τρομερό που είχε συναντήσει ποτέ.

'Ο Φραντζίσκο μπήκε στην άρένα, έβγαλε το καπέλλο του στους έπίσημους, και προχωρούσε έπιδειχτικά στο κέντρο. Πάσχιζε μ' άφάταστη δυσκολία να δαμάσει το φόβο του. Τώρα, σκεφτότανε αν θα άρρισκε τη μεγάλη ευκαιρία να δοκιμάσει τον έαυτό του.

'Ηξερε πώς, προτού σκοτώσει το άκατανίκητο ζώο, θάπρεπε να το κουράσει.

Κρύβοντας τον φόβο του, προκαλούσε το ζώο: «Α — χέ!», «Α, — χέ! μούγκριζε, κουνώντας την «μουλέτα». Τελικά ο ταύρος άωρμησε στον αντίπαλό του, άγνώντας τον έχθρό, που μόλις πρόφτασε να ξεφύγει, ενώ το κέρατο του ξέσκιζε τα παντελόνια. 'Ηταν τότε ή φορά του ζώου, που ο Φραντζίσκο κυλίστηκε κάτω.

Οι θεατές ξεφώνισαν, ο Γκόγια άνασηκώθηκε, ενώ ο ταύρος έτοιμαζότανε να ξαναεπιτεθεί. Με μιάν υπεράνθρωπη δύναμη, δύωσε την «έσπαντα» στο πίσω μέρος του κεφαλιού του ζώου. Αυτό τράκισε κι' έπεσε γεμίζοντας τον αίματα.

'Ο κόσμος άπόμεινε έκστατικός κι' ο Φραντζίσκο, κρατώντας την ψυχραιμία του, έριξε την κάπα του στο δεξί του μπράτσο. Είχε αντιμετώπισει τον θάνατο και μονάχα θάυμα του κράτησε ζωντανό. 'Ηρεμα, ταπεινά ψιθύρισε μιάν ευχαριστήρια προσευχή, ενώ προχωρούσε τρέμοντας ακόμα στο καμαρίνι. 'Από δω και πέρα ήξερε πώς θα θεωρούσε ακόμα πιο πολύτιμη τη ζωή του.

'Ενώ άλλαξε τα ρούχα του, όλοι οι συνάδελφοι του έσφιγγαν τα χέρια. Κι' αυτός δεχότανε μηχανικά τα συγχαρητήριά τους. Τελικά ο διευθυντής ήρθε να τον πληρώσει και του έδωσε πρόσθετα ένα δορυ πουγγί.

— Είναι δώρο απ' τον κόμη της Ταρραγκόνας, του είπε.

'Ο Φραντζίσκο κύτταξε τα λεφτά και χαμογέλασε. Μιάν ώρα πρωτίτερα θα ήταν πολύ περήφανος για ένα τέτοιο δώρο από έναν άριστοκράτη, μα τώρα ένοιωσε πιο ώριμος κι' άφάνταστα σοφώτερος.

— 'Ο κόμης θέλει να σε συναντήσει, καθώς κι' ο συνταγματάρχης. Κάνε γρήγορα, είναι μεγάλη τιμή.

Λίγο άργότερα προχωρούσε προς το θεωρείο του Κόμη. Ξαφνικά παρουσιάστηκε πίσω απ' τα καθίσματα ένας γίγαντας.

— «'Ελα μαζί μου Πάκο, είπε κοφτά ο Χουανίτο».

'Ο Γκόγια ξαφνιασμένος, ξύπνησε απ' τ' όνειροπόλημά του και κύτταξε τέ φίλο του.

— Κινδυνεύεις, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. 'Ενας δεκανέας της φρουράς του κόμη μου είπε πώς ο συνταγματάρχης υποψιάζεται ποιός

είσαι στην πραγματικότητα. Λογαριάζει να σε άνακρίνει».

— Πώς.

— «'Εστειλαν λεπτομερειακή περιγραφή σου σ' όλα τα στρατιωτικά έπιτελεία της χώρας. 'Ελα μαζί μου».

— Πού;

— Θα δείς, Πάκο. 'Εχεις μαζί σου τα λεφτά σου;

— Βέβαια.

— 'Εν τάξει. Θα μάς χρειαστούν

— 'Εμάς;

— Φυσικά. Χρειάζεσαι κάποιον να σε φροντίσει. Δώσε μου τα λεφτά και περίμενε εδώ. Μείνε κρυμένος και μη μιλάς σε κανένα».

'Ο Φραντζίσκο έξαντλημένος του έδωσε δίχως αντίρρηση το πουγγί και κρύφτηκε στη σκιά. Το μυαλό του δεν μπορούσε να δουλέψει κι' έμεινε εκεί, ώσπου γύρισε ο φίλος του.

— Είμαστε τυχεροί, είπε ο Χουανίτο. Κατάφερα να πάρω δυο εισιτήρια σ' ένα θρωμάριο ψαράδικο που κουβαλάει προσκυνητές για τη Ρώμη. Θα είμαστε άναγκασμένοι να κοιμώμαστε στο κατάστρωμα με καμμία πενηταριά άλλους και θα πεινάσουμε. 'Ο καπετάνιος ζήτησε δυο «ντολλάρες» για τον καθένα μας, πολλά λεφτά! 'Αλλά σαλπάρει άπόψε με μεσανυχτα και, φεύγοντας απ' την 'Ισπανία, δεν κινδυνεύεις να σε πιάσουν».

'Ολη ή κύραση του Φραντζίσκο χάθηκε, καθώς περπατούσε στο πλάι του γίγαντα προς την ψαρόβαρκα, που θα τον άδηγούσε στη σιγουριά. Θα πήγαινε στην 'Ιταλία όπου θα μπορούσε να ξαναάγγραφίσει, να μελετήσει. Θα ήταν έξοριστος, μα δεν τον ένοιαζε. Θα περνούσε τις μέρες του άφωσιωμένος σ' αυτό που τον ένδιέφερε πάνω απ' κάθε τι άλλο στον κόσμο, και για πρώτη φορά ύστερα από μήνες το μέλλον του ύποσχότανε πολλά.

★

ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ και το Λονδίνο συναγωνίζονταν με πάθος για τα καλλιτεχνικά σκήπτρα της Δύσης, αλλά όλοι οι δρόμοι εξακολουθούσαν να άδηγούν στη Ρώμη. Ποιητές, ζωγράφοι, λογοτέχνες έφταναν όλοι στην παλιά πόλη του Τίβερη, άναζητώντας τη γνώση και τη έμπνευση.

'Ο Φραντζίσκο βρήκε ένα μικρό διαμερισμάκι, όπου έμενε με τον Χουανίτο. Ένοιωσε, πώς αν ήθελε να γίνει μεγάλος ζωγράφος, θάπρεπε να δουλέψει πιο σκληρά από κάθε άλλη φορά, για να κερδίσει τον χαμένο καιρό. Παρατώντας τις χαρτοπαιξίες τις μονομαχίες και τις γυναικοδουλειές, περνούσε τις μέρες του ζωγραφίζοντας και τα βράδια του σπουδάζοντας κοντά στον Πομπαίο Μπαττόνι και στον Ραφαήλ Μένγκς, που είχαν άκούσει γι' αυτόν.

Πότε - πότε ταξίδευε και σ' άλλες πόλεις της 'Ιταλίας. Στην Πάρμα κέρδισε βραβείο σ' έναν διαγωνισμό.

Με τον καιρό, άρχισε να κερδίζει φήμη για τα έργα του και πουλούσε άρκετά ώστε να ζει άνετα. 'Υστερα από άρκετους μήνες δουλειάς, ένοιωσε να άριμάζει όχι μονάχα σαν καλλιτέχνης, αλλά και σαν άντρας. Αυτό το χρωστούσε κατά πολύ στην 'Ιταλία.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: 'Η συνέχεια.

Από τη Μυθολογία των Λαών

Ο ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΔΙ

'Ο περίεργος κόσμος της 'Ασυρο-βαβυλωνιακής μυθολογίας

ΣΤΗΝ άσυροβαβυλωνιακή μυθολογία δεν υπάρχουν ήρωες άνάλογοι με τους ήρωες της ελληνικής μυθολογίας που κατά το ήμισυ ήταν θεοί και κατά το ήμισυ άνθρωποι. Δεν υπάρχουν δηλαδή μορφές χαραχτηρισμένες σαν μορφές ήμιθεών. Οι μύθοι έχουν διασώσει ώρισμένα πρόσωπα που όπως λένε είχαν απ' ευθείας σχέσεις με τους θεούς και οι περιπέτειές τους έχουν άποχτήσει μυθικό χαρακτήρα. Οι κυριώτεροι από τους ήρωες αυτούς ήταν ο 'Ετάνα, ο 'Αδάπα και κυρίως ο Γιλγαμές. 'Αν θέλαμε ν' άποδώσουμε στους μύθους αυτούς μιάν δαυτερή ήθική σημασία, θάπρεπε ν' άναγνωρίσουμε μέσα σ' αυτούς την προσπάθεια που κάνει ο άνθρωπος να ξεπεράσει την άθλια φύση του καταχτώντας τον ούρανό, δηλαδή την άθανασία.

Τον καιρό λοιπόν που δεν υπήρχαν ακόμα βασιλιάδες στη γή και το σκήπτρο, το διάδημα, το στέμμα και το ραβδί της διακυβερνήσεως των ανθρώπων βρίσκονταν έπιθυμμένα πρά το μέγαλου θεού 'Ανου πάνω στους ούρανοίς, οι μεγάλοι 'Ανουάκοι, οι θεοί που καθορίζουν τα πεπραμένα, έκοιμαν και σύσκειν που είχε για θέμα της τη Γή. 'Υστερα από τη σύσκεψη αυτοί οι θεοί, και κυρίως δυο απ' αυτούς ο 'Ιστάρ και ο Βήλος, άναζήτησαν να βρουν ένα βασιλιά για τους ανθρώπους κι' όπως φαίνεται διαλέξαν τον 'Ετάνα. 'Ανέλαβε τη βασιλεία του ο 'Ετάνα κι' όλα πήγαιναν καλά, ως την ήμερα που θλίψη κατέλαβε την ψυχή του έπειδη δεν είχε άπογόνους κι' άπευθυνόμενος στο θεό Σαμάς του είπε: «Θέε και Κύριε, πές το. Δώσε μου το βότανο να κάμω παι-

(διά)

Δείξε μου το βότανο να κάμω

(παιδιά.

Βγάλε με από τη ντροπή, και (δώσε μου ένα γιό).

Κι' ο Σαμάς, που τότε άρέσανε οι σπονδες και τα άγρια πρόβατα που του θυσιάζε ο 'Ετάνα, του άπάντησε: «Προχώρει και πήγαινε στο βουνό».

★

Πάνω σε κείνο το βουνό λοιπόν, είχε γίνει κάποτε μιάν δραματική σύγκρουση ανάμεσα σ' έναν άετο και σ' ένα φίδι. Τα δυο ζώα ήταν γείτονες. Μιάν μέρα όμως ο άετός, άποφάσισε να κάμει ένα έγκλημα: να φάει τα μικρά του φιδιού. 'Ενα από τα δικά του μικρά, νέο αλλά έξυπνο του είπε πώς πρέπει να το σκεφτεί καλά, γιατί ύστερα θάχει ν' αντιμετώπισει την όργη του Σα-

μάς. Θα ρίξει το δίχτυ του πάνω σου ο Σαμάς, του λέει, και θα σε πιάσει. 'Οποιος ξεπερνά τα όρια, το ξέρεις, τον τιμωρεί με το χέρι του.

'Ο άετός όμως δεν το άκουσε. 'Όταν το φίδι πήρε είδηση τη συμφορά του άπευθύνθη στο θεό της δικαιοσύνης κι' εκείνος του είπε:

«Προχώρει, πήγαινε στο βουνό. Θα θανατώσω ένα βουβάλι.

'Εσύ άνοιξέτο και έμπα στην κοι-

(λιά του!

Κάθε λογής πουλιά θα κατεβούν

(να φάνε,

θα κατεβεί κι' ο άετός μαζί τους. Θα ζητήσει να βρεί σάρκα

και θα μπει μέσα στην κοιλιά του (βουβαλιού.

Τότε έσύ, πιάσε τον από τα φτερά, κόψε του τις φτερούγες, κόψε του

(τα νύχια,

σχίσε τον και ρίξε τον στο χαν-

(τάκι

να πεθάνει από πείνα και δίψα»!

★
'Όταν ο 'Ετάνα έφτασε στο βουνό, βρήκε τον άετο μες τη χαντάκι, και σύμφωνα με τη συμβουλή του Σαμάς, του ζήτησε το βότανο να κάνει παιδιά. 'Ο άετός του ύποσχέθη πώς θα του το βρεί, αν τον βοηθούσε ν' άποχτήσει τις δυνάμεις του. 'Οχτώ όλόκληρους μήνες ο 'Ετάνα του πήγαινε τροφή. Κι' όταν ο άετός έγινε καλά, προσεφέρθη να μεταφέρει τον 'Ετάνα ως τον ούρανό του 'Ανου. 'Από περιέργεια, από φιλοδοξία ή με την έλπίδα πώς θα άρρισκε εκεί το θαυματουργό βότανο, δέχτηκε. Οι δυο σύντροφοι άνιμώθηκαν στους αίθρες. 'Υστερα από κάμποσο, ή θάλασσα κάτω, φαίνονταν στον 'Ετάνα σαν μικρό χαντάκι κηπουρού. Δίχως να συναντήσουν κανένα εμπόδιο, έφτασαν τέλος στον ούρανό του 'Ανου και έπεσαν μπρος στα πόδια των θεών. 'Ο άετός όμως, θέλησε να προχωρήσει ψηλότερα, να φτάσουν ως τον ύψηλο ούρανό του θεού 'Ιστάρ. Πέταξαν άλλες «δυο διπλές ώρες» ακόμη. 'Ο 'Ετάνα θαύμαζε βλέποντας κάτω τη γή να μοιάζει με κήπο και ή θάλασσα με πανέρι. Την «τρίτη» τριπλή ώρα» όμως, τον έπιασε ένας φοβερός ήλιγγος. Τότε φώναξε—

άλλά μάταια — στον άετο:

— Φίλε μου, δε μπορώ ν' ανέ-

δω στον ούρανό! Σταμάτησε!

Δεν πρόφτασε, ή πτώση του

ήταν ραγδαία. Και οι δυο άφρο-

νες 'Ετάνα και άετός συντρίφτη-

καν κάτω στο έδαφος. 'Από τότε ο πολύ φιλόδοξος 'Ετάνα, μέ-

νει κάτω στον 'Αδη.

Β.

Έξερευνώντας το σύμπαν

Ζούμε πάνω σε μία σφαίρα: Αυτό έχει αποδειχθεί πειραματικά από το 1522, όταν μία από τις πέντε καραβέλλες του Μαγγελάνου επέστρεψε στη Σεβίλλη, αφού έκανε το γύρο του κόσμου.

Η σφαίρα, περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο: Αυτό έχει αποδειχθεί από την εποχή του Κοπέρνικου, το 1543. Το σχήμα της δεν είναι έντελως κανονικό. Μοιάζει μάλλον με κοντόχοντρο αχλάδι: Αυτό έχει αποδειχθεί από το 1958, χάρη στις μετρήσεις της τροχιάς του αμερικανικού τεχνητού δορυφόρου Βάγκαντ 1.

Η έξερευνηση της Γης, δεν είναι παρά η ανασυνθεση της ιστορίας της. Μοιάζουμε λίγο με τους ανθρώπους που έχουν χάσει τη μνήμη τους και προσπαθούν επίπονα να ξαναβρουν το χαμένο παρελθόν τους. Έξερευνηση σημαίνει επίσης και περιγραφή και μελέτη κι' εκμετάλλευση. Η σφαίρα αυτή είναι η κοινή κατοικία των ανθρώπων, των ζώων, των φυτών που ζουν επάνω της, σε στενή αλληλεξάρτηση. Άλλ' από πότε;

2. Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

ΜΙΑ μέρα, ένα μεγάλο κομμάτι του "Ηλιου έκσφενδονίστηκε στο διάστημα: Ήταν η Γη.

Η τροχιά της ήταν κιόλας προκαθορισμένη από τους νόμους της ουράνιας μηχανικής: Η Γη έγινε πλανήτης του "Ηλιου. Δεν ήταν, στην άρχη, παρά μία σφαίρα φωτιάς, ένας μικρός ήλιος από πυρωμένα αέρια. Χρειάστηκαν εκατομμύρια χρόνια για να κρυώσουν λίγο-λίγο τ' αέρια αυτά, να υγροποιηθούν και να ταχθούν σ' επάλληλα στρώματα, τα βαρύτερα στο κέντρο, τα ελαφρότερα στην περιφέρεια. Ο γήινος πυρήνας ήταν τότε μία διάπυρη μάζα από ανθρακικές και πυριτικές ενώσεις σιδήρου, νικελίου, κοβαλτίου, χρωμίου, μαγνησίου, τιτανίου και άλλων βορέων μετάλων. Μία φωτεινή, έξ' ουσου πυρωμένη ατμόσφαιρα περιβάλλει αυτή τη μάζα. Όλα αυτά τα υλικά στερεοποιούνται σιγά-σιγά με την έπαφή του διαστρικού ψύχους.

Τότε, σε μία γιγαντιαία έκρηξη, ένα μέρος από τη μάζα της Γης έκσφενδονίστηκε στο διάστημα: Έτσι γεννήθηκε η Σελήνη, κόρη της Γης, έγγονη του "Ηλιου. Χρειάστηκαν ακόμα, εκατομμύρια χρόνια για να στερεοποιηθεί έντελως η Γη. Η πρώτη ατμόσφαιρά της περιελάμβανε κυρίως άζωτο, υδρογόνο, αμμωνία και μεθάνιο. Οξυγόνο δεν υπήρχε ακόμα. Ο πλουτισμός της ατμόσφαιρας σε οξυγόνο, που οφείλεται σε πολύπλοκα χημικά φαινόμενα, υπήρξε ένας σημαντικός σταθμός στην εξέλιξη της Γης. Χωρίς οξυγόνο, δεν θα υπήρχε νερό, χωρίς νερό δεν θα υπήρχε ζωή. Η εμφάνιση των υδρατμών, ή έναρξη των βροχοπτώσεων, προκάλεσε το σχηματισμό των θαλάσσιων. Έτσι, άρχισε ο κύκλος των διαβρώσεων του εδάφους, του σχηματισμού των όρεων, της γεωλογικής διαμορφώσεως. Τότε εμφανίστηκαν και οι πρώτες μορφές ζωής, πριν από πεντακόσια εκατομμύρια χρόνια.

των, ή επιφάνεια της θάλασσας θ' ανέβαινε κατά 20 ως 60 μέτρα και οι περισσότεροι παράλιοι οικισμοί, θα σκεπαζόνταν από τα νερά.

Άλλα τέτοιοι κίνδυνοι δεν υπάρχει. Ανάλογα με τις διακυμάνσεις της θερμοκρασίας, οι παγετώνες προχωρούν ή υποχωρούν, οι θάλασσες ανεβαίνουν ή κατεβαίνουν. Αυτό σημαίνει απλώς, ότι το κυρίαρχο στοιχείο του πλανήτη μας είναι το νερό. Η Γη ονομάζεται συνήθως «υδρογείος» σφαίρα. Θα ήταν καλύτερα να ονομάζετο «υδάτινη» σφαίρα.

Όστόσο, οι όγκοι αυτοί του νερού, δεν είναι συμφορά για τον άνθρωπο. Κάθε άλλο. Η κατάκτηση των θαλάσσιων, έχει άρχισει σχεδόν από την αυγή του πολιτισμού. Έδώ και μερικές δεκαετίες, άρχισε η επιστημονική μελέτη και η εκμετάλλυσή τους.

Παλιρροιοκίνητα έργαστάσια

ΟΙ ωκεανοί περιλαμβάνουν 1.300 εκατομμύρια κυβικά χιλιόμετρα νερού, μέσα στα οποία σφύζουν οι πύο πολυποικίλες μορφές ζωής. Το νερό ήταν άλλοτε το μοναδικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο μπορούσαν ν' αναπτυχθούν, να τραφούν και ν' αναπνεύσουν τα πρώτα ζωντανά πλάσματα. Δεν ξέρουμε πότε ακριβώς πραγματοποιήθηκε το μεγάλο πήδημα της ζωής, από το νερό στη στεριά. Άλλ' όποτε κι' αν έγινε αυτό, η θάλασσα πάντως δεν άδειασε από τα ζωντανά της πλάσματα.

Σήμερα ακόμα, όλες οι ζωολογικές συνομοταξίες αντιπροσωπεύονται στη θάλασσα, ενώ η στεριά δεν περιλαμβάνει παρά ένα μέρος του συνόλου των ζωικών ειδών. Έχουν καταγραφεί πάνω από 500.000 θαλάσσια ζωικά είδη και 300.000 είδη φυτών. Και η έξερευνηση

Οί πολιτικοί ν' αποσύρονται μετά τα πενήντα!

Κατά τη γνώμη του καθηγητού Ρόναλντ Τάμπριτζ του πανεπιστημίου Λήντς (Μ. Βρετανία). οι πολιτικοί πρέπει να υποχρεώνονται ν' αποσυρθούν από το επάγγελμα, λίγο μετά τα πενήντα τους χρόνια!

Ο καθηγητής Τάμπριτζ, είναι ένας από τους κορυφαίους γεροντολόγους της Αγγλίας. "Αν η θεωρία του τεθεί σ' εφαρμογή, οι περισσότεροι ύπουργοί και πρωθυπουργοί του κόσμου, θα πρέπει να πάρουν τη σύνταξή τους!

Ίδου που στηρίζει την άποψή του, ο Βρεταννός επιστήμονας:

Η ν ο η μ ο σ ύ ν η άρχίζει να παίρνει τον κατήφορο μετά την εφηβική ηλικία, άλλ' η βαθμιαία παρακμή των διανοητικών λειτουργιών δεν γίνεται αίσθητή, γιατί αντισταθμίζεται από την αύξηση της πέρας. Όστόσο, μετά τα πενήντα παρατηρείται πλήρης ανικανότητα απόκτησεως καινούργιων γνώσεων.

Η γενική ύ γ ε ί α παρακαμάζει απότομα μετά τα πενήντα. Τα περισσότερα κρεβάτια των νοσοκομείων, καταλαμβάνονται από ανθρώπους άνω των πενήντα ετών.

Η ο ρ α σ η άρχίζει να παρακαμάζει, από την παιδική ηλικία. Μειώνεται σταθερά και γύρω στα πενήντα, οι περισσότεροι άνθρωποι χρειάζονται γυαλιά.

Η α κ ο η άρχίζει, επίσης, να παρακαμάζει από τα παιδικά χρόνια. Γύρω στα εξήντα χρόνια, πέντε άνδρες στους δέκα, πάσχουν από θαρμκοΐα.

του μεγάλου βάθους, που μόλις έχει άρχισει, μάς επιφυλάσσει ασφαλώς νέα εύρηματα. Άλλα τα περισσότερα ζωικά είδη, βρίσκονται σε βάθος 20 ως 100 μέτρων.

Οί επιστήμονες μελετούν τις γενικές συνθήκες ζωής στο θαλάσσιο νερό, προσπαθώντας να επιτύχουν την παραγωγή περισσότερων θρεπτικών ουσιών και πρώτων ύλων από τους ωκεανούς. Προτού περάσει πολύς καιρός, θ' άρχισει η συστηματική εκμετάλλευση του θαλάσσιου πλούτου. Ο άνθρωπος βρίσκει στα πρόθυρα της έκβιομηχανίσεως των θαλάσσιων: "Εγιναν κιόλας τα πρώτα πειράματα θαλάσσιας κτηνοτροφίας, δοκιμάστηκαν τα πρώτα «λειβάδια φυκιών» και τα πρώτα «παλιρροιοκίνητα έργαστάσια» (που χρησιμοποιούν ως κινητήρια δύναμη τις παλίρροιες).

Πηγή τροφίμων, πηγή πρώτων ύλων, πηγή ενεργείας — ο ωκεανός υπόσχεται θαύματα για το μέλλον.

Η καρδιά της γης

ΚΑΘΕ γωνιά της επιφάνειας των ηπείρων, έχει έξερευνηθεί. Προσφέρει ακόμα αρκετές εκπλήξεις για τον τουρίστα, αλλά δεν έχει μυστικά για τον επιστήμονα.

Άλλα το παρελθόν, η ιστορία των δουνών και των πεδιάδων, είναι ακόμα σκοτεινός γρίφος. Οί επιστήμονες έγιναν «ντετέκτιβ», αρχιτέκτονες, ιστορικοί. Έχτισαν, γκρέμισαν, ξανάχτισαν τα οικοδομήματα του ορυκτού κόσμου για να καλύψουν τους κανόνες της μηχανικής τους. Η Γη μαθήθηκε, ζυγίσθηκε, μετρήθηκε...

Τα λίγα που ανέκαλυσαν οι σσφοί, είναι εκπληκτικά: Τα πύο γερασμένα βουνά έχουν ηλικία 2.600 εκατομμυρίων ετών, τα παλαιότερα γρανιτικά πετρώματα, είναι τριών δισεκατομμυρίων ετών.

Οί γεωλόγοι ανασυνθέτουν με ύπομονη το ρυθμό των γεωλογικών εποχών, τη βραδύτατη γέννηση των βουνών, τη διάβρωσή τους, τις γεωλογικές προσχώσεις. Περιγράφουν τη βραδύτατη μετακίνηση μεγάλων όγκων χωμάτων. Μελετούν τα ύπόγεια έργαστάσια που επεξεργάζονται τα κρύσταλλα, τα μεταλλεύματα, το κάρβουνο και το πετρέλαιο. Μελετούν ακόμα τις κυκλώπειες εκρήξεις των ήφαιστειών και τα ρίγη της γης, τους σεισμούς.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ακόμα άπρόσιτες ζώνες: Ξέρουμε πολύ λίγα πράγματα για την καρδιά της Γης. Είναι από φωτιά; Είναι από πέτρα; Ο άνθρωπος δεν την έχει ακόμα παραδείσει. Η έξερευνηση του γήινου πυρήνος, είναι σήμερα ένας από τους αντικειμενικούς σκοπούς της επιστήμης.

Από το 1875, χάρη στις μελέτες του Αυστριακού γεωλόγου Σούες, θεωρούμε τον πλανήτη μας ως ένα σύνολο όμοκέντρων στρωμάτων, που γίνονται όλο και πύο πυκνά, όσο προχωρούμε πρύς το κέντρο. Η Γη μοιάζει μ' ένα πελώριο κρεμύδι.

Η συστηματική μελέτη της ταχύτητας διαδόσεως των σεισμικών κυμάτων μέσα από τη μάζα της γης, αποκαλύπτει ότι υπάρχουν τρία όμοκέντρα στρώματα:

1. Ο επιφανειακός φλοιός μικρής πυ-

κνότητας και πάχους 6 ως 30 χιλιομέτρων.

2. Ένα δεύτερο στρώμα μεγαλύτερης πυκνότητας που αποτελείται από μία σχετικώς όμοιογενή μάζα από βράχια, που λέγονται «περιδοτίτες». Το πάχος του στρώματος αυτού φτάνει τα 2.900 χιλιόμετρα.

3. Στο κέντρο, ένας πυρήνας εξαιρετικά πυκνός, διαμέτρου 3.000 χιλιομέτρων, που αποτελείται από ένα μίγμα σιδήρου και νικελίου.

Μας είναι αδύνατον να φτάσουμε στον πυρήνα. Το ενδιαφέρον των επιστημόνων συγκεντρώνεται σήμερα στο στρώμα του περιδοτίτου. Κάτω από ένα στρώμα άρ-ήπειρων, ύπάρχει ένα στρώμα γρανίτου

Στα όρμητικά ρεύματα οφείλονται οι διαβρώσεις του εδάφους και οι γεωλογικές διαμορφώσεις. Άνωτέρω, μία άποψη του μεγάλου φαράγγιου της Άριζόνας.

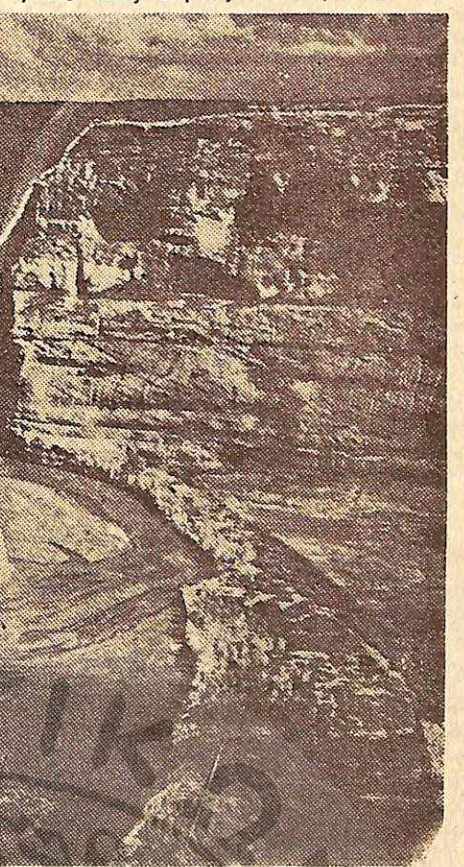
πάχους κατά μέσον όρο 15 χιλιομέτρων. κατόπιν ύπάρχει ένα στρώμα βασάλτικών πετρωμάτων. Άλλα στις «χαράδρες» των ωκεανών, το στρώμα του γρανίτου λείπει και βρίσκουμε άμέσως το στρώμα του βασάλτου, που έχει πάχος έξη χιλιομέτρων περίπου. Έτσι, για να φτάσουμε στο στρώμα του περιδοτίτου, μπορούμε να κάνουμε μίαν ύποβρύχια γεώτρηση.

Αυτό ακριβώς προσπαθούν να κάνουν σήμερα οι Άμερικανοί. Έστειλαν μίά όκεανογραφική άποστολή άνοιχτά του Πορτορίκο για να κάνει μίά τρύπα — όχι στο νερό, αλλά στο στρώμα του περιδοτίτου. Η επιχείρηση, αν επιτύχει, θα είναι άποδοτική για την έπιστήμη, γιατί θα λύσει πολλά προβλήματα: Πειραματική έπαλήθευση των θεωρητικών ύπολογισμών του γήινου φλοιού, θερμοκρασία των βαθιών στρωμάτων, καθορισμός της ραδιενέργειας των βράχων του περιδοτίτου κλπ. Άλλ' οι άπρό-

πτες άνακαλύψεις θα είναι ίσως πύο ενδιαφέρουσες και άποδοτικές. Αυτό τουλάχιστον έλπίζουν οι πετρελαιοπαραγωγικές έταιρίες που χρηματοδοτούν αυτό το «ταξίδι στο κέντρο της Γης», που άνειρευόταν ο Ίούλιος Βέρν.

Η θερμική ενέργεια

ΩΣΤΟΣΟ, δεν είναι άνάγκη να φτάσουμε στον πυρήνα της Γης, για να χρησιμοποιήσουμε τη θερμική ενέργεια. Αυτό πραγματοποιήθηκε κιόλας: Οί Ίταλοί κατασκεύασαν στο Λαρντερέλλο ένα έργαστάσιο που παράγει 300.000 ΩΧΒ την ήμέρα, συγκεντρώνοντας, κάτω από ένα στρώμα άργίλου τους άτμούς που βγαίνουν από

Στα όρμητικά ρεύματα οφείλονται οι διαβρώσεις του εδάφους και οι γεωλογικές διαμορφώσεις. Άνωτέρω, μία άποψη του μεγάλου φαράγγιου της Άριζόνας.

τά σπλάχνα της γης με θερμοκρασία 140—250 βαθμών εκατονταβάθμου και ύπό πίεση 5 ως 30 άτμοσφαιρών.

Δύο παρόμοια έργαστάσια βρίσκονται ύπό κατασκευήν, ένα στη Νέα Ζηλανδία κι' ένα στο Βελγικό Κογκό. Οί Ρώσοι άνοίζουν ένα πηγάδι βάθους 600 μέτρων στην Καμτσάτκα και δρήκαν θερμοκρασία 200 βαθμών. Μερικοί έπιστήμονες προτείνουν ένα τολμηρό σχέδιο: Τη διάνοιξη πηγαδιών βάθους 7.500 μέτρων, όπου η θερμοκρασία θα έφτανε στους 270 βαθμούς. Θ' άρκούσε τότε να ρίξουν νερό μέσα στο πηγάδι, για να μεταβληθεί σε άτμο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως κινητήρια δύναμη για τα έργαστάσια.

Μπορούμε να είμαστε βέβαιοι, πώς οι άνθρωποι δεν θ' άργήσουν να χαλιναγωγήσουν τη θερμική ενέργεια αυτού του γιγαντιαίου καζανιού, που βράζει κάτω άπ' τα πόδια τους.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η ατμόσφαιρα.

Αὐτοβιογραφία ἐνὸς Γιόγκι

Τοῦ ΠΑΡΑΜΑΝΣΑ ΓΙΟΓΚΑΝΑΝΤΑ

2ον

ΝΤΡΟΠΙΑΣΜΕΝΟΣ γιὰ τὴν ἀποτυχία του, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, ὁ Γκάγκα Ντάρ ἤρθε νὰ βρεῖ τὸν γκουρού του. Πέρασαν πολλές ὥρες προτοῦ ὁ Λαχίρι Μαχασάγια διακόψει τὴ σιωπὴ του μὲ αὐτὰ τὰ λόγια:

— Εἶμαι πνεῦμα. Ἡ μηχανή σου μπορεῖ νὰ συλλάβει τὴν παντοδυναμία τοῦ ἀοράτου;

— Βλέπω τώρα πὼς ὄχι! Ἀλλά, θεϊκὲ Δάσκαλε, ποῦ θὰ ταπεινὰ νὰ πάρω μιὰν εἰκόνα τοῦ σαρκικοῦ ναοῦ στὸν ὁποῖον, ἀπ' ὅσο ξέρω, διαμένει τὸ ἀκέραιο πνεῦμα.

— Ἀφοῦ εἶν' ἐτσι, ἔλα νὰ μὲ βρεῖς αὐριο τὸ πρωῒ. Θὰ ποζάρω γιὰ χάρη σου.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ φωτογράφος ἦρθε καὶ πάλι ὠπλισμένος μὲ τὴ φωτογραφικὴ μηχανή του. Αὐτὴ τὴ φορά, ἡ ὥς τώρα ἀσύλληπτη μορφὴ ἀποτυπώθηκε καθαρὰ στὴν πλάκα. Ἀπὸ τότε ὁ δάσκαλος δὲν εὐδόκησε ποτὲ νὰ ποζάρει, ἀπ' ὅσο ξέρω, γιὰ κανέναν ἄλλο φωτογράφο.

★

Μιὰ ἄλλη ἀνάμνηση τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ. Εἶναι κάτι ποὺ ὁπωσδήποτε δὲ θὰ μπορούσα νὰ ξεχάσω, ἀφοῦ ἔχω ἀκόμα τὸ σημάδι στὸ μπράτσο μου.

Ἡ Οὔμα, ἡ μεγαλύτερη ἀδερφή μου, κι' ἐγώ, καθόμαστε ἕνα πρωῒ κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο στὴ Γκοχαμπύρ. Ἡ ἀδερφή μου μ' ἔβαλε νὰ διαβάξω ἕνα ἀλφαριθμητικὸ τῆς δευγαλικῆς διαλέκτου, ἀλλ' ἐγὼ δύσκολα μπορούσα νὰ ξεκολλήσω τὰ μάτια μου ἀπὸ τοὺς παγάλους ποὺ τσιμπολογοῦσαν τὰ ὠριμα φρούτα τοῦ δέντρου. Ἡ Οὔμα ὑπέφερε ἀπὸ ἕνα, δοθίῃνα στὸ πόδι καὶ εἶχε φέρει μαζί της μιὰν ἀλοιφή. Πήρα κι' ἐγὼ λίγη ἀλοιφή κι' ἔτριψα τὸ μπράτσο μου.

— Γιατί βάξεις φάρμακο στὸ μπράτσο σου ἀφοῦ δὲν ἔχεις τίποτα;

— Γιατί αὐριο, ἀδερφή μου, θὰ βγάλω κι' ἐγὼ ἕνα σπυρὶ. Βάζω λοιπὸν ἀπὸ τώρα τὴν ἀλοιφή!.

— Ψεύτη!

— Ἀδερφή μου, δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ μὲ λές ψεῦτη πρὶν ἀπὸ αὐριο τὸ πρωῒ, ὅποτε θὰ ἴδεις ὅτι θὰ γίνεις ὡπως εἶπα.

Πνιγόμενα ἀπὸ προσβεβλημένη ἀξιοπρέπεια.

Ἡ Οὔμα δὲ μοῦ ἔδωσε σημασία κι' ἐπανελάβε τὴ λέξη:

— Ψεύτη!

Πεισματωμένος, τῆς ἀπάντησα μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ τὴ δονοῦσε ἡ ἀκλόνητὴ ἀποφασιστικότητά:

— Μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς θελησέως μου δηλώνω πὼς, ὄχι ἀργότερα ἀπὸ αὐριο, θὰ ἔχω ἕνα σπυρὶ στὸ μπράτσο αὐτό. Ὅσο γιὰ τὸ δικό σου

νηθεῖ τοὺς χαρταετοὺς ποὺ πετάνε ἐδῶ κοντά! μὲ κοροϊδεῖς ἡ ἀδερφή μου.

— Γιατί ὄχι; Βάλθηκαν νὰ προσεύχωμαι σιωπηλὰ γιὰ τὴν ἀπόκτσή τους.

★

Στὶς Ἰνδίες τὸ παιχνίδι τῶν χαρταετῶν εἶναι πολὺ συνηθισμένο.

Μὲ κομμάτια γυαλιοῦ κρεμασμένα ἀπὸ τὸ χαρταετό, κάθε παίκτης προσπαθεῖ νὰ κόψει τὸ σπάγγο τοῦ ἀντιπάλου του. Ὅταν ὁ σπάγγος κοπτεῖ, ὁ χαρταετὸς ξεφεύγει πάνω ἀπ' τὶς στέγες. Τὰ παιδιά ποὺ βρίσκονται στὶς τάρτσες προσπαθοῦν νὰ τὸν πιάσουν. Ἡ Οὔμα κι' ἐγὼ καθόμαστε στὸ μπαλκόνι καὶ ἦταν πολὺ ἀπίθανο νὰ πᾶσει ἀπάνω μας ἕνας χαρταετός.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ δρομίσκου τὸ παιχνίδι συνεχίζονταν. Ἐνός σπάγγος κόπηκε. Ὁ χαρταετὸς κατευθύνθηκε ἀμέσως πρὸς ἐμᾶς. Ὁ σπάγγος ποὺ κρεμότανε μπερδεύτηκε σ' ἕνα κάκτο στὸ γειτονικό μπαλκόνι. Πρόφτασα νὰ τὸν ἀρπάξω — καὶ πρόσφερα τὸ χαρταετό στὴν ἀδερφή μου.

— Εἶναι ἀπλῶς μιὰ σύμπτωση καὶ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὴν προσεσχί σου. Πιάσε ἕναν ἄλλο χαρταετό καὶ τότε θὰ σὲ πιστέψω.

Τὸ βλέμα τῆς ἀδερφῆς μου ἐξέφραζε μιὰν ἐκπλήξη ποὺ διέψευδε τὰ λόγια της.

Ἀρχισα καὶ πάλι νὰ προσεύχωμαι μὲ περισσότερη ζέση. Ἐνός ἄλλος παίκτης ἔχασε τὸ χαρταετό του ποὺ ἦρθε πρὸς ἐμένα χορεύοντας στὸν ἀέρα. Καὶ πάλι ὁ σπάγγος μπερδεύτηκε στὸν κάκτο τοῦ γειτονικοῦ μπαλκονιοῦ. Πρόσφερα καὶ τὸ δεύτερο αὐτὸ τρόποιο στὴν Οὔμα.

— Εἶναι ἀλήθεια, ἡ θεὰ Κάλι ἀκούει τὶς προσευχές σου. Δὲν καταλαβαίνω τίποτα!

Ἡ ἀδερφή μου ἔφυγε τρέχοντας ἀπὸ κοντά μου, σὰν φοβισμένο ζαρκαδί...

★

Ὁ διακαὴς πόθος τῆς μητέρας μου, ἦταν νὰ ἴδῃ τὸν μεγαλύτερο ἀδερφό μου παντρεμένο.

— Ἀ, ὅταν θ' ἀντικρύσω τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας τοῦ Ἀνάντα, θὰ νοιώσω πὼς βρέθηκε στὸν παράδεισο!

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἐξέφραζε τὸν τυπικὸ πόθο κάθε Ἰνδοῦ νὰ δεῖ ἐξασφαλισμένη τὴ συνέχειά της οἰκογένειας.

Τὴν ἐποχὴ τοῦ γάμου τοῦ Ἀνάντα ἤμουν περίπου ἑπτὰ χρόνων. Ἡ μητέρα μου βρισκόταν στὴν Καλκούτα ὅπου ἐπέβλεπε τὶς προετοιμασίες τοῦ γάμου. Ὁ πατέρας μου κι' ἐγὼ εἴχαμε μείνει μόνοι στὸ σπίτι μας στὸ Μπαρεγύ, ὅπου ὁ πατέρας εἶχε μετατεθεῖ ἔπειτα ἀπὸ τρία χρόνια ὑπηρεσία στὴ Λαχόρη.

Εἴμαστε καὶ οἱ δυὸ χαρούμενοι, γιατί ἐτοιμαζόμαστε νὰ φύγουμε γιὰ τὴν Καλκούτα γιὰ νὰ παρευρεθούμε μαζί μὲ τὴν ὑπόλοιπὴ οἰκογένεια στὴν τελετή. Ἀλλά, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη μέρα, εἶδα ἕνα δυσοῖνο δνιερὸ.

Ἦταν γύρω στὰ μεσάνυχτα. Κοιμόμουν μαζί μὲ τὸν πατέρα στὴν τάρτσα τοῦ σπιτιοῦ. Ἐνα παράξενο θρόϊσμα τῆς κουνουπιέρας τοῦ κρεβατιοῦ μου μὲ ξύπνησε. Τὸ ἀραχνοῦφαντο παραπέτασμα ἀνασηκώθηκε καὶ ἀντίκρισα τὴν μητέρα μου.

— Ξύπνησε τὸν πατέρα σου!

Ἡ φωνὴ τῆς ἀκούγονταν σὰν ψίθυρος.

— Πάρτε καὶ οἱ δυὸ τὸ τραῖνο, στίς τέσσερις τὸ πρωῒ. Ἐλάτε ἀμέσως στὴν Καλκούτα, ἂν θέλετε νὰ μὲ ξαναδεῖτε!

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἐξαφανίσθηκε. — Πατέρα, πατέρα, ἡ μάνα πεθαίνει!

Ἡ τρομαγμένη φωνή μου τὸν ξύπνησε. Ἐκλαίγα σπαρακτικά. Ὁ πατέρας μου προσπάθησε νὰ μὲ παρηγορήσει:

— Ἦταν ἕνας ἐφιάλτης καὶ τίποτε περισσότερο. Ἡ μητέρα σου εἶναι καλὰ στὴν ὑγεία της. Ἀν λάβουμε κακὲς εἰδήσεις, θὰ φύγουμε ἀμέσως αὐριο.

— Δὲ θὰ συγχωρήσεις ποτὲ τὸν ἐαυτό σου γιατί δὲν ἔφυγες ἐγκαίρως. Κι' ἐγὼ δὲν θὰ σὲ συγχωρήσω! φώναξα στὴν ἀπελπισία μου.

Τὸ πρωῒ ἔφτασε τὸ θλιβερό μήνυμα: «Μητέρα βαρεῖται ἄρρωστη. Γάμος ἀναβάλλεται. Ἐλάτε ἀμέσως»!

Ξεκινήσαμε διαστικά. Ἐνας θεῖος μου, ποὺ ἐρχόταν ἀπ' τὴν Καλκούτα, μᾶς συνάντησε στὸ δρόμο. Ἀνάλλανε μερικά λόγια μὲ τὸν πατέρα μου σ' ἕναν ἐνδιάμεσο σταθμό. Ἐγὼ εἶχα μείνει παράμερα, ἀπελπισμένος, κι' ἐνοιώθα μιὰ ζωηρὴ ἐπιθυμία νὰ ριχτῶ στὶς γραμμές τοῦ τραίνου. Ἡμέρα πὼς εἶχα μείνει, κιόλας χωρὶς μητέρα καὶ ὁ κόσμος μοῦ φαινόταν κρύος καὶ ἀφόρητος. Ἡ μητέρα μου ὑπῆρξε ὁ καλύτερός μου φίλος. Τὰ μαῦρα μάτια της ἦταν ἡ παρηγοριά μου, ἡ ἀγάπη της τὸ καταφύγιό μου.

— Ζεῖ ἀκόμα; ρώτησα τὸ θεῖο μου.

— Βεβαίως, βεβαίως!

Εἶχε καταλάβει τὴν ἀπελπισία μου. Κι' ἐγὼ κατάλαβα πὼς μοῦ ἔλεγε ψέματα.

Φτάσαμε στὴν Καλκούτα πολὺ ἀργά, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ βρεθούμε ἀντιμέτωποι μὲ τὸ ἀπελπιστικὸ μυστήριο τοῦ θανάτου. Ἡ θλίψη μου ἦταν ἀπέραντη. Πέρασαν χρόνια προτοῦ συμφιλιωθῶ μὲ τὴ δυστυχία μου.

★

— Πατέρα, ἂν ὑποσχεθῶ πὼς θὰ εἶμαι φρόνιμος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψεις νὰ ταξιδεύω στὴν Μπενάρες;

Ὁ πατέρας μου δὲν ἔφερνε ποτὲ ἀντιρρήσεις στὴν ἐπιθυμία μου νὰ ταξιδεύω. Ἀκόμα καὶ στὰ παιδικὰ μου χρόνια, μοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐπισκέπτομαι τοὺς τόπους προσκυνήματος, συνήθως μὲ τὴ συνοδεία μερικῶν οἰκογενειακῶν φίλων.

Ταξιδεύαμε ἀνετα στὴν πρώτη θέση, μὲ εἰσιτήρια ποὺ μᾶς προμήθευε ὁ πατέρας μου. Ἡ θέση τοῦ στὴν ἑταιρία σιδηροδρόμων εὐνοοῦσε τ' ἀποδημητικὰ ἐνστικτὰ ὀρισμένων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Ὁ πατέρας μου ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ διευκολύνει τὸ ταξίδι μου στὴν Μπενάρες. Τὴν ἄλλη μέρα μοῦ ἔφερε ἕνα εἰσιτήριο ἀπὸ τὸ Μπαρεγύ στὴν Μπενάρες καὶ μοῦ ἔδωσε λίγα χρήματα καὶ δυὸ ἐπιστολές.

— Ἐχω μιὰ ὑπόθεση ἐκκρεμὴ μ' ἕνα φίλο μου ἀπὸ τὴν Μπενάρες, τὸν Κεντάρ Νάθ Μπαμπού. Δυστυχῶς, ἔχω χάσει τὴ διεύθυνσή του ἀλλὰ νομίζω ὅτι μπορεῖς νὰ τοῦ παραδώσεις τὴν ἐπιστολή μου μέσω τοῦ κοινοῦ μας φίλου Σουάμι Πραναμπανάντα. Ὁ Σουάμι (σεβασμιώτατος) ὑπῆρξε συμπαθητὴς μου στὸν ἴδιο γκουρού καὶ εἶναι ἕνας ἐξαιρετὸς ἄνθρωπος. Ἡ γνωριμία του θὰ σὲ ὠφελήσει πολὺ. Ἐγγραψα μιὰ συστατικὴ ἐπιστολή.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια

ΤΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ

Ἡ πολύτιμη πρώτη ὕλη, ποὺ ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ ἕνα Γάλλο εὐπατρίδη τοῦ 18ου αἰώνα, ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας τῶν αὐτοκινήτων

ΜΙΑ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες πρώτες ὕλες ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὶς τροπικὲς περιοχές, εἶναι τὸ καουτσούκ.

Τὸ «ελαστικὸν κόμμι», ἦταν ἀπὸ αἰῶνες γνωστὸ στὸν ἄνθρωπο, ἀλλ' ἡ χρησιμοποίησή του εἰς μεγάλῃ κλίμακα δὲν ἄρχισε παρά πρὶν ἀπὸ μερικὲς δεκαετίες καὶ ἡ παραγωγή του βιομηχανοποιήθηκε, μόνο πρὶν ἀπὸ σαράντα χρόνια.

Τὸ 1900, τὸ καουτσούκ κατεῖχε περίπου τὴν χιλιοστὴ θέσιν, στὴν ἱεραρχία τῶν πρώτων ὕλων ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Χρησίμευε τότε, μόνο γιὰ τὴν κατασκευὴ μερικῶν ἀντικειμένων πολυτελείας.

Σήμερα, κατέχει μιὰν ἀπὸ τὶς πρώτες θέσεις ὡς εἶδος πρώτης ἀνάγκης, σ' ὅλες τὶς πολιτισμένες χώρες τοῦ κόσμου. Συνέβαλε σημαντικὰ στὴν ἀνθρώπινη πρόοδο: Χωρὶς τὸ καουτσούκ, τὸ αὐτοκίνητο, τὸ ποδήλατο, τὸ ἀεροπλάνο δὲν θ' ἄξιζαν καὶ πολλὰ πράγματα.

Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος εἰδε ν' ἀναπτύσσονται οἱ βιομηχανίες «ἐποκαταστάτων» ὕλων, ποὺ προσπαθοῦσαν ν' ἀνταπληρώσουν τὴν ἔλλειψη τοῦ καουτσούκ. Στὸ ἐξῆς, ἡ φύση καὶ ἡ χημεία, συνδυάζουν τὶς δυνάμεις τους γιὰ νὰ προσφέρουν στὸν ἄνθρωπο ἕνα ὕλικό ποὺ γίνεταί κάθε μέρα καὶ πιὸ ἀπαράιτητο.

★

ΣΕ ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχές τοῦ κόσμου, υπάρχουν διάφορα φυτὰ ποὺ ἐκκρίνουν ἀπὸ τὰ φύλλα ἢ τὸ φλοιό τους ἕνα γλοιώδη χυμὸ πρασινωπό, κίτρινο ἢ λευκό, ποὺ λέγεται «λάτεξ». Τὰ φυτὰ αὐτὰ εἶναι ἡ θάμνισ, ἡ μικρὰ δέντρα, ἡ κακτοειδὴ. Ἀναπτύσσονται συνήθως στὰ δάση τῶν θερμῶν χωρῶν, ἀλλὰ υπάρχουν καὶ ἄλλα εἶδη, ποὺ φυτρώνουν στὶς θερμὲς ἐρήμους. Συγκινῶνται, ἀλλὰ πολὺ σποραδικά, καὶ στὶς εὐκρατές περιοχές, στίς μεσογειακὲς χώρες τῆς Εὐρώπης. Μερικά, ἔχουν εἰσαχθεῖ στὶς χώρες αὐτές, ὡς διακοσμητικὰ φυτὰ.

Μόνο κατὰ τὰ τελευταῖα ὀγδόντα χρόνια, μελετήθηκαν συστηματικὰ ὅλα τὰ φυτὰ ποὺ ἐκκρίνουν «λάτεξ». Πρὸς τὸ παρόν, εἶναι γνωστὰ πάνω ἀπὸ χίλια εἶδη, ποὺ ἀναπτύσσονται κυρίως στὶς θερμὲς χώρες. Οἱ Ρώσοι κατάρθωσαν νὰ παραγάγουν μὲ διασταυρώσεις διάφορα φυτὰ, ποὺ παράγουν καουτσούκ καὶ μποροῦν ν' ἀναπτυχθοῦν στὶς νωτιέες περιοχὲς τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται ἐντατικά, ἀλλ' ἡ παραγωγή τους πρὸς τὸ παρόν, εἶναι μάλλον περιορισμένη.

★

ΣΤΟΝ Φρανσουά Φρενώ, ἄσχημο Γάλλο εὐπατρίδη τοῦ 18ου αἰώνα, ὀφείλεται ἡ ἀνακάλυψη καὶ ἡ εἰσαγωγή τοῦ καουτσούκ στὴν Εὐρώπη.

Τὸ 1732, ὁ Φρενὼ ἔφυγε γιὰ τὴ Γουιάνα, μὲ τὴν ἐντολή ν' ἀνοικοδομήσῃ τὶς ὀχυρώσεις τῆς γαλλικῆς αὐτῆς ἀποικίας. Ἦταν μηχανικὸς καὶ συγχρόνως ἐρασιτέχνης βοτανολόγος.

Στὴ Γουιάνα τοῦ ἔκαναν ἐντύπωση ὠρισμένα ἀντικείμενα ἀπὸ καουτσούκ, ποὺ τοῦ ἔδειξαν οἱ Ἰνδιάνοι. Ἀλλὰ φαίνεται πὼς οἱ ἰθαγενεῖς, κρατοῦσαν τὴ μέθοδο κατασκευῆς τους μυστική. Ὁ Φρενὼ, μὲ πολλὲς πονηριές, κατάρθωσε νὰ τοὺς ἀποσπᾶσει τὸ μυστικόν. Ὁργάνωσε τότε μιὰ ἐξερευνητικὴ ἀποστολὴ γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ καουτσουκόδεντρου. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες, ὁ Φρενὼ βρῆκε αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε: Ἦταν ἕνα μεγάλο δέντρο, ποὺ ὠνομάσθηκε κατόπιν «Ἐβέα μπραζιλιένσις» (ἀπὸ τὸ ἰνδιάνικο ὄνομά του «γιεβέ»).

Ὁ Φρενὼ, σὰν πρακτικὸς ἄνθρωπος, δὲν ἔχασε καιρὸ: Ἐσχίσε τὸ φλοιὸ τοῦ δέντρου κι' ἔφαινε τὸ παράξενο λευκὸ γάλα νὰ χυθεῖ καὶ νὰ πῆξει πάνω σ' ἕνα ζευγάρι χάρτινες μπόττες καὶ πάνω σ' ἕναν παλιὸ μανδύα ἀπὸ τοῦχα: Αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτο «ἀδιάβροχο» τοῦ κόσμου.

Ἐτσι, ὁ πολυμήχανος Γάλλος ἀνεκάλυψε τὴν ἴδια μέρα τὸ καουτσουκόδεντρο καὶ συγχρόνως ἄρχισε νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ χυμὸ του.

★

ΣΗΜΕΡΑ, ὅπως εἴπαμε, εἶναι γνωστὰ πολλὰ φυτὰ ποὺ παράγουν καουτσούκ καὶ θ' ἀνακαλυφθοῦν ἴσως καὶ ἄλλα. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἡ «Ἐβέα μπραζιλιένσις», ἡ ἀνακάλυψη τοῦ Φρενὼ, εἶναι ἀνυπερέβλητη σὲ ποιότητα καὶ ποσότητα χυμοῦ.

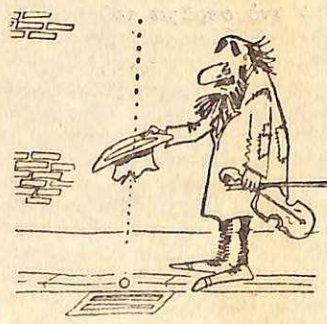
Τὰ περισσότερα φυτὰ ποὺ παράγουν καουτσούκ, εἶναι ἀδύνατα νὰ καλλιεργηθοῦν συστηματικὰ, εἴτε γιατί ὁ χυμὸς τους εἶναι πολὺ λίγος, εἴτε γιατί ἡ περιεκτικότητά του σὲ καθαρό καουτσούκ εἶναι μικρή, εἴτε γιατί τὸ καουτσούκ εἶναι ἀνάμικτο μὲ χημικὲς οὐσίες ποὺ τὸ κάνουν ἀχρηστο στὴ βιομηχανία ἢ δαπανηρὸ στὴν ἐπεξεργασία του.

Ὅταν, πρὶν ἀπὸ μερικὲς δεκαετίες, ἀποφασίσθηκε νὰ σταματήσει ἡ ἀπλή συγκομιδὴ τοῦ καουτσούκ ἀπὸ τὰ ἄγρια δέντρα καὶ ν' ἀρχίσει ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια τοῦ καουτσουκόδεντρου, οἱ βοτανολόγοι διάλεξαν, φυσικὰ, τὴν «Ἐβέα Μπραζιλιένσις» καὶ ἀπὸ τὸ δέντρο αὐτό, προέρχεται σήμερὰ τὸ σύνολο σχεδὸν τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς τοῦ καουτσούκ.

★

ΩΣΤΟΣΟ, ἡ ἰδέα τῆς ὀργάνωσης φυτειῶν ἀπὸ καουτσουκόδεντρα, δὲν ἄρχισε νὰ πραγματοποιεῖται παρά μόνον ὅταν ἡ ζήτησις αὐξήθηκε σημαντικὰ, δηλαδὴ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σειρά ἀνακαλύψεων, ποὺ ἐπέτρεψαν τὴν πρακτικὴν χρῆσιν τῆς οὐσίας αὐτῆς στὴ βιομηχανία.

Τὸ συνθετικὸ καουτσούκ, δὲν ἐξετόπισε τὸ φυσικόν. Σὲ πολλὰς βιομηχανικὲς χρήσεις, τὸ φυσικὸ καουτσούκ εἶναι ἀντικατάστατο. Πολλὰς βιομηχανίες, ἀναμειγνύουν τὸ φυσικὸ μὲ τὸ συνθετικὸ καουτσούκ. Καί, ὅπως-δηποτε, κανεὶς δὲν θὰ εἶχε σκεφθεῖ νὰ φτιάξει συνθετικὸ καουτσούκ, ἂν δὲν ὑπῆρχαν αὐτὰ τὰ πολυτίμα φυτὰ μὲ τὸ γαλακτώδη χυμόν.

ΑΤΥΧΙΑ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Κατακίβειν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς

ΔΙΑΣΤΗΜΑ

ΤΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Ο έπιστημονικός συνεργάτης του Πρακτορείου Τάς κ. Μπαγκογιαβλένσκι μετέδωκεν ότι το συμπέρασμα από την έκτόξευσιν του σοβιετικού υπερπυραύλου από τον Ειρηνικόν είναι ότι οι Ρώσοι έπιστήμονες πλησιάζουν να επιλύσουν το πρόβλημα της έπιστροφής εις την Γην των πυραύλων της έπιστροφής εις την Περαιτέρω, υπεγράμμισεν ότι ο κώνος του υπερπυραύλου κατά την είσοδόν του εις την γήινην ατμόσφαιραν δεν εκάη και έφθασε μέχρι της έπιφανείας του Ειρηνικού ώκεανού. Προσέθεσεν ότι διεπιστώθη έπίσης η δυνατότης εξακοντίσεως, με άρκετην ακρίβειαν, αυτόματων στομών των Διαστήματος πλησίον του Άρεως.

Είς την «Πράβδα» της Μόσχας ο ακαδημαϊκός Ντομπρονάβωφ ύπογραμμίζων, ότι ο υπερπύραυλος κατόρθωσε να άναπτύξη ταχύτητα 29.000 χιλιομέτρων, μολοντί δεν διέθετε τον τελευταίον του όροφον, συμπεραίνει ότι ο πύραυλος υπό την πλήρη αυτού μορφήν θα δυνηθή να άναπτύξη την δευτέραν κοσμικήν ταχύτητα (40.320 χιλιομέτρα την ώραν), να ταξιδεύση δηλαδή προς την Σελήνην και τους πλανήτας του ήλιακού συστήματος.

Ο Ακαδημαϊκός Μπλανγκοράβωφ άναφέρει επί του αυτού θέματος εις τον «Ερυθρόν Άστέρα» ότι κατέστη ήδη λακαπεθυνομένου πυραύλου δυναμένου να μεταφέρει άνθρωπον εις τους πλανήτας του ήλιακού συστήματος.

Εξ άλλου η «Πράβδα» δημοσιεύει άρθρον και άλλου γνωστού Σοβιετικού έπιστήμονος, ο οποίος διατυπώνει την πρόβλεψιν ότι πολύ συντόμως εις τον Άρη και την Σελήνην θα εγκατασταθούν άστεροσκοπεΐαι. Ο καθηγητής Σεγκέϊ Σομπόλεφ κάμνει την πρόβλεψιν αύτην εις σχόλιά του δια την έπιτυχή έκτόξευσιν του νέου σοβιετικού πυραύλου ύπεράνω του Ειρηνικού. Ο Ρώσος έπιστήμων γράφει ότι «η γενομένη έπιτυχής δοκιμή του νέου πυραύλου, μάς έφερεν έγγυς προς την πραγματοποίησιν του όνείρου των έπιστημόνων περί συλλογής άφθόνων πληροφοριών από την Σελήνην, τον Άρη και την Αφροδίτην. «Το πρώτον έργον των έπιστημόνων του Διαστήματος — συνεχίζει ο Σομπόλεφ — θα πρέπει να είναι η χρησιμοποίησις των ούρανών αύτών σωματών δια την εκεί εγκατάστασιν άστεροσκοπιών προς μελέτην του κοσμικού Διαστήματος».

ΤΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΚΑΥΣΙΜΑ

Ο Συμεών Βόλφοβιτς, μέλος της Σοβιετικής Ακαδημίας Έπιστημών εις συνέντευξίν του προς το Πρακτορείον Τάς, έδήλωσε μεταξύ άλλων ότι «οι Σοβιετικοί χημικοί συνέβαλον κατά τρόπον σημαντικόν εις την έπιτυχή-

αν που έσημείωσεν ο υπερπύραυλος. Τα καύσιμα τα όποια παρήγαγον φαίνονται άνώτερα όλων των γνωστών μέχρι τούδε παρομοίων καυσίμων. Έσχον την εύκαιρίαν να μελετήσω επί τόπου και την άμερικανικήν παραγωγήν καυσίμων και όφείλω να δηλώσω ότι αι Ήνωμέναι Πολιτεΐαι έχρυν σημειώσει και αύται μεγάλας προόδους εις τον τομέα τούτον. Πιστεύω, ως εκ τούτου, ότι αι άποτυχΐαι, που έσημειώθησαν κατά την έκτόξευσιν άμερικανικών πυραύλων, όφείλονται μάλλον εις την άνάγκην πραγματοποιήσεως μαθηματικών και φυσικών ύπολογισμών εξαιρετικής ακρίβειας, παρά εις την έλλογήν των μη ένδεξιγμένων καυσίμων».

Ο ΠΥΡΑΥΛΟΣ «ΑΚΟΝΤΙΟΝ»

Άμερικανοί και Καναδοί έπιστήμονες εξέτόξευσαν τετραόροφον πύραυλον τύπου «Ακόντιον», ο όποιος έφθασεν εις ύψος 965 χιλιομέτρων και έπεσεν άκόλουθως, ως προεβλέπετο εις τον Άτλαντικόν.

Η έκτόξευσις έγένετο εκ της νήσου Γουάλοπς της Βιργινίας. Ο πύραυλος ήτο έφωδιασμένος με καναδικής κατασκευής όργανα προοριζόμενα δια την μελέτην των ραδιοσημάτων των έπανεκπεμπομένων υπό των άστρων και κατασκευάσθη δια της συνεργασίας της άμερικανικής οργάνωσης Άερονautικής και Διαστήματος, και των ύπηρεσιών τηλεπικοινωνίας του καναδικού ύπουργείου Άμύνης.

Πραγματική επανάσταση στις μηχανές έσωτερικής καύσεως, άποτελεί ο νέος άμερικανικός κινητήρας, που φαίνεται στη φωτογραφία και άποτελείται από δύο μόνο μέρη. Συνδυάζει την άποτελεσματικότητα και ασφάλεια του κινητήρα με πιστόνια και την ισχύ του στρόβιλου των άεριοθυμένων και είναι περιστεροφικός. Η τιμή του κόστους του, είναι σχετικά χαμηλή.

Η δοκιμή επέτυχε πλήρως. Ο έκτοξευθείς πύραυλος ήτο βάρους 3.175 χιλιογράμμων. Ο πρώτος όροφος του άπετελείτο από πύραυλον τύπου «Τίμιος Τζών» με στερεά καύσιμα, ο δεύτερος και ο τρίτος από πυραύλους «Νίκη» και ο τέταρτος και τελευταίος από τον νέον πύραυλον «X 248». Τού τελευταίου έδοκιμάσθη ταυτοχρόνως και η έν πτήση τάλαντευσis.

Ο ΠΙΘΗΚΟΣ «ΜΙΣ ΣΑΜ»

Η μικρά πίθηκος «Μίς Σάμ», που έξετοξεύθη δια πυραύλου εις ύψος έννέα μιλίων και κατόπιν κατέπεσε παρά τας άκτάς του Άτλαντικού, εξετάζεται ήδη υπό έπιστημόνων δια να εξακριβωθή άν έπαθε τι κατά το ταξιδίον της εις το Διάστημα.

Η πτήσις απέδελεπεν εις την δοκιμήν μεθόδου, χάρις εις την οποίαν θα είναι δυνατή η διάσωσις άστροναυτών εις περιπτώσιν καθ' ην ήθελον εύρεθί εις δύσκολον θέσιν κατά τα ταξιδιά των εις το Διάστημα. Η «Μίς Σάμ», περι-συνελέγη άδολαής μετά την πτώσιν της «καφουλάς», έντός της όποίας είχε τοποθετηθή, εις τον Άτλαντικόν.

Μετά την πρώτην εξέτασίν της, η «Μίς Σάμ» έφαγε με πολλήν όρεξιν και κατόπιν άπεστάλη εις την αεροπορικήν βάση Μπρούκς του Τέξας προς πληρεστέραν Ιατρικήν εξέτασιν.

ΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟΝ «X — 15»

Το άμερικανικόν πυραυλοκίνητον «X — 15», το όποιον προορίζεται δια να φθάση εις τα όρια του Διαστήματος, εξέτελεσε έπιτυχή πτήσιν, διαρκείας έννέα λεπτών. Το «X — 15» «έρριψε» εκ της άτράκτου άεριοθυμένου δομαρδιστικού «B — 52» από ύψους 16.000 μέτρων και ανήλθεν μέχρις ύψους 24 και πλέον χιλιάδων μέτρων (60.000 ποδών), με ταχύτητα άνωτέραν των 1.400 μιλίων. Το άεροσκάφος έκινήθη δια του πυραυλοκινήτηρος του επί έννέα λεπτά, αλλά προσγειώθη μίαν ώραν άργότερον, «πλανώμενον» ως άνεμοπλάνον. Το έπαναστατικόν αυτό σκάφος, του όποιου πιλότος είναι ο Σκώτ Κρόσφιλδ, προορίζεται να φθάση εις ύψος 100.000 ποδών και με ταχύτητα 3.600 μιλίων.

ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΕΓΧΡΩΜΟΝ:

Ο Ραδιοσταθμός της Μόσχας μετέδωκεν όμιλίαν έπιστημονικού περιεχομένου, εις την οποίαν αναφέρεται ότι το διαπλανητικόν διάστημα δεν είναι σκοτεινόν, ως πιστεύεται, αλλά όμοιάζει «προς ούράνιον τόξον» πεποικιλμένον με χιλιάδας έκατομμυρίων χρυσερυθρών άστέρων.

Το Διάστημα είναι «λίαν λαμπρόν και έγχρωμον» διότι η διαπλανητική άτμόσφαιρα «λάμπει με πολύχρωμον φώς».

ΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΓΗΣ — ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η σημερινή ανάπτυξις της ραδιοηλεκ-

τρονικής καθιστά πρακτικώς δυνατάς τας ραδιοφωνικάς επικοινωνίας έντός του κοσμικού διαστήματος γύρω από τον ήλιον, γράφει εις την έφημερίδα «Λι-τερατούρναγια Γκαζέτα» ο έξέχων Σοβιετικός ειδικός καθηγητής Α. Κουγκούσεφ.

Άπλοι ύπολογισμοί άποδεικνύουν ότι δια την άποκατάστασιν των ραδιοφωνικών επικοινωνιών και την εξασφάλισιν της ραδιοκατευθύνσεως πυραύλου μετατιθεμένου έντός του ήλιακού συστήματος, θα χρειασθεί να ύπάρχουν επί της Γης Ισχυρότατοι ραδιοπομποί πολλών χιλιάδων κιλοβάτ με τεραστίας κεραΐας δεκάδων χιλιάδων τετραγ. μ. και δέκτας κατά έκατομμύρια φορές Ισχυροτέρους από τα συνήθη μηχανήματα.

Ο καθηγητής Κουγκούσεφ άναφέρει ότι η μετάδοσις κινουμένης εικόνας τηλεοράσεως της Σελήνης δεν παρουσιάζει άνυπερβλήτους δυσχερείας. Προβλέπεται ότι, όταν οι πρώτοι άστροναύται θα άποβιθασθούν εις την Σελήνην, θα εξασφαλίσθουν πλήρως αι ραδιοηλεφωνικά επικοινωνΐαι μεταξύ Γης και Σελήνης.

ΙΑΤΡΙΚΗ

ΑΙ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

Κατά το 1960 οι Σοβιετικοί Ιατροί θα μελετήσουν άνω των 15.000 θεμάτων. Το σχέδιον αύτών των έρευνών έπί 49 γενικών προβλημάτων της Ιατρικής έζητάσθη υπό του προέδρου της Ιατρικής Ακαδημίας της ΕΣΣΔ.

Το τρέχον έτος θα διευρυνθούν κυρίως αι έρευναι εις τους τομείς της όγκολογίας, των καρδιαγγειακών άσθενειών, της προφυλάξεως από τους τραυματισμούς, των αντιβιοτικών. Μεγάλος αριθμός έρευνών θα στραφή εις τα προβλήματα της μειώσεως και της εξαλείψεως διαφόρων λοιμωδών νόσων.

Ειδική προσοχή θα δοθή εις την ανάπτυξιν των θεωρητικών έρευνών εις το τομέα της Ιατρικής και κατά πρώτον της διοχημείας, της φυσιολογίας, μικροβιολογίας και της μελέτης των ιών.

Οι Σοβιετικοί έπιστήμονες διευρύνουν τας εργασΐας της κατασκευής νέων συνθετικών παρασκευασμάτων. Έπίσης έντείνονται αι έρευναι δια την θεραπείαν των άσθενειών της καρδιάς και των άγγείων και δια την εξέυρεσιν παρασκευασμάτων, που θα έμποδίζουν την αύξησιν των κακοήθων όγκων. Σαράντα έπττα ίνστιτούτα έπιστημονικών έρευνών και έδραι θα άσχοληθούν με τας έρέυνας νέων πολυσυνθέτων αντιβιοτικών, που θα χρησιμοποιηθούν δια την εξαλείψιν των λοιμωδών νόσων ή δια την ταχείαν μείωσιν των. Το σχέδιον προβλέπει την συνέχισιν των εργασιών που ήρχισαν κατά το 1959 επί της πολυομελίτιδος. Θα άναλυθούν λεπτομερώς τα στοιχεία επί του έμβολιασμού δια ζώντας έμβολίου κατά της πολιομυελίτιδος, ο όποιος έγένετο ήδη εις 12.000.000 άτομα.

Ένα εκ των κεντρικών προβλημάτων που ένδιαφέρει τους Σοβιετικούς έπιστήμονας θα είναι η εξέυρεσις νέων μέσων και παρασκευασμάτων που θα έμποδίζουν την άναπτύξιν της άρτηριοσκληρώσεως. Άνω των 600 θεμάτων νέου σχεδίου είναι άφιερωμένα εις τα προβλήματα του καρκίνου. Θα διευρυνθούν αι έρευναι της καρκινογενέσεως, της μορφολογίας και βιολογίας της αύξσεως των όγκων ως και της όρμονοθεραπείας.

Η ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΧΑΛΕΠΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 19

λύβα και να δώσει γΐδια. Δέ θυμόταν τίποτα. Όλο που το παρελθόν είχε σβύσει γι' αυτόν. Γράφει ο ίδιος ο Σώχος:

«Μόνον η μεγάλη καρδιά του καλλιτέχνη, η γεμάτη από αίσθήματα εύγενικά, του έχει μείνει — γιατί όταν η άμοιρη και πονεμένη μάνα του ελήσει να πουλήσει κανένα από τα λίγα πρόβατα που δώσει ο μπάρμπα — Γιαννούλης (μ' αυτό το όνομα είναι στο χωριό του γνωστός) του το κρύβουν, δεν του το λένε, του λένε πως χάθηκε. Και τότε — τότε αρχίζει η μεγάλη τραγωδία — γυρίζει τρέχει από δω κι' από κει μες τις δασκές του Πανόμου, φωνάζει κλαίει για τον καλό του σύντροφο, για το προβάτι που έχασε, και μόνον ο αντίλαλος του μοιρολογίου του άκούγεται μακριά»...

Οι τελευταίες μέρες

ΥΣΤΕΡΑ από μακρύ σκοτάδι, στα 1930 έπέστρεψε κι' έγκατεστάθηκε στην Άθήνα. Οι παραφορές που είχαν πάψει, το φώς της διανοίας του, είχε αρχίσει να ξαναάδει. Το σωματείο των Έλλήνων Γλυπτών του παρέθεσε τιμητικό γεύμα και τον Νοέμβριο του 1934, έγινε έπίσημος γιορτασμός των 800 χρόνων του στόν Παρνασσό. Έπεσκέψθη όλα τα μουσεία, ξαναρχισε να δουλεύει, έπεσκέψθη την Κοιμωμένη του. Το Μάη του 1931 στήθηκε στο Α' Νεκροταφείο ένα από τα καλύτερα γλυπτά του της τελευταίας του περιόδου, το μνημείο Πολίτη. Πέθανε στις 15 Σεπτεμβρίου 1938. Η τελευταία αυτή περίοδος πρόσθεσε στο ενεργητικό του άλλα 43 έργα, ανάγλυφα, σκίτσας, προτομές. Έτσι μπορούμε να χωρίσουμε τα έργα του σε τρεις περιόδους. Πρώτη περίοδος (1870 — 1878) με 15 έργα, δεύτερη περίοδος (1918 — 1930) με 52 έργα και τρίτη περίοδος (1931 — 1938) με 43 έργα. Από το 1878 ως το 1918, σαράντα δλοκλήρα χρόνια, τα χρόνια της ώριμότητας πήγαν χαμένα, έζησε με το νοϋ του έντελώς βουληγμένο στο σκοτάδι. Άς ελπίσουμε πως ένας από τους άφώτιστους του, ο Στρατής Δούκας που έχει συγκεντρώσει όλα τα στοιχεία της ζωής του καθώς και φωτογραφίες όλων σχεδόν των σκορπισμένων έργων του θα δώσει πολύ γρήγορα στη δημοσιότητα τη μεγάλη βιογραφία του Γιαννούλη Χαλεπά. Στις λίγες στήλες αυτές δεν θα μπορούσαμε να προσθέσουμε περισσότερα έξω από τις παρακάτω βοθυστάχαστες κι' αληθινές γραμμές του Θεοδώρου Βελαντίτη:

«Ο Χαλεπάς ήλθε ένωρίτερα άπ' ό τι έπρεπε εις την Έλλάδα, δεν γνώριζε δέ, εάν ο αΐων τον όποιον διανοίμεν και ο έρχόμενος άόκη, θα παρουσιάσουν τον όμοιον του εις την Έλληνικήν τέχνην. Είναι άνατιρητήτως εκ των όλγων φυσιογνωμιών, αΐτινες εξέρχονται των όρίων ενός τόπου και μίας έποχής. Η άξία του θα άναδεικνύεται έφ' όσον θα διαπλάσσωνται τά ήθη, θα άναπτύσσεται το αίσθημα του καλού και του άληθούς και θα επανέρχεται η φυλή προς το σημείον εκείνο,

από το όποιον άπέρρευσε ό,τι έθόξασε το άνθρωπινον πνεύμα επί του κόσμου τούτου. Θα τον άναζητήσει τότε η Έλλάς, όταν θα αίσθανθεί και πάλιν την άνάγκην της Τέχνης, ως στοιχείου άπαραίτητου της ένδικής της ζωής».

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΥΠΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 16

συγγενείς τους έφ' όσον, βέβαια, πεισθούν ότι όλα πάνε καλά.

Η ύπνοθεραπεία δεν θεραπεύει τις όργανικές θλάβες. Άλλ' είναι φανερό, πως έχει ευνοϊκή επίδραση στη γενική κατάσταση του οργανισμού. Ένδεικνύεται στις περιπτώσεις γενικής καταπτώσεως που όφείλονται στην υπερένταση, στην υπερκόπωση, στις διανοητικές διαταραχές.

Ο άνθρωπος, στην κατάσταση της έργηθόρεως, έχει συνείδηση του έξω-εξωτερικού κόσμου. Η συνείδησή του του έπιτρέπει να ένεργεί, να σκέπτεται, να παίρνει αποφάσεις, με μια λέξη: να είναι «άνθρωπος».

Άλλά, συγχρόνως, ο άνθρωπος άναπνέει, η καρδιά του χτυπάει, όλα τα όργανά του εργάζονται αυτόματα και σιωπηλά, χωρίς να έχει συνείδηση της λειτουργίας τους. Είναι ακριβώς αυτή η «σιωπή» των αυτόματων όργάνων μας, που μάς ξεγελάει να κάνουμε κατάχρηση της «καλής θελήσεως» και της ύπομονης του σώματός μας. Όταν η κατάχρηση ξεπεράσει ώρισμένα όρια, ο όργανισμός αντίδρα και άρρωσταίνουμε.

Η ύπνοθεραπεία, ξαπλώνει στο ίδιο κρεβάτι την ψυχή και το σώμα μας. Άποκοιμίζει συγχρόνως τη μια και το άλλο και τους έπιτρέπει ν' άνασυγκροτηθούν χωριστά. Ένώ η ψυχή μας ξεχνάει τις καθημερινές φροντίδες και βυθίζεται στην εύεργετική άποχαύνωση, το σώμα μας, άπαλλάσσεται σιγά - σιγά από τις τοξίνες της κόπώσεως που το δηλητηριάζουν.

ΕΠΙΣΙΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Εβδομαδιαίο

Έγκυκλοπαιδική Επιδείκσις

Υπεύθυνοι έκδοτες
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΑΣ
Λεωφόρος Αγ. Φιλοθέης 24
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Γυμνασίου

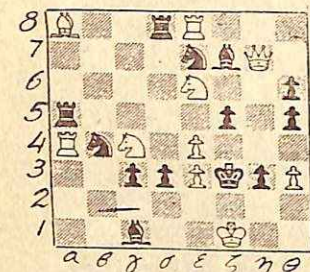
ΕΥ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Όδός Σπάρτης 10

ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

ΑΣΚΗΣΙΣ 64η
(Πρόβλημα του Σ. Σέτζουικ, που έδημοσιεύθη το 1948 στο περιοδικόν «Δη. Πρόμ-πλεμιστ»)

ΛΕΥΚΑ: Ρζ1, Βη7, Πα4, και ε8, Αα8, Ιγ4 και ε6, Σε3, ε4 και θ3 (κομμάτια 10).

ΜΑΥΡΑ: Ρζ3, Πα5 και β8, Αγ1 και ζ7, Ιβ4 και ε7, Σγ3, β3, ζ5 η3, θ5 και θ6 (κομμάτια 13).

Παίζουν τα Λευκά και κά-νουν μāt σέ δυό κινήσεις. 'Η λύσις τήν προσεχή Τε-τάρτην.

ΑΣΚΗΣΙΣ 65η

ΛΕΥΚΑ: Ρα2, Αδ5, Σγ5, γ6 και ζ6 (κομμάτια 5).

ΜΑΥΡΑ Ρβ5, Πε1, Αδ1 (κομμάτια 3)

Τα λευκά παίζουν και κερδί-ζουν.

'Η λύσις τήν επομένην Τετάρτην.

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ

(Παίχθηκε στο μεγάλο διε-θνές τουρνουά της «Μάρ ντέλ Πλάτε» της 'Αργεντινής, 1958)

ΛΕΥΚΑ: Λάρσεν (Δανία)

ΜΑΥΡΑ: Πάννο ('Αργεν-τινή)

Σικελική άμυνα

- 1. ε4, γ5. 2. Ιζ3. Ιγ6. 3. β4. γχδ4. 4. Ιχδ4, Ιζ6 5. Ιγ3, δ6. 6. Αη5, ε6. 7. Βδ2 α6. 8. 0-0-0, Αδ7, 9. ζ4, Αε7. 10. Ιζ3, β5 11. ε5, β4. 12. εχδ6, θγ3. 13. Βχγ3. Αζ8. 14. ζ5. Βα5. 15. ζχε6, ζχε6, 16. Αχζ6, ηχΑ. 17 Βχζ6, Πη8! 18 Αγ4, Α η7, 19 Βθ4. Πβ8. 20 Αβ3, ΠχΑ. 21 σχΠ, Βα1+ 22 Ρβ2, Βχβ2, 23. Βχθ7, Πζ8. 24 Βθ5+ Ρδ8. 25 Β θ4+, Ρε8, 26 Βθ5+, Πζ7. 27. Βγ5, Πζ5, 28 Βγ4, Ι ε5 29. ΙΧ1. Αθ6+ 30. Ρδ3. Πχε5 και τα Λευκά έγκα-τέλειψαν.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

ΑΣΚΗΣΙΣ 62

1. Αθ1!

ΑΣΚΗΣΙΣ 63

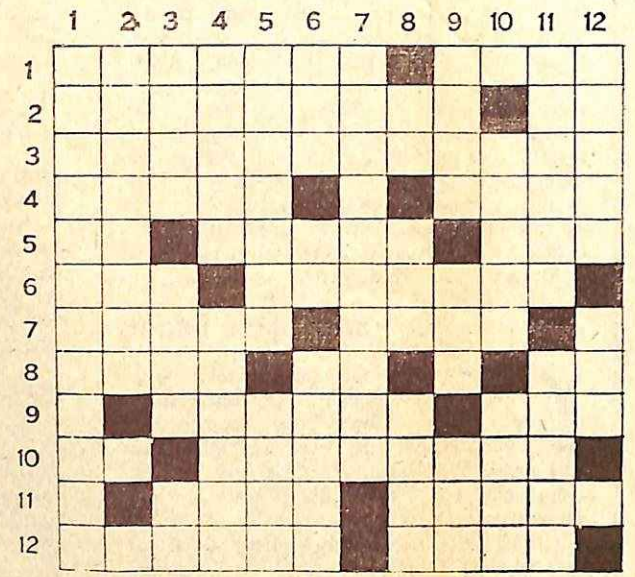
1. Αβ8!

Με μāt στην επομένην κινή-σιν.

Θ.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

- ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ
- 1. Μαζί με μίαν πρόθε-σιν γίνεται ευχή — Είναι οι συμφωνίες του Τσαϊκόφσκυ.
 - 2. Χαρακτηρισμός λόγου — Δύο όμοια σύμφωνα.
 - 3 "Όργανον λεπτής με-τρήσεως.
 - 4. Γλυκυτάτη μορφή (γεν.)
- διας. — Διαθέτουν τὸ πο-λυτιμότερον αγαθόν (σημ.).
- 6. Διὰ τὸν πελαργὸν εἶναι ὄργανον ἀφῆς. — Παραπό-ταμος τοῦ Ρήνου. — Προ-δίδεται ἀπὸ τὴν συμπεριβο-ράν (γεν).
 - 7. Μουσικὸν ὄργανον.
 - 8. Συναιρῶνται σέ «οὐ»

- Δεν βάλλει εὐθέως (αἰτ. δημ.).
- 5. 'Αντωνυμία — Κατα-λείπει ισόδιον ἀνοψίαν — 'Ενα ηησί μας.
 - 6. 'Αρχικὰ κόμματος — Εἶναι ὠτόκος (γεν.).
 - 7. Καὶ τέτοιοι «ἐγκέφα-λοι» ὑπάρχουν — 'Ο Γάλ-λος συγγραφεὺς τῆς «Φιλοσο-φίας τῆς Τέχνης».
 - 8. Κάτι ποὺ ἀγαποῦν πο-λὺ οἱ 'Αγγλοι — Δύο φω-νήεντα ποὺ δὲν σχηματίζουν δίφθογγον — Μουσικὴ νότα.
 - 9. 'Ηγετικὴ προσωπικότης τῆς φιλικῆς 'Εταιρείας. — 'Αρθρον.
 - 10. 'Επίρρημα δεικτικόν. — 'Ανατομικὴ σταφυλὴ (γεν.).
 - 11. Ξενικὴ ἄρνησις — Βάλλονται, ἀλλὰ καὶ ἀναπη-δοῦν.
 - 12. 'Υποδηλοῖ καὶ τὴν συμ-περιφορὰν. — Γεωργικὰ ἐρ-γαλεῖα.
- ΚΑΘΕΤΩΣ
- 1. 'Η συμβολὴ των εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν εἶναι ση-μαντικὴ.
 - 2. Εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ ταραξοῦν ἢ νὰ καταπραῖνουν τὴν θάλασσαν.
 - 3. Εἶδος κουκουβάγιας — Θεότης τῆς Μυθολογίας μας, υἱὸς τῆς Γῆς καὶ τοῦ Οὐρα-νοῦ — "Ο,τι καὶ τὸ 10 ὀρι-ζοντίας α'.
 - 4. Συχνὰ συνυπάρχουν με-τὰ πνεύματα — Σχετικὴ με-τὸ πηδάλιον λέξις (γεν.).
 - 5. Γερμανικὸς λαὸς με-κοιτῶν τὰ νότια τῆς Σουη-

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1. ΝΤΑΙΝΙΤΣ — ΚΝΑ 2. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ 3. ΕΡΡΕ — ΡΑΙΝΩ 4. ΜΑΥΣΩΛΕΙ-ΟΝ 5. ΠΙΤ — ΠΑΝΟΣ 6. ΝΑ·Ι·ΣΟΣ — ΒΙΑ 7. ΖΩΗ — ΓΙΩΤ 8. ΩΓ — ΠΙΤΤΑ-ΚΟΝ 9. ΥΠΟΔΕΙΞΙΝ 10. Α ΓΟΝΟ — ΚΟΝ — ΩΑ 11. 11 — ΕΣΠΑΝΙΑ 12. ΚΑ ΜΥ — ΑΑΡΩΝ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1. ΝΤΕΜΟΝΖΩ — Α·Ι·Κ 2. ΤΑΡΑ — ΩΓΥΓΙΑ 3. Α-ΓΡΥΠΝΗ — ΠΟ 4. ΙΚΕ-ΣΙΑ — ΠΟΝΕ·Υ· 5. ΝΟ — ΩΤΙΔΙΔΟΣ 6. ΛΕΠΙΤΕ — ΠΟ 7. ΤΟ — ΕΠΟΠΤΙΚΑ 8. ΣΥΡΙΑ — ΑΞΟΝΑ 9. ΛΑΟΝ — ΓΚΙΝΙΑ 10. ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ — ΑΡ 11. ΝΥΝ — ΣΙΩΝ 12. ΩΣ ΑΤ — ΛΑΟΝ.

Άτομικές κονσέρβες

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΣΕΛ. 6

"Όλα αυτά δεν καταδικά-ζουν τις άτομικές κονσέρ-βες, απλώς θα επιβραδύ-νουν λίγο την επικράτησή τους. Τα πλεονεκτήματα της μεθόδου είναι τόσα πολλά, ώστε αποκλείεται να εγκα-ταλειφθεί με τις πρώτες αὐ-τές απογοητεύσεις. Φαίνε-ται πώς όλες οι δυσχέρειες συνοψίζονται στο πρόβλημα των δόσεων της ακτινοβο-λίας που χρειάζεται κάθε τρώσιμο.

Η «άτομική κονσερβοποι-ία» είναι μία καινούργια επι-στήμη που δεν έχει ακόμα αποκτήσει σταθερούς κανό-νες, δεν έχει βρεί το σωστό μέτρο. "Αν η ακτινοβολία είναι υπερβολική, οι φυσι-κές και οι θρεπτικές ιδιό-τητες των τροφίμων αλλοιώ-νονται. "Αν η ακτινοβολία είναι ανεπαρκής, οι επικίν-δυνοι μικροοργανισμοί επι-ζούν και τα τρόφιμα απο-συντίθενται. "Αλλά σιγά — σιγά, οι επιστήμονες αρχί-ζουν να βρίσκουν τις σωστές δόσεις ακτινοβολίας για κά-θε τρώσιμο χωριστά.

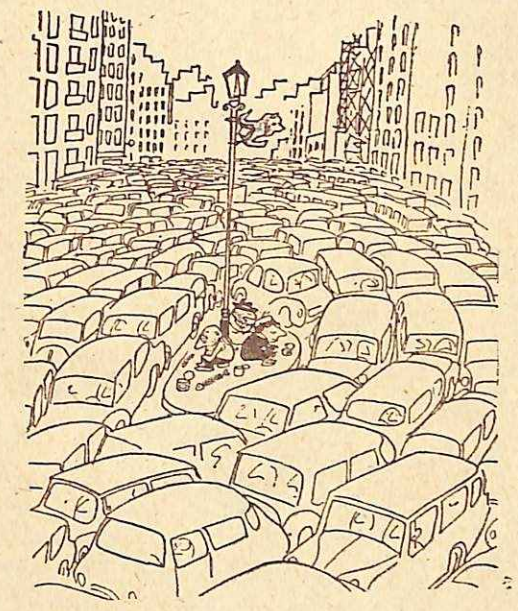
Πρός το παρόν, η εφαρ-μογή της μεθόδου περιορί-ζεται στα αποθηκευμένα φρούτα και λαχανικά. Χρη-σιμοποιείται επίσης και για τα δημητριακά τα οποία σώ-ζονται από τη μύγα και το σκουλήκι. Για τα κρέατα, το πρόβλημα είναι πιο περίπλο-κο. Οι "Αγγλοι έρευνήτες παρατήρησαν ότι με τη ραδι-ενεργό ακτινοβολία κατασ-τρέφονται οι μικροοργανι-σμοί του κρέατος, αλλ' όχι και τα ένζυμα.

Η «άτομική κονσέρβα» θα επικρατήσει γιατί, εκτός ἀ-πὸ τ' ἄλλα της πλεονεκτή-ματα, είναι οικονομικῶς ἀ-ποδοτικὴ. Τεράστιες ποσό-τητες τροφίμων μπορούν νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπο-σύνθεσιν με λίγα λεπτά ακτι-νοβολίας που δὲ στοιχίζει σχεδόν τίποτα.

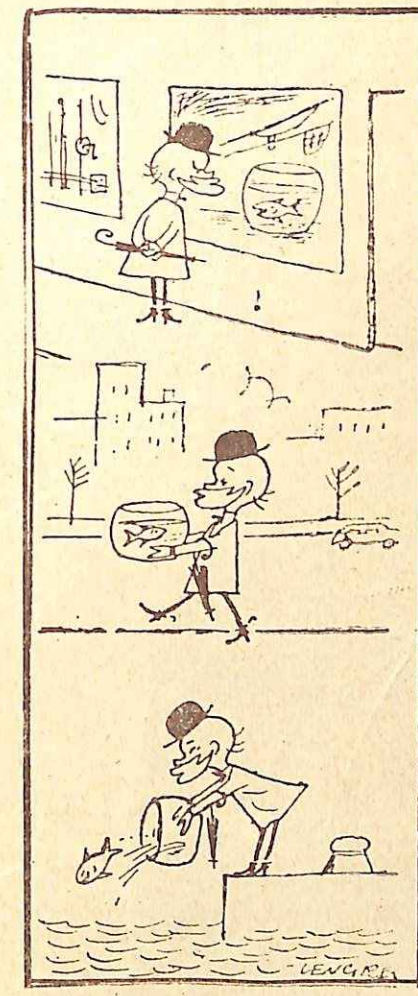
ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1. ΟΔΟΝΤΟΓΛΥΦΙΣ 2. ΛΑ-ΜΙΑ — ΠΥ 3. ΥΛΙΣΜΟΣ — ΟΛΜΟ 4. ΜΑΚ — ΤΕ·Υ-ΛΟΡ 5. ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ 6. ΟΑΡ — ΜΕ 7. ΝΥΚΤΟΦΥ-ΛΑΞ 8. ΝΟ — ΠΑΠΟ — ΡΗ 9. ΜΑΓΚΟΥΦΗΣ 10. ΚΩ — ΤΙ — ΥΣ 11. Η-ΣΑ·Γ·Α — ΑΜΥΝΑ 12. ΣΙ-ΝΑ — ΙΛΙΣΟ ΚΑΘΕΤΩΣ 1. ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ 2. ΔΑ-ΛΑ·Ι — ΩΣΙ 3. ΟΜΙ-ΚΡΟΝ — ΑΝ 4. ΝΙΣ — ΥΠΑΤΙΑ 5. ΤΑΜΑΝΣΚΑΓΙΑ 7. ΓΑΣΤΕΡΟΠΟΔΑ 8. ΕΛΑ-ΦΟΥ — ΜΙ 9. ΥΠΟΥΛΟΥ — ΦΟΥΛ 10. ΦΥΛΛΟ — ΝΙ 11. ΜΟ — ΜΑΡΣΥΑΣ 12. ΣΠΟΡ — ΕΞΗ.

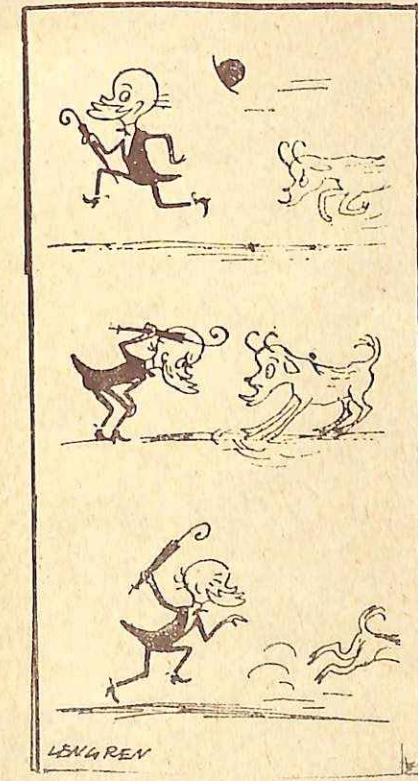
ΧΙΟΥΜΟΡ

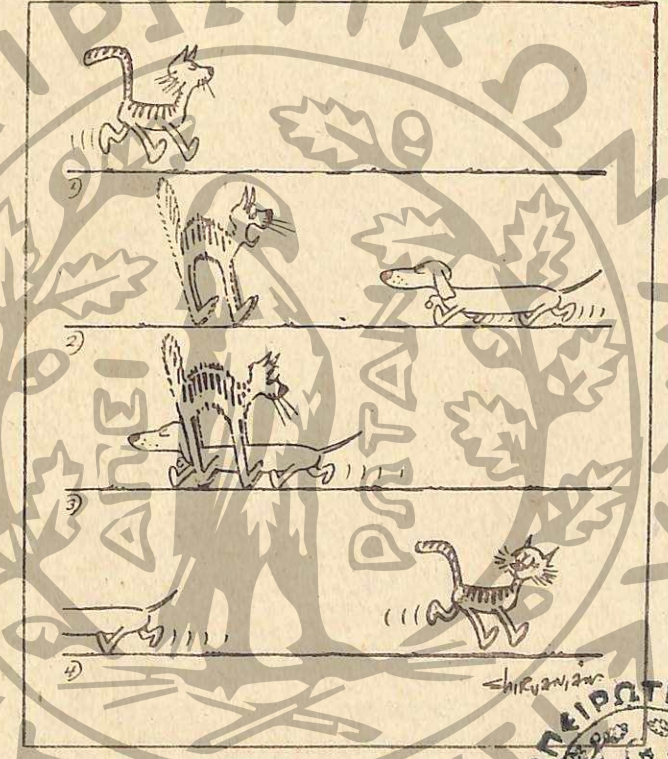
Ναυαγοὶ στὴν Ἀθήνα

Ὁ πονόμυθος καθηγητῆς

Ταυρομαχίες

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Θί φίλοι τῆς « ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ » παρακα-
λοῦνται μέ τήν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως τοῦ Α' τό-
μου, νά συστήσουν τὸ περιοδικὸ στὸν κύκλο τῶν γνω-
ριμιῶν των καὶ νά διευρύνουν τὴν κυκλοφορία του.

Ἡ “ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ,,
σημειώνει σημαντικὸ σταδμὸ στή μορφωτικὴ ἐνημέρω-
ση καὶ τὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ο ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΚΑΙ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ